

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Bc. Michaela Plemlová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6208 N Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**Kreativní účetnictví – účetní chyba, účetní podvod
v podmínkách ČR**

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zita Drábková, PhDr.

Autor:

Bc. Michaela Plemlová

2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela PLEMLOVÁ**
Osobní číslo: **E11926**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Kreativní účetnictví - účetní chyba, účetní podvod v podmínkách ČR.**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování:

Cíl práce:

Analýza účetních chyb a podvodů v ČR. Ověření navrhovaných kritérií z hlediska protiprávního jednání v podmínkách ČR.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární přehled
  - a) Kreativní účetnictví
  - b) Etika v účetnictví dle českých účetních předpisů
  - c) Účetní chyby, účetní chyby
3. Metodika
4. Praktická část
  - a) Analýza účetních chyb a podvodů v ČR
  - b) Vyhodnocení a návrhy kritérií z hlediska protiprávního jednání v ČR.
5. Diskuse
6. Závěr
  - a) Summary + Keywords v AJ
  - b) Seznam literatury
  - c) Seznam obrázků, tabulek a grafů
  - d) Seznam příloh
  - e) Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Etický kodex profesních účetních, IFAC, 2004

RYNEŠ, P. Podvojný účetnictví a účetní závěrka, Olomouc: Anag.2007. ISBN 978-80-7263-368-5

MÜLLEROVÁ, L. Auditing pro manažery : anebo proč a jak se ověřuje účetní závěrka. Praha : ASPI, 2007. 136 s. ISBN 978-80-7357-308-9.

DVOŘÁKOVÁ, D. Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IRFS. Brno : Computer Press, 2009. 329 s. ISBN 978-80-251-1950-1.

KOVANICOVÁ, D. Finanční účetnictví : Světový koncept. 4. Praha : Polygon, 2003. 536 s. ISBN 80-7273-090-8.

Vyhláška č. 500/2002 Sb.

České účetní standardy pro podnikatele

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

časopis EKONOM, časopis ÚČETNICTVÍ

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zita Drábková, Ph.D.

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

1. března 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2013

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Č. Budějovicích 5. 8. 2013

Bc. Michaela Plemlová

Poděkování

Vřelé poděkování patří mé vedoucí diplomové práce Ing. Zitě Drábkové, PhDr. za praktické vedení a užitečné připomínky, které mi poskytla při psaní diplomové práce.

OBSAH

1 ÚVOD A CÍL	3
2 KREATIVNÍ ÚČETNICTVÍ	5
2.1 Kreativní účetnictví podle akademické definice	5
2.2 Důvody pro používání kreativního účetnictví	6
2.3 Projevy a techniky kreativního účetnictví	9
2.3.1 Earnings management – income smoothing	10
2.3.2 Big bath	11
2.3.3 Technika window dressing	12
2.3.3 Technika mimobilančního financování	15
2.4 Společné pojetí pro finanční „hry s čísly“	17
2.5 Výhody a nevýhody kreativního účetnictví	17
2.6 Boj a ochrana proti kreativnímu účetnictví	18
3 ETICKÉ CHOVÁNÍ V ÚČETNÍ PROFESI	21
3.1 Etický kodex v účetní profesi	22
3.2 Zásady profesních účetních a odpovědnost vůči veřejnosti	23
3.3 Základní principy etického kodexu	25
3.4 Faktory mající vliv na profesionální jednání účetních	25
3.5 Východiska etických problémů	27
3.6 Co je účetní chybou	28
3.7 Nejčastější chyby v účetnictví	29
3.7.1 Další významné nedostatky v účetním systému	31
3.8 Vnitřní podvodné jednání – účetní podvod	31
3.9 Členění vnitřních podvodných jednání	32
3.9.1 Neoprávněné nakládání s aktivy podniku	33
3.9.2 Zkreslování účetních výkazů	35
4 METODIKA	36
5 PRAKTICKÁ VÝCHODISKA ÚČETNÍCH CHYB A PODVODŮ V ČR	39

5.1	Analýza účetních chyb	39
5.2	Důvody vzniku chyb	40
5.2.1	Na co se vymlouvají účetní	40
5.3	Nejčastější výskyt chyb	41
5.3.1	Nejčastější výskyt chyb u dlouhodobého majetku	41
5.3.2	Nejčastější chyby vyskytující se u zásob	43
5.3.3	Nejčastější chyby vyskytující se u pohledávek a závazků	45
5.3.4	Nejčastější chyby vyskytující se při účtování nákladů a výnosů	45
5.3.5	V jakých oblastech často auditoři nachází chyby?	47
5.4	Korekce účetních chyb	52
5.4.1	Korekce chyb v běžném účetním období	53
5.4.2	Korekce chyb v minulém účetním období	55
5.5	Pokuty (správní delikty) hrozící za nedodržení účetních předpisů	59
5.6	Ochrana proti účetním chybám	60
5.7	Analýza podvodů v České republice	62
5.7.1	Případy podvodného jednání v praxi	63
5.7.2	Podněty a příznaky poukazující na protiprávní jednání	69
5.7.3	ISA 240 – Postup auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky	70
5.7.4	Návrhy opatření v boji proti podvodnému jednání	71
6	ZKRESLOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ Z HLEDISKA PROTIPRÁVNÍHO JEDNÁNÍ A MOŽNÉ NÁVRHY ŘEŠENÍ	77
6.1	Případy trestněprávních činů vztahujících se k § 254 trestního zákoníku a posouzení právního rozhodnutí	78
6.2	Celkové shrnutí z analyzovaných případů protiprávního jednání dle § 254 tr.zákoníku	88
7	ZÁVĚR	90
8	SUMMARY	95
9	PŘEHLED LITERATURY A ZDROJŮ	96
10	SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A SCHÉMAT	1
11	SEZNAM PŘÍLOH	2

1 ÚVOD A CÍL

Za poslední dobu se v České republice stále častěji mluví o zkreslování účetnictví, jakožto o kreativních technikách v rámci manipulace s účetními výkazy. Většinou je kreativní účetnictví spojeno a realizováno osobami, které zaujímají vysokou odpovědnost, pravomoci a vysokou pozici v dané společnosti. Jakož i přes veškerá nařízení a opatření si lze povšimnout, že tendence spáchat podvod je čím dál vyšší a narůstá i kvalita tohoto uskutečnění. Velký problém tkví především v tom, že jsou tyto manipulace s účetními výkazy nejenom těžko odhalitelné, ale také přispívají většinou k masivnějším ztrátám.

Riziko výskytu podvodů může ohrozit každou společnost. Každoročně se ztrácí enormní sumy peněz, bohužel opravdové odhalené ztráty z podvodů jsou poměrně malé. Nejvíce podvodných činností lze očekávat ve finančních sférách, dále v odvětví prodeje a nákupů. Zhrzuje ovšem je, že až 85 % případů své podvodné aktivity páchá opakovaně.

Pokud se tedy hovoří o účetním podvodu, jedná se vždy o to, že podstatná úloha účetnictví nebyla splněna. To znamená, že účetní výkazy neposkytují věrný a poctivý obraz především zainteresovaným uživatelům, kterými jsou investoři, věřitelé, obchodní partneři, zákazníci, stát a jeho orgány, poradci a konzultanti, finanční analytici a široká veřejnost. Tyto osoby samozřejmě požadují, aby účetní výkazy zobrazovaly skutečné informace o finančním postavení společnosti, o výkonnosti a efektivnosti jejich aktivit a o změnách ve finančním postavení. Důvodem je především to, že v rámci těchto údajů se obvykle provádějí různě důležitá ekonomická rozhodnutí a jejich dopad má výrazný vliv na další fakta podstatná pro řádné fungování tržního odvětví.

V souvislosti se zkreslováním účetnictví však vyvstává otázka, zda jsou tyto manipulace v účetních výkazech prováděny vždy úmyslně či se jedná o pouhou účetní chybu provedenou na základě nedbalosti účetní, neznalosti účetních předpisů či špatně nastaveným účetním programem. Dozvědět se více o této problematice a rozdílnosti těchto dvou aspektů (účetní chyba x účetní podvod) bylo také hlavním důvodem, proč jsem si zvolila právě toto téma mé diplomové práce.

V první části diplomové práce, konkrétně v kapitole druhé, se zabývám pojmem a definicemi kreativního účetnictví, dále uvádím podněty k praktikování kreativního účetnictví, jeho projevy a techniky používání. V souvislosti s technikami kreativního účetnictví je pojednáno o earnings managementu – income smoothingu, strategii big bath,

window dressingu a v neposlední řadě i o mimobilančním financování, jakožto o taktice skrýt určité položky v rozvaze. Na závěr této kapitoly bych ráda uvedla výhody a nevýhody z použití kreativního účetnictví a možné boje a prevence proti kreativnímu účetnictví.

Druhá část práce (kapitola třetí) bude věnována etické kultuře ve společnosti, konkrétně etickému chování v účetní profesi v rámci českých předpisů. Rozdělila bych tuto kapitolu na dva okruhy. V prvním okruhu bych ráda čtenáře seznámila s definicí slova etika a všech ostatních pojmů, které se k ní váží, protože význam slova etika hraje podstatnou roli v této práci. V souvislosti s účetní etikou stručně popíši etický kodex v účetní profesi, vytyčím principy etického kodexu a popíšu zásady a odpovědnost účetních pracovníků ve vztahu k jejich profesi. Dále vymezím hlavní činitele, které mají zásadní vliv na jejich profesionální chování. Na závěr bude doporučeno, jak lze etické problémy řešit. V druhém okruhu třetí kapitoly bude projednán právě rozdíl mezi účetní chybou a účetním podvodem. Zmíním tedy definici účetní chyby a nastíním, jaké jsou nejčastější chyby v účetnictví. Závěrem představím definici účetního podvodu v souvislosti s vnitřním podvodným jednáním a naznačím jeho obsáhlé členění do příslušných aktivit.

Cílem mé diplomové práce je analyzovat problematiku účetních chyb a účetních podvodů v podmínkách České republiky to především na základě praktických poznatků, to znamená zjistit, kde se chyby nejčastěji vyskytují, co je chyba, omyl či se jedná už o podvodnou aktivitu. Dále se dozvědět, jak lze chyby opravit a chránit se proti nim. Na základě praktických poznatků vytyčit, kde nejčastěji auditoři objevují chyby a v rámci modifikovaného příkladu názorně ukázat. Pro oživení a lepší představivost jsem využila vložené tabulky, schémata a grafy, které jsem zpracovala sama či jsem použila některé zdroje z uvedené odborné literatury.

Nejen, že budou rozebrány účetní chyby, ale také účetní podvody a konkrétní případy podvodného jednání v České republice a následné návrhy opatření v boji proti podvodům v organizacích. Závěrem, kromě základního cíle práce popsaného v předešlých větách je důležité upozornit i na druhou část **cíle**. Jedná se o navrnutí kritérií z hlediska protiprávního jednání v České republice. Tedy zpracovat případové studie, ke kterým se váže problematika účetních podvodů a posoudit celou situaci v rámci právních norem a navrhnout možná řešení. Ráda bych poukázala na konkrétní soudní případy týkající se § 254 trestního zákoníku, posouzené jako trestné činy zkraslování účetnictví. Podrobněji bude rozebrána praktická část diplomové práce v kapitole Metodika.

2 KREATIVNÍ ÚČETNICTVÍ

Pojem kreativní účetnictví může být definováno v mnoha ohledech. Podle amerických účetních expertů a autorů knih Johna Blakea a Henryho Lunta je kreativní účetnictví definováno „jako něco, co nemůže věrně vypovídat o obchodních aktivitách společnosti a z toho důvodu je toto účetnictví neefektivní“. Jiní autoři zase považují kreativní účetnictví za „proces, pomocí něhož využívají profesní účetní svých znalostí účetních pravidel k manipulování údajů vykazovaných v účetní závěrce podniku“. Je velice zřejmé očekávat mnoho různých definic a názorů na toto téma. Za zmínění stojí i definice s trochou nadsázky podle obchodního novináře Iana Griffithse, který tvrdí, že „všechna zveřejněná data jsou založena na účetních výkazech, které jsou buď jemně „vařené“ nebo zcela „upečené““.

Kreativní účetnictví, nebo také tvořivé účetnictví popisuje účetní postupy, které nejsou považovány za nelegální, ale mohou být poněkud neobvyklé. Kreativní účetnictví je někdy také označováno jako „hollywoodské“ účetnictví či earnings management, jehož podstatou je mnohdy podtrhnout pozitivní aspekty o finanční situaci podniku a snížit tak skutečné negativní faktory společnosti. Do určité míry mohou být tyto účetní nesprávnosti zavádějící pro potenciální investory, z čehož vyplývá fakt, že jsou častokrát považovány za neetické, i když strategie těchto praktik může být v rámci upravujícího zákona.

„Podobně jako u většiny druhů zkreslení jsou nejefektivnější příklady kreativního účetnictví ty, které říkají část pravdy, ale snižují význam některých prvků, které by mohly změnit dojem sdělení společnosti ostatním subjektům. Příkladem může být společnost, která může vyzdvihovala skutečnost, že v posledním čtvrtletí došlo k výraznému zvýšení jejich tržeb. Současně ale nezdůrazňuje skutečnost, že náklady vzrostly v poměru k tomuto tržnímu skoku, v podstatě kompenzují tento tržní objem. Potenciální investoři a ostatní zainteresovaní subjekty tak vnímají společnost jako finančně silnější, i když ve skutečnosti žádného růstu nedosáhla“ [1E].

2.1 Kreativní účetnictví podle akademické definice

Podle názoru autora knihy Creative Financial Accounting: Its Nature and Use, Kamala H.M. Nasera je kreativní účetnictví vymezeno tímto způsobem:

- „Proces manipulace s účetními údaji s cílem transformovat účetní výkazy z podoby, jakou by měly mít, do podoby, jakou by si přáli jejich tvůrci.
- Procesy, při kterých jsou uskutečňovány přímo ekonomické transakce tak, aby bylo dosaženo příznivých výsledků v účetnictví“.

V literatuře byly uvedeny různé definice kreativního účetnictví, například Jameson uvádí, že pro kreativní účetnictví se předpokládají různé postřehy a řešení nesouladu mezi nimi s cílem předložit výsledky generované transakce. Tato pružnost umožňuje manipulaci, klam a omyl. Není pochyb o negativní povaze tohoto druhu účetnictví. Dále dle Trotmana, který je v tomto směru drobet mírný, je kreativní účetnictví vnímáno pouze jako komunikační technika s cílem zlepšit informace předávané investorům. Teller a Raybaud vystihují následující pojetí kreativního účetnictví: *“Praktiky účetních informací, často na hranici legality zkušených společností, které využívají limitů normalizace a pokusů ozdobit obraz o jejich finanční situaci a hospodářských a finančních výkonech“*.

Z již zmíněných definic kreativního účetnictví ať už na základě empirických tvrzení mnoha účetních odborníků či již výše uvedených pojetí dle Kamala H. M. Nasera vyplývá, že tento jev kreativního účetnictví je považován za zcela běžný, ale na druhou stranu především neetický a nepravdivý.

2.2 Důvody pro používání kreativního účetnictví

Tabulka 1: Odměny managementu a finančních pozic při praktikování kreativního účetnictví

KATEGORIE	CÍLE A VÝHODY SPOLEČNOSTI, ČEHO SE SNAŽÍ DOSÁHNOUT
Účinek z cen akcií	Vyšší ceny akcií, snížení cenové volatility, zvýšení hodnoty.
Účinky z nákladů dluhu	Zlepšení ratingu, nízké výpůjční náklady, volná či nepříliš striktní finanční smlouva.
Management	Zvýšení finančního bonusu na základě dosaženého zisku.
Hodnotící účinek	Cena
Politické účinky	Snížení regulací, zamezení vyšších daní.

Zdroj: internetový zdroj [2E]

„Míry v přípustnosti a vhodnosti, které souvisí s praktikováním kreativního účetnictví, ukazují obdobné názory konkrétních zainteresovaných subjektů. Zatímco mnozí říkají, že manipulace, která je základem kreativního účetnictví, je nevyhnutelná a nelze ji

identifikovat, jiní zase věří, že slabost pravidel a měřítek jim dovolí dále v něm pokračovat“ [2E].

„Studie, které se věnují této problematice, jsou toho názoru, že pojetí “fair value“ (reálná hodnota) jako měřítko, které by snižovalo výskyt kreativního účetnictví, není schopna plnit svoji úlohu. Jak řekl Benston: „*Panuje zde shoda, že tento koncept je nákladný na implementaci a velmi těžko se vymezuje a ověřuje. Platí to především z důvodu objektivit vlastností a proto je snadné pro prospěchářské společnosti s hodnotami manipulovat*“ [2E].

V souvislosti s variantou **vylepšování** finančního postavení a výkonnosti podniku je zapotřebí se zaměřit na hlavní původce, z jejichž podnětu jsou finanční výkazy zkreslovány, ať již částečně nebo v plném rozsahu. Za nejčastější viníky jsou považováni hlavně **manažeři** podniku a **zaměstnanci**, dále pak externí uživatelé jako jsou dodavatelé, klienti apod.

Hlavními důvody pro uplatňování kreativního účetnictví jsou dle Dany Kovanicové, autorky knihy Finanční účetnictví tyto:

- „*Nedůsledné uplatňování základních principů správy a řízení společnosti,*
- *Nadměrné pozitivní očekávání účastníků kapitálového trhu (podporované finančními analytiky a investičními poradci),*
- *Přílišná zainteresovanost vrcholového vedení podniku na výsledcích (zejména na tržní hodnotě akcií své firmy, jimiž jsou odměňováni)*
- *Nedostatek úcty k obecným etickým zásadám*“ (Kovanicová, 2003).

Důvod k falšování účetních výkazů nemusí pramenit pouze ze snahy manažerů s cílem vykázat co nejvyšší „dosažený“ zisk, i když reálně dosažen nebyl. Manažeři jsou vystaveni mnohým faktorům, které pak všeobecně mají vliv na jejich chování a rozhodování v podniku. Do takovýchto vlivů patří zejména jejich vedlejší výhody a příjmy, počet řízených stupňů, které ovládají, počet jejich podřízených, velikost prostředků, s nimiž mohou disponovat apod. Tito osoby jsou tak motivováni nikoli pouze maximalizací zisku, ale především maximalizací své užitkové hodnoty pro podnik. Chování manažera je také vytyčeno daňovou politikou, odvětvovou politikou a souhrnnou fiskální a cenovou politikou státu.

Existují však také situace, kdy je manažer bezprostředně zainteresován na maximalizaci zisku. V tomto případě může uvažovat rozdílně. Pokud společnost

v posledních letech hospodaří se ztrátou, mohl by se manažer (především nově příchozí) zajímat o strategii její prohloubení a to z toho důvodu, že případné následné zlepšení výsledku hospodaření může udělat velký dojem jak na externí, tak na interní uživatele účetní závěrky. Manažer tak v tomto případě může snadněji získat dohodnutý bonus a další případné výhody s tím spojené.

Další hlavní příčinou pro uplatňování kreativního účetnictví je **oceňování** v historických cenách, které se využívá ve většině zemí. Jednou z technik kreativního účetnictví je později zmíněná metoda **mimobilančního financování**, která má za následek skrytí závazků společnosti v rozvaze. Tyto postupy jsou vysvětlovány tím, že oceňování v historických cenách směřuje k podhodnocení aktiv, neboli výnosů a tím pádem osoba, která zpracovala účetní výkaz má právo některé dluhy nepublikovat.

Především **nejistota a riziko** hraje důležitou roli v oblasti podnikání a proto dochází rovněž z tohoto důvodu k úmyslným úpravám účetních výkazů ve snaze eliminovat tyto dva faktory. Rizika se mohou týkat provozní činnosti, jako jsou stávky, havárie aj., odbytových situací (cenové změny, změny devizových kurzů, komplikace s prodejem aj.), inovací výrobků a zavádění nových technologií, finančními činnostmi jako je zejména platební neschopnost, nevýhodné úrokové sazby, zvýšení daňových sazeb apod.

Jak jsem již výše uvedla management podniku, který má hlavní podíl na uplatňování kreativního účetnictví, tak na druhé straně tohoto faktu přispívá k úpravám výkazů také **špatný management**. Pro použití praktik kreativního účetnictví má jediný důvod, který spočívá v oddálení hrozícího úpadku společnosti.

Na tento zapeklitý jev mohou silně působit i investoři, i když nepřímým způsobem skrz finanční trhy – na snahu manažerů prezentovat svůj podnik co nejlépe.

Obvyklou situaci tvoří podniky, jejichž cenné papíry jsou kótovány na burze. Podniky jsou do jisté míry závislé na hodnocení kapitálového trhu, ve kterém se pohybují z důvodu jejich budoucí existence. Účetní výkazy, které jsou založeny na věrném a poctivém zobrazení skutečností vykazují velmi špatné finanční postavení a výkonnost podniku, a tak zrychlují jeho úpadek. Na druhé straně je nutno podotknout již zmíněný fakt, že podnik či více podniků jednájí podvodným způsobem, což směřuje k definitivní ztrátě důvěryhodnosti k podniku samotnému, ale i ke vzniku potíží na burzovním trhu.

Na závěr těchto vytyčených důvodů uvedu jeden velký, a to snaha o snížení daní. Tento problém vzniká hlavně ve státech, kde je z velké části propojeno finanční a daňové účetnictví.

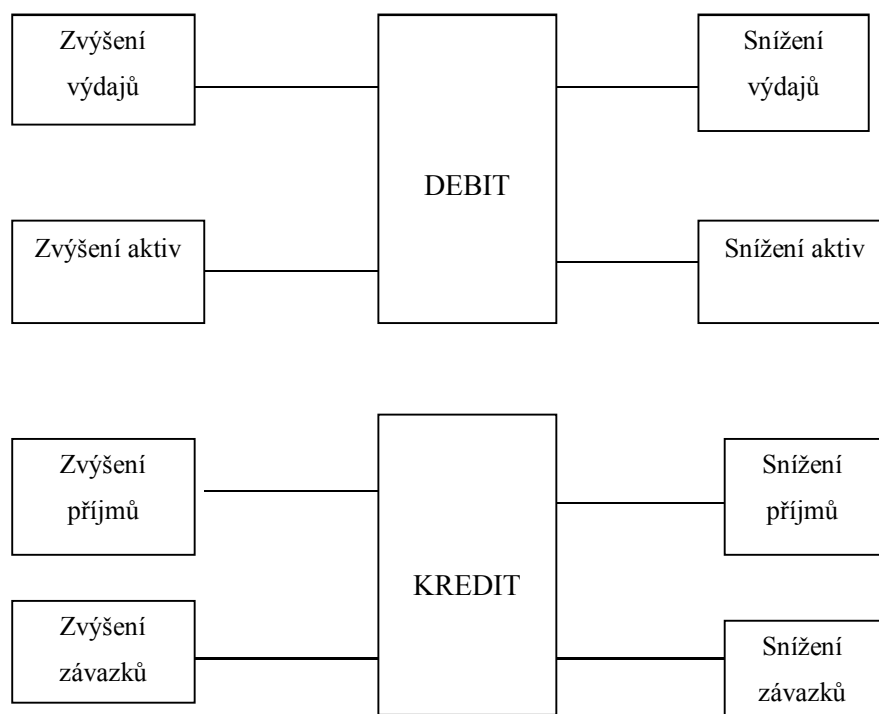
2.3 Projevy a techniky kreativního účetnictví

Metody kreativního účetnictví obsahují zejména postupy či kroky, které jsou použité na základě manipulací s čísly. K těmto metodám se vztahují agresivní výběry a praktikování účetních principů, podvodné finanční výkaznictví a všelijaké způsoby, které vedou k používání **earnings managementu a income smoothing**.

„Historicky, jsou metody kreativního účetnictví používané v mnoha směrech, které mají zásadní vliv na účetní závěrku a získané výsledky v obchodní společnosti. Bez ohledu na to, zda jsou účetní jednotky zaměřeny na výkaz zisků a ztrát či rozvahu, mají metody kreativního účetnictví vždy za následek změnu či manipulaci v hodnotě podniku“ [1E].

Základním modelem pro zápis transakcí a událostí v účetních knihách v rámci podvojného systému je model znázorněn níže:

Schéma 1: Model podvojného systému při zápisu transakcí a událostí

Zdroj: internetový zdroj [3E]

„Všechny techniky kreativního účetnictví se týkají základního procesu ‘‘odepsání anebo připsání nesprávné částky na účet ‘‘při transakcích či událostech. Z toho vyplývá, že proces zahrnuje i ,‘‘neodepsání anebo připsání‘‘ správné částky na správný účet‘‘ [3E].

K tomuto procesu se váže příklad třeba na opravu střechy. Tato platba je nákladovou položkou, nezvyšuje hodnotu tohoto závodu, ale pouze obnovuje na předchozí hodnotu. Nyní, jestliže je tato platba odepsána z účtu závodu na účet Oprav, dojde tak k podhodnocení nákladů, což už je vnímáno jako jedna z technik kreativního účetnictví. Na druhé straně to může také vést k nadhodnocení celkových aktiv v rozvaze a podhodnocení čistého zisku v příslušném roce. Podrobněji budou tyto manipulace rozebrány níže.

2.3.1 Earnings management – income smoothing

Earnings management zobrazuje nepřetržitou manipulaci se zisky, která má za následek dojít k předem vytyčenému cíli. Takto stanovený cíl určuje buď samotný management podniku, nebo se společnost snaží splnit prognózy analytiků, či to může představovat částka, která se má shodovat s plynulým, lépe udržitelným tokem zisků.

„Populární metodou pro praktiky s čísly je tzv. **income smoothing**, neboli vyhlazení příjmů. Tato metoda je součástí earnings managementu, kde je hlavním úsilím minimalizovat difference mezi vrcholy a propady v běžné časové posloupnosti zisků. Cílem této metody je zabránit vzniku nestálých změn na základě růstu zisku. Úsilí této metody samozřejmě zahrnuje experimentování na základě snižování a zadržování zisků během let prosperujících a využívání dosažených profitů v letech slabších‘‘ [1E].

„S metodou Income smoothing souvisí příklad, kdy společnost se pohybuje v ziskovém rozpětí 1 000 000 Kč v prvním roce a v druhém roce okolo 2 000 000 Kč. Společnost ale očekává, že v třetím roce klesnou zisky o 25 % v porovnání s rokem druhým. **Income smoothing** (vyhlazení příjmů) může být tedy provedeno v tomto roce. Vyhlazovací výsledek je nastíněn tak, aby byly řízeny příjmy a udržena úroveň růstu zisku‘‘ [1E].

Vyhlazovací proces může být dosažen více způsoby. Nejvýraznějším postupem je dle Nicka Antilla a Kennetha Leea (oba američtí finanční specialisté) *manipulace s právní úpravou či časovým rozlišením*. Jak jsem již uvedla ve výše zmíněném případě, došlo tak k požadovanému výsledku při změně zisku z druhého roku do třetího, a tím byl upraven

nestálý vzhled zisku. „Protože některé z nařízení se opírá pouze o odhady, tak manipulace je těžké v tomto směru ověřit. V rámci účetních závěrek, především bank, je potřeba vzít v úvahu i stávající a potenciální nedobytné pohledávky. Důležitou složkou při výpočtu nedobytných pohledávek je úsudek, který může být neobjektivní a může se stát, že dané údaje budou muset být upraveny tak, aby zobrazovaly výhodnější postavení než by ve skutečnosti mělo být“ [2E].

Podle Harolda Averkampa, amerického instruktora účetnictví na univerzitách, tkví „**income smoothing** ve snížení kolísání zisků v korporacích a může se pohybovat od dobrých obchodních metod až k podvodnému výkaznictví“. Dále říká, že „některé obchodní praktiky jsou etické a mají za následek právě toto vyhlazení příjmů (income smoothing). Uvádí příklad, „kdy společnost může mít zaměstnanecký bonusový plán, plán odloženého zisku a dárcovský plán, kde budou celkové výdaje činit 25 % ze zisku před zdaněním. Kromě toho, sazba daně z příjmů může být 40 % ze svého dílčího zisku před zdaněním“. V těchto příkladech probíhá **income smoothing** působením obrovských nákladů v případě obrovského zisku a naopak (ztráty by mohly ve skutečnosti vést k záporné dani z příjmu). To znamená, že v době, kdy společnost má nižší zisky, může eliminovat práci a odložit výdaje na údržbu a naopak.

Pojem **income smoothing** je nejčastěji propojen s manipulací příjmu, kreativním účetnictvím a agresivním výkladem a uplatněním obecně uznávaných účetních zásad. „**Income smoothing** je kvůli zneužívání volnosti v účetních zásadách neetické a dělá „medvědí“ službu uživatelům účetních závěrek“, řekl Averkamp. Účetní by měl dodržovat své obecné zásady jako je jednotnost, srovnatelnost, nezávislost, úplné zveřejnění a konzervativnost.

2.3.2 Big bath

„Strategie **Big bath** je další z forem manipulace s účetními výkazy. V praxi se jedná o záměrné zhoršování výsledků činnosti podniku. Tato metoda se využívá nejčastěji v případě, kdy společnost vykazuje ztrátu v daném roce a následně uměle zvyšuje zisk v roce dalším. Četný nárůst zisku pak může mít vliv především na bonusy pro manažery společnosti. Co je ovšem hlavním důvodem pro použití strategie Big bath u nových výkonných ředitelů společností? Zejména hlavním důvodem je to, že noví ředitelé tak mohou nařknout výkony předchozích ředitelů a tím pádem tak vyzdvihnout zlepšení výsledků současného vedení“ [5E].

„Pro příklad bych uvedla, pokud ředitel dojde k závěru, kdy cíl minimálního zisku nelze v daném roce splnit, pak bude mít větší motivaci k posunu příjmů ze současnosti do budoucnosti. Posunutím zisků dopředu dojde tak předplacením nákladů s ohledem na odpisy, anebo zpožděním uskutečnění výnosů. Ředitel tak tímto zvyšuje své šance na získání velkého bonusu v následujícím roce. Odložením příjmů z jednoho roku do druhého umožňuje, aby společnost vypadala, jakoby se zotavovala ze špatného období, či opět nabrala svou sílu čelit nepříznivému stavu“ [5E].

„Existuje mnoho důvodů, proč tato technika účetních postupů může být prováděna. Jedním z nich by mohla být skutečnost, že společnost je téměř bez šance zasahovat do očekávaných výsledků. V takovém případě je pro společnost výhodné použít strategii **Big bath** v daném roce, čímž se zvyšuje šance na překročení očekávání v roce příštím. Tato skutečnost může být především výhodná pro vedoucí pracovníky, kteří jsou schopni přijímat velké bonusy při překročení těchto očekávání“ [6E].

Ačkoliv taktika Big bath může být prováděna oprávněně, je mnohdy spojována s pokusem oklamávat veřejnost a investory o skutečném a pravdivém finančním stavu. Na druhou stranu je ale velice komplikované zjistit, kdy už **Big bath** zasahuje za hranici, která je v rozporu se zákonem. „Nicméně je nutné zvýšit pozornost při zaznamenávání příliš vysokých jednorázových výdajů zohledněných v účetních knihách. Toto může být známkou toho, že společnost vysoce zveličuje ztráty v daném roce. I přesto, že tyto poplatky mohou být oprávněné, mělo by na druhou stranu být ještě více podezřelé, kdyby byly zaznamenány v knihách společnosti každý druhý rok. Naznačuje tak v tomto případě skutečnost, že společnost mezi roky výrazně zvýšila příjmy. Právě z tohoto důvodu je velice podstatné zkoumat účetní knihy společnosti po dobu několika let, aby bylo zjištěno věrné a poctivé vedení účetnictví“ [6E].

2.3.3 Technika window dressing

Další technikou, která je spjata s kreativním účetnictvím, je metoda **window dressing**, neboli „aranžování“ účetní závěrky. Při této technice manipuluje společnost s jednotlivými položkami v rozvaze a výsledovce, a to zejména z důvodu zlepšení finanční situace podniku. Obvykle se tyto techniky provádějí krátce před koncem účetního období. **Window dressing** je zejména běžný, pokud má podnik velké množství akcionářů, čímž může poskytnout management společnosti velmi dobrý vzhled o společnosti

zainteresovaným investorům. Tito investoři pravděpodobně nemají každodenní kontakt se společností. Dalším důvodem proč používat **window dressing** je snaha o co nejlepší pověst před věřiteli společnosti související s nároky na úvěr.

Podle ICAEW (Institut certifikovaných účetních v Anglii a Walesu) byl způsob **window dressing** definován jako „*takové vedení transakcí, při nichž finanční výkazy podávají zavádějící nebo nereprezentativní obraz o finanční situaci podniku*“.

Slovník Finančního výkaznictví auditorské společnosti Coopers Lybrand definuje **window dressing** takto:

„*Window dressing je takové vedení transakcí, jehož cílem je vytvoření příznivějšího obrazu o finanční pozici ve výkazech účetnictví, než jaká je ve skutečnosti*“.

Hlavní faktory, které ovlivňují **window dressing**:

- **„Peníze** – odložení plateb dodavatelům z důvodu vyššího zůstatku hotovosti než skutečně je na konci účetního období.
- **Pohledávky** – zaznamenání neobvykle nízkých nákladů na nedobytné pohledávky tak, aby skutečná výše pohledávek vypadala lépe, nežli vykazuje skutečnost.
- **Dlouhodobý majetek** – prodej těch fixních aktiv, které mají vysoké oprávků a jsou s prodejem spojeny, tzn., že zůstatková hodnota je zde rozhodujícím faktorem.
- **Příjmy** – nabídka slev zákazníkům, při čemž dojde k urychlení budoucích příjmů do aktuálního období.
- **Odpisy** – přechod ze zrychleného na lineární odepisování s cílem snížit výši odpisů, které se účtují do nákladů běžného období.
- **Výdaje** – zadržení výdajů dodavatelům tak, aby byly zaznamenány v pozdějším období“ [4E].

Mezi hlavní techniky **window dressingu** uvedené autorkou Danou Kovanickou patří:

- „*záměrně chybné zařazení krátkodobých aktiv a závazků mezi dlouhodobé položky a naopak,*
- *vykazování majetku, který nevyhovuje definici aktiv (nepřinese podniku žádný prospěch) a naopak nevykázání aktiv, která vyhovují jejich definici,*
- *záměna technického zhodnocení dlouhodobého majetku za opravu a naopak,*
- *prodej aktiv a jejich zpětný nákup, někdy dokonce bez jejich fyzického pohybu,*

- *úmyslně zkreslené ocenění majetku již při jeho pořízení, případně i následně při jeho vykazování,*
- *zneužívání možnosti přečeňovat aktiva k praktikám, které překračují rámec účetních pravidel,*
- *vykazování výnosů, které nevyhovují jejich definici (například byly vykázány tržby, aniž došlo ke skutečné realizaci a aniž byl naplněn požadavek zásluhy) a naopak nevykázání některých prokazatelně dosažených výnosů,*
- *cílené nedodržování zásady opatrnosti (například podnik nesnižuje hodnotu aktiv ani nevytváří rezervy v případech, kdy mu to standardy ukládají), nebo naopak nadměrná aplikace této zásady (například příliš vysoká tvorba rezerv),*
- *úmyslně špatné odhady: doby používání dlouhodobých aktiv, výše rezerv, čisté realizovatelné hodnoty některých aktuálních položek,*
- *záměrně prováděné změny v přijatých účetních pravidlech (například bezdůvodné změny oceňovacích základů či oceňovacích technik),*
- *úmyslně prováděné chyby v účetnictví a v účetních výkazech,*
- *uskutečňované půjčky a výpůjčky přes konec účetního období*
- *falešné faktury v řádech miliónů peněžních jednotek,*
- *fiktivní dodávky zboží,*
- *porušování metodických prvků účetnictví (například účetní předpis na dokladu nevstoupí shodně do účetních knih),*
- *cíleně špatná alokace nákladů, ať už se týká přiřazování nákladů prováděným výkonům či přiřazování nákladů období,*
- *nedodržování požadavků časového rozlišení atd“ (Kovanicová, 2003).*

Důvody pro použití technik window dressing:

Tabulka 2: Důvody pro window dressing

Příjemce	Důvod	Window dressing	Kdo je klamán
Společnost	V případě půjčky	Zvýšení zisků a ukazatelů likvidity	Dlužníci (banky a jiné finanční instituce)
	V případě snížení daní	Pokles zisků zvýšením nákladů	Vláda
	V případě vyrovnání finančních dat	Rekordní prodeje či nákupy v nepatřičném období (velké slevy poskytnuté dlužníkům při přijatých platbách před koncem účetního období)	Vlastníci
	V případě zatajení některých problémů (likvidita, rentabilita, špatné rozhodování v oblasti řízení)	Zvýšení peněžních zůstatků na účtech na konci účetního období, zvýšení životnosti dlouhodobého majetku	Vlastníci
Podílový fond	V případě zvýšení hodnoty portfolia	Nákup dalších, výkonných akcií za vyšší cenu	Investoři

Zdroj: internetový zdroj [7E]

„Praktiku window dressing využívají také často správci fondů za účelem nahrazení špatně fungujících cenných papírů za cenné papíry s vyšším výkonem a to právě před koncem účetního období. Investice se tak jeví silnější“ [7E].

Celé pojetí window dressingu je nezastřeně neetické, protože využívá zavádějících informací. Dále také znehodnocuje výsledky z budoucího období z důvodu lepšího pohledu na stav současného období. Tato metoda je z tohoto důvodu považována za krátkodobou.

2.3.3 Technika mimobilančního financování

Způsob **mimobilančního financování** byl definován dle ICAEW jako „*takové financování nebo refinancování podnikových činností, které se při dodržení zákonných požadavků a existujících účetních zásad nemusí objevit v jeho rozvaze*“.

Mimobilanční forma financování je především důležitá pro velké kapitálové výdaje, které se nezachycují v rozvaze společnosti. Společnosti často využívají mimorozvahového financování z důvodu snížení dluhu (závazku) na vlastní kapitál (závazky/vlastní kapitál) a pákových poměrů. Zejména se tak děje v případě, kdy

společnost chce dosáhnout nízké míry zadluženosti a zachovat si tak dobrý obraz o její finanční pozici. Zjednodušeně tak v rozvaze své dluhy nevykáže jako závazek.

Obvykle se jedná o společnosti se společnou majetkovou účastí, partnerství pro výzkum a vývoj a společnosti operující v oblasti operativního leasingu. Operativní leasing je jednou z nejčastějších forem mimorozvahového financování. V tomto případě je aktivum – pronajatá věc držena v rozvaze u pronajímatele a nájemce má na starosti pouze náklady, které se váží k užívání aktiva.

Všeobecně uznávané účetní standardy v USA stanovily celou řadu pravidel pro společnosti při rozhodování, zda služby leasingu se zahrnují do rozvahy či do přímo do nákladů. Pojem **mimobilanční financování** se stal populárním během období, kdy vstoupil Enron do konkurzu. „Konkrétně společnost Enron přesouvala účetní dluhy do nově vzniklé společnosti zřízenou právě pro tento jediný účel. Jednalo se o tzv. jednotky zvláštního určení, známé také jako variabilní úrokové subjekty“ [8E].

„Podrozvahové subjekty mohou být vytvořeny z několika důvodů, například pokud je potřebuje společnost pro financování činnosti podniku, ale nechce vzít na sebe riziko či pokud má společnost hodně dluhů pro získání úvěru. Proto vznikají tyto jednotky, prostřednictvím kterých lze úvěr získat“ [8E].

K hlavním taktikám **mimobilančního financování** neodmyslitelně patří:

- záměna kapitálového (finančního) leasingu za operativní,
- zobrazení prodaných pohledávek či faktoringu v účetnictví ve vztahu k riziku, které může vzniknout z nesplacení pohledávek (nezachycení závazků z nesplacených pohledávek),
- půjčky s fixním úročením definované jako vlastní kapitál,
- garantované půjčky pokládané za tržby,
- prodej pohledávek či faktoringu zobrazené v účetnictví ve vztahu k riziku, které může vzniknout z nesplacení pohledávek.

2.4 Společné pojetí pro finanční „hry s čísly“

Tabulka 3: Společné označení pro finanční hry s čísly

Označení	Definice
Agresivní účetnictví	Silná a úmyslná volba a aplikace účetních zásad se provádí ve snaze dosáhnout požadovaného výsledku, zpravidla vysokých výdělků.
Earnings management	Aktivní manipulace zisku na základě předem stanoveného cíle, který může být nastaven managementem, předpovědí analytiků či částka, která je v souladu s hladším, udržitelnějším přísunem zisku.
Income smoothing	Forma Earnings managementu, která je navržena tak, aby odstranila vrcholy a propady z řad normálních zisků, včetně kroků ke snížení a udržení zisků během let dobrých použitých v letech slabších.
Podvodné finanční výkaznictví	Úmyslné nesprávnosti, opomenutí částky nebo zveřejnění v účetní závěrce pro klamavé úmysly uživatelů účetních závěrek. Podvodné finanční výkaznictví tvoří podvodné jednání z hlediska administrativy, občanskoprávní či kriminální jednání.
Praktiky kreativního účetnictví	Veškeré kroky her s finančními čísly, včetně agresivního výběru a aplikace účetních zásad, podvodné finanční výkaznictví a všechny kroky, které jsou využity k řízení zisku nebo k vyhlazování příjmů.

Zdroj: internetový zdroj [2E]

2.5 Výhody a nevýhody kreativního účetnictví

Jako hlavní a velice významná výhoda použití kreativního účetnictví je, že společnost může těmito procesy zvýšit skutečný **zisk** nebo snížit skutečnou **ztrátu**. Dále se za výhody dá považovat:

- manipulace s číselnými údaji používanými ve finanční analýze ve formě ukazatelů,
- skrytí finančního rizika,
- obcházení rizika související s půjčkami a úvěry,
- pomoc společnosti vyhnout se kontrolám akcionářů,
- posílení pozice managementu společnosti,

- zlepšení přístupu společnosti k finančním prostředkům, které jsou pro ně za normálních okolností těžko získatelné.

Za nevýhody kreativního účetnictví se považuje nedůvěra ze strany investorů, dodavatelů, odběratelů, zaměstnanců, akcionářů a v neposlední řadě také veřejnosti.

2.6 Boj a ochrana proti kreativnímu účetnictví

„Kreativní účetnictví se projevuje většinou u společností, které se potřebují prezentovat dobrou rozvahou s cílem přilákat nebo udržet zákazníky, jako se tak děje podobně u společností, které přemýšlí o prodeji či u společností, které jsou závislé svojí formou na investorech“ [9E].

Položme si otázku: Jak se vyhnout bezohledným praktikám kreativního účetnictví?

Existuje mnoho způsobů, jak odhalit používání kreativního účetnictví. Autor knihy *The Financial Numbers Game* (hra s finančními čísly) prohlásil: „*účetnictví není rozbité, ale jen potřebuje nějaké vychytávky a zlepšení*“. Především profesionálové typu účetních a manažerů by měli vědět a znát způsoby, jak předejít tomu, aby se ve společnostech neuplatňovaly praktiky kreativního účetnictví.

Kroky a postupy, kterými lze dojít ke správnému účetnímu výkaznictví:

- „Přijmout nový a účinnější účetní program a následně povolat více hlavních účetních, které by měly za úkol program vyzkoušet. Kontrolu závěrky by měla provádět řada různých lidí v jednotlivých oblastech společnosti. Pro osoby zamýšlející manipulaci s čísly to tak bude těžší a později by byly v procesu chycení.
- Povolat interního auditora. Zní to poněkud zvláštně kontrolovat něco po sobě samém, ale je vhodné ověřit své vlastní obchodní transakce před státní vládou či federály. Tento způsob může také pomoci společnosti snížit případné ztráty a změnit systém k účinnějšímu a reorganizaci. Již mnoho kvalitních auditorů v této funkci operuje.
- Ujistit se, zda účetní a úředníci v podniku pravidelně každý rok navštěvují kurzy etiky. Aby nedocházelo ke kauzám, jako byl Enron, kde finanční ředitelé a další vedoucí pracovníci skrývali dluhy společnosti, aby navýšily ceny akcií, je proto nutné se účastnit kurzů etiky. V těchto kurzech se tyto případy analyzují a poskytují se zde rady a informace účastníkům, aby se tyto aféry nemusely nikdy opakovat.

- Dohlížet na některé hlavní činitele v oblasti snížení rizika kreativního účetnictví. Charles Mulford v knize *The Financial Numbers Game* sjednotil následující znaky společností, které jsou vystaveny riziku kreativního účetnictví:
  - a) *Slabá vnitřní kontrola, která má za následek situaci, kdy si většina lidí zpracovává číselné informace odlišnými způsoby. Jestliže účetní v podniku jsou málo kontrolovány a nemohou objasnit zisky, marže a dluhy, je podnik v nebezpečí.*
  - b) *Příbuzenské vztahy mezi vedoucími pracovníky společnosti a představenstvem nebo správní radou. Zde vzniká velké nebezpečí pro kreativní účetnictví. U těchto lidí je více pravděpodobné, že je pro ně rodina na prvním místě a pokusí se najít způsob, jak ochránit jejich rodinnou situaci. Podnik by tak měl diverzifikovat představenstvo se zkušenými finančními pracovníky nebo vytvořit jednoduchý systém výkaznictví, kde interní auditoři mohou odhalit tyto chyby dříve, než bude příliš pozdě.*
  - c) *Představenstva, s malými zkušenostmi mají větší tendenci směřovat k praktikám kreativního účetnictví. Osoby mající na starost finance by měly znát práva, etiku a účetní postupy, pokud jsou do účetních knih zainteresováni*
  - d) *Jsou-li aktiva a výnosy nižší než \$ 100 milionů, zvyšuje se riziko kreativního účetnictví.*
- Vytvoření vnitřního kontrolního seznamu, týkajících se kontrol a rozpočtů. Seznam by měl být poctivý a spolehlivý z pohledu finančních úřadů při výběru daní a Komisi pro cenné papíry. Vnitřní kontrolní seznam by měl obsahovat měsíční zprávy a měl by zahrnovat běžné interní audity.
- Ubezpečení, že marketingové kampaně společností jsou propojené s etickými účetními postupy. Marketing by nikdy neměl zvyšovat cenu akcií nebo poskytovat představu o tom, že je společnost vysoce výdělečná, pokud tomu tak není. Přestože se nejedná přímo o kreativní účetnictví, často tento fakt prochází přes právní linii“ [10E].

„V průběhu kontrol příznaků kreativního účetnictví je nutné se soustředit na výpisy z předchozích měsíců či let. Společnosti, které vykazovaly velké ztráty a náhle se jejich ztráty obrátily ve velké zisky, budou mít pravděpodobně sklon k hraní si s čísly, aby zlepšily svoje postavení“ [9E].

„U neziskových společností je ještě více důležité dbát na prevenci proti kreativnímu účetnictví. Mnoho podniků tak z tohoto důvodu zaniká. Ačkoliv je důležité zůstat pozitivní, vždy je potřeba mít na paměti, že nikdy se ztráty popřípadě peníze

„neulijí“ či nezatají především na dlouhodobé období. Podvody u neziskových organizací jsou velmi striktně potrestány finančními úřady a ostatními vládními organizacemi. Proto je zde nutné znát etické předpisy v oblasti získávání finančních prostředků, předpisy související s reklamou a poskytováním darů“ [10E].

Libuše MÜLLEROVÁ ve své knize Auditing pro manažery vymezila společnosti, které jsou nejvíce ohrožené za klamavé finanční výkaznictví a shrnula je do těchto vlastností:

- *„nedostatečné vnitřní kontroly (nedůsledná evidence majetku, nedostatečné zajištění hotovosti a majetku, formálně prováděná inventarizace, špatná ochrana účetních dat),*
- *nepřátelský vztah mezi účetní jednotkou a zaměstnanci, kteří mají přístup k hotovosti nebo k jiným aktivům,*
- *příležitosti zpronevřit majetek (velké transakce v hotovosti, majetkové položky malých rozměrů, ale velké ceny postrádající viditelnou identifikaci vlastnictví)*
- *podceňování rizika souvisejícího se zpronevěrou majetku a tolerance krádeží předmětů malé hodnoty“ (Müllerová, 2007).*

Abych shrnula kapitolu o kreativním účetnictví, tak musím zdůraznit, že se jedná o velice fatální situaci, kterou nelze úplně eliminovat nebo zastavit. Nesprávnosti při použití kreativního účetnictví může zmást i posuzování auditorů a regulačních orgánů. Složitá a rozdílná povaha obchodních transakcí, dostupné účetních standardy a politika ztěžují používání kreativního účetnictví. Není tomu tak, když se řekne, že použití jedné z cest kreativního účetnictví je vždy špatné. Jedná se o úmyslný čin, který je odhalen a na základě jeho rozsahu se určuje jeho skutečná povaha a opodstatnění.

3 ETICKÉ CHOVÁNÍ V ÚČETNÍ PROFESI

Výraz slova “**etika**” má různé druhy definic. Jedna z akademických a objektivních charakteristik vystihuje etiku jako: “ *Etika souvisí se studiem norem a chování a morálních soudů* ”. Jiná definice klade důraz na právní stránku: “ *Etika určuje pravidla a normy chování členů určité profese* “. Toto vymezení poukazuje na osobní zodpovědnost za uskutečněná rozhodnutí.

„V oblasti podnikání využívají lidé shromážděné účetní informace, které jsou velmi důležité pro rozhodování, a to především v případě týkající se struktury zisku a zda je výhodné investovat do určité činnosti či nikoliv. Vláda využívá také tyto informace pro rozhodování v oblasti zákonných předpisů a stanovování daňových sazeb. Jelikož všechny tyto informace jsou z převážné části závislé na daných účetních, etické obavy jsou zdaleka výraznější v oblasti účetnictví, než v jiných odvětvích“ [11E].

„Účetnictví je obchodní odvětví, ve kterém je pojem přesnost a interpretace velice důležitá. Malé rozdíly mohou vytlačit velké množství finančních prostředků, a to především ve velkých společnostech. Tyto rozdíly mohou být výsledkem buď úmyslného jednání anebo nevědomou účetní chybou. **Etika** je obecně nazývána praxí chování, která nedovoluje záměrně používat nepřesné ani nepravdivé účetní metody. To vše souvisí nejen s právní stránkou věci, ale také s jasnou a čestnou interpretací finančních údajů, jestliže je to možné ve všech situacích“ [11E].

Dle ekonomky a kandidátky věd na VŠE v Praze Ireny Jindřichovské je **etické chování** definováno jako *chování maximalizující užitek a prospěch a minimalizující škodu. Je to takové chování, které motivuje na základě principů slušnosti a povinnosti. Nečestné a nepřesné chování či nekalá konkurence může společnosti poskytnout krátkodobé zisky a výhody, ale z dlouhodobého aspektu toto chování způsobí oboustranný nesoulad všech podnikových participantů.* Podle jednoho ze zakladatelů tohoto směru myšlení Johna Elkingtona jsou základem dlouhodobé udržitelnosti podniku tři základní cíle a to *soustředěnost na oblast sociální, environmentální a finanční.* „Úroveň, do jaké míry jsou rozhodnutí etické, též závisí na organizační kultuře a situaci uvnitř společnosti. Etické prostředí u každé společnosti může být jiné, některé společnosti jsou vůči etickým zásadám egoističtí, jiní zase volí benevolentní způsob a některé dodržují vysoké **etické principy** společenského chování. V této souvislosti může docházet k rozdílnému etickému rozhodování jak z pozice manažera, tak jednotlivce ve společnosti“ [12E].

V posledních desetiletích došlo k velkému rozvoji tvorby **etických kódů** a podnikových **kodexů**, a proto se také této problematice věnuje čím dál větší pozornost. Koncentrovanost odborné i širší veřejnosti (zejména v zahraničí) se zaměřuje na etické chování profesionálních účetních a to jak těch, kteří jsou podnikateli, tak těch, kteří jsou zaměstnanci. Nejdůležitějším dokumentem zabývající se **účetní etikou** je **etický kodex** Mezinárodní federace účetních známý pod zkratkou IFAC.

3.1 Etický kodex v účetní profesi

Svaz účetních, který patří do Mezinárodní federace účetních (IFAC) je zaměřen na dodržování cílů jakými jsou vytváření a zlepšování účetní profese v celosvětovém pojetí v rámci harmonizovaných technických i profesních standardů. Na této bázi vytváří IFAC materiály sloužící profesním účetním jako vodítko při řešení etických problémů. Důležitým úkolem tohoto kodexu je pomoci zvýšit kvalitu poskytování a výkonů rozsáhlého spektra odborných činností, které jsou zahrnovány do konceptu účetní profese.

Dokument IFAC vymezuje základní cíle a principy kodexu neboli koncepční rámec při používání těchto principů:

„1. **Etický kodex** stanoví etické požadavky na osobu a výkon profese profesního účetního a jeho spolupracovníků.

2. Kodex vychází ze zásady, že pokud není konkrétně stanoveno určité omezení, platí cíle a základní principy pro všechny profesní účetní stejně, ať jde o profesní účetní provozující veřejnou praxi nebo o profesní účetní v zaměstnaneckém poměru.

3. Účetní profese se vyznačuje určitými charakteristickými znaky, a to:

- zvládnutím konkrétních intelektuálních dovedností získaných odbornou přípravou a vzděláním),
- dodržováním etického kodexu,
- přijetím povinnosti celospolečenského charakteru (obvykle s tím, že společnost zajistí profesi restrikce na používání titulu nebo udělování osvědčení).

4. Povinnosti profesních účetních vůči vlastní profesi a vůči celé společnosti mohou v některých případech být zdánlivě v rozporu s bezprostředními vlastními zájmy, popř. s povinnostmi loajality k zaměstnavateli.

5. Cíle i základní principy níže uvedené mají všeobecnou povahu a nejsou určeny k řešení etických problémů jednotlivých profesních účetních v konkrétních případech. Nicméně kodex je určitým vodítkem k praktickému uplatňování cílů a základních principů s přihlédnutím k počtu typických situací vznikajících při poskytování služeb profesními účetními“ [IFAC-13E].

Etický kodex se zabývá i pokyny pro osoby uplatňující koncepční rámec a to především:

- profesními účetními a společnostmi, které poskytují profesionální služby klientům bez ohledu na jejich typ (tj. audit, účetní, daňové či ekonomické poradenství). Zde se kodex zabývá nezávislostí při ověřování, honorářem a provizemi, činnosti neslučitelnými s výkonem práce profesního účetního aj.,
- profesními účetními a společnostmi podle předchozího bodu při poskytování služeb, jejichž výsledkem je hodnotící zpráva, která je určena jiným uživatelům než těm, kteří jsou odpovědní za předmět hodnocení (tj. především audit), pro něž jsou podrobněji stanoveny požadavky na nezávislost,
- profesními účetními, kteří jsou zaměstnání či najati ve vedoucích či jiných pozicích ve společnostech či organizacích v oblasti průmyslu, obchodu, služeb, či v profesních nebo neziskových organizacích. V tomto případě se kodex zabývá střetem profesních a zaměstnaneckých zájmů, vztahem ke spolupracovníkům, odbornou způsobilostí a prezentací informací.

3.2 Zásady profesních účetních a odpovědnost vůči veřejnosti

Základním a důležitým atributem účetní profese je **odpovědnost** vůči veřejnosti. Veřejností se myslí klienti, státní instituce, zaměstnavatelé, banky, investoři a ostatní subjekty, kteří jsou přesvědčeni o **objektivitě** a **bezúhonnosti** účetních.

Profesní standardy jsou vymezeny veřejným zájmem a to:

- účetní přispívají k zachování integrity a efektivnosti účetních výkazů předkládaných finančním organizacím (jako součást materiálů pro poskytnutí úvěru) a akcionářům (k získání kapitálu),
- finanční manažeři konají ve společnostech různé činnosti v oblasti finančního řízení a podílí se na efektivním využívání zdrojů dané společnosti,
- interní auditoři poskytují jistotu o spolehlivosti vnitřního kontrolního systému, čímž upevňují věrohodnost externích finančních informací,
- daňoví poradci pomáhají vytvářet důvěru v účinnost daňového systému a jeho správné uplatňování,
- experti pro řízení provádějí svou odpovědnost vůči veřejnosti tím, že hájí přirozený způsob rozhodování.

K nejvýznamnějším cílům profesních účetních patří konat činnost dle nejvyšších měřítek profesionality, mimo jiné také dosahovat vrcholných hodnot výkonnosti a všeobecně splňovat uvedené požadavky veřejného zájmu.

Čtyři nezbytně nutné požadavky při plnění cílů profesních účetních:

- **věrohodnost** – opírá se o zajištění věrohodných informací a informačních systémů
- **profesionalita** – podnik se neobejde bez specialistů, které mohou klienti, zaměstnavatelé a jiní uživatelé služeb lehce nazvat jako profesionály v oblasti účetnictví
- **kvalita služeb** – jedná se o záruku, že účetní plní veškeré služby v souladu s právními nařízeními, technickými a profesními standardy
- **důvěra** – osoby, které využívají služeb účetních, musí věřit, že účetní postupuje dle postupů účetní etiky

Předpokladem pro funkci účetních je tedy dodržování **etických** cílů, které jsou stanoveny kodexem. Jestliže by tyto cíle nebyly splněny a byly by zjištěny chyby, následovalo by disciplinární opatření, které je ukládáno při:

- nedodržení předepsaného standardu odborné péče, požadované kvalifikační úrovně nebo požadovaných kompetencí,

- nedodržení etických pravidel,
- nečestném nebo podvodném jednání

3.3 Základní principy etického kodexu

Etický kodex nařizuje profesním účetním povinnost dodržovat pět základních **etických principů**, které jsou vymezeny následovně:

- **integrita** – poctivé a čestné jednání
- **objektivita** – takové jednání, při němž předsudky, zaujatost, střet zájmů či působení ostatních osob nemůže převýšit objektivitu
- **odborná způsobilost a náležitá péče** – poskytování služeb s náležitou péčí, odbornou způsobilostí a mimořádnou snahou
- **důvěrný charakter informací** – zachování mlčenlivosti o informacích, které jsou získány při poskytnutí služeb
- **profesionální chování.**

Dalšími principy etického kodexu jsou daňová praxe, přeshraniční činnost a propagace.

3.4 Faktory mající vliv na profesionální jednání účetních

Při činnosti profesních účetních může nastat takový případ či okolnost, který má negativní vliv na plnění hlavních etických principů zakotvených v etickém kodexu, například bezúhonnost, objektivitu či dobré jméno. V etickém kodexu je tato situace popsána jako hrozby a tyto hrozby jsou dále děleny do následujících skupin:

- vlastní zainteresovanost,
- prověrka po sobě samém,
- protekční vztah,
- spřízněnost,
- vydíratelnost.

Všechny hrozby nelze vymezit. Výše uvedené rozdělení hrozeb je jakýmsi stručným vytyčením pro zlehčení jejich identifikace. Jestliže nastane případ, kdy hrozba není zjevně nevýznamná, musí nastat opatření, které hrozbu zlikvidují na zjevně nevýznamný stupeň.

1) Hrozba vlastní zainteresovanosti

Tato hrozba představuje strach ze ztráty klienta nebo zakázky. Choulostivé je toto zejména pro výkon auditora, kde hraje hlavní roli udělení výroku či veškeré zásahy do finančních výkazů společnosti, což už může být vnímáno negativně vedením společnosti. V případě velkých korporací se může jednat o tlak z pozice akcionářů očekávající zisk a na něm závisající hodnota jejich akcií a vyplacená dividenda.

Dostávám se k otázce profesní účetní, a jak tato hrozba ohrožuje jeho jednání. Především v případě svých klientů nebo zaměstnavatelů, kdy profesní účetní doporučuje opatření, která jsou vedením společnosti chápána negativně a tím tak dává v sázku ztrátu zakázky, klienta nebo dokonce zaměstnání. Klasickým příkladem je korekce v účetnictví, která snižuje zisk společnosti, dále při návrhu nepříjemného opatření ke zvýšení výkonnosti, modifikace pracovních procesů nebo zdokonalení bezpečnosti systémů. Protilehlým případem této hrozby je příležitost získat od klienta příští zakázku či příplatek za podařené uskutečnění zakázky. Zejména choulostivé jsou tyto situace v případě, kdy platby od daného klienta jsou hlavní součástí příjmů profesního účetního nebo jeho společnosti. Dalším důvodem pro vznik této hrozby může být možnost získat u klienta zaměstnání.

2) Hrozba prověrky po sobě samém

K této hrozbě lze dojít pouze za situace, kdy profesní účetní poskytuje klientovi služby například v oblasti daní či ekonomické poradenství a také je jejím auditorem. V tomto případě je přijatelné řešení jen pokud se dá dostatečně separovat poskytování těchto služeb od vykonávání auditu.

Co se týká auditorské činnosti, k této hrozbě může dojít v případě, kdy osoba provádějící audit je bývalým zaměstnancem auditované společnosti. Pro tuto situaci nejsou žádná opatření pro odstranění této hrozby na zjevně nevýznamný stupeň a je nezbytné takové osoby ze skupiny provádějící audit vyřadit.

3) Hrozba protekčního vztahu

Hrozba protekčního vztahu není nějak propojena s profesí profesního účetního k dalším osobám. Vyvíjí se v okamžiku, kdy profesní účetní prosazuje určité mínění nebo stanovisko do té míry, že může být zpochybněna jeho objektivita. Jedná se například o formulaci určitého názoru auditora na auditovanou společnost nebo jejich akcie nebo udává své stanovisko v konfliktech auditované společnosti se třetími osobami.

4) Hrozba spřízněnosti

Hrozba spřízněnosti může vzniknout při firemních, rodinných nebo jinak ostatně blízkých vztahů mezi profesním účetním a členem vedení klienta nebo zaměstnavatele nebo osobou odpovídající za účetnictví nebo jiné odvětví, který je profesním účetním zkontrolováno. Mimo jiné kromě těchto blízkých vztahů může také hrozba spřízněnosti vzniknout i při přátelských vztazích, jestliže přesáhne rozsah obvyklého obchodního vztahu. Narušen tak může být jeden z etických principů a to objektivita, protože přátelský vztah může dojít do situace, kdy profesní účetní může mít pocit závazku například v důsledku darů. Těmito dary se myslí vyjma věcných darů i pozvání na sportovní či společenské akce či zvýhodněné nabídky na nákup klientových výrobků či služeb.

5) Hrozba vydíratelnosti

Hrozba vydíratelnosti tkví především v příležitosti zastrašování klientem či zaměstnavatelem do té míry, že může negativním způsobem ovlivnit objektivitu profesního účetního. Podnětem u této hrozby může být podobně jako u hrozby vlastní zainteresovanosti ztráta klienta, zakázky, zaměstnání nebo nenárokové složky mzdy.

Tato hrozba obsahuje mimo jiné i další důvody, například výhrůžky žalobou, nápořem na snížení odměny profesního účetního a tím i na snížení množství jeho práce či neposkytnutí patřičného času pro přípravu účetní závěrky. Významným příkladem je vyhrožování zveřejněním faktů, které mohou ohrozit jméno profesního účetního.

3.5 Východiska etických problémů

Profesní účetní může mnohdy dojít do situace, která je příčinou ke střetu zájmů. Tyto střety často ovlivňují nezávažná rozhodnutí, značné podvody a srovnatelné

protizákonné jednání. Proto je vždy nutné, aby účetní věděla, které rysy tento střet zájmů způsobují.

Při používání **etických** norem je možné, že účetní zjistí problém v neetickém chování či v řešení etického problému. Jestliže by došlo k závažnému problému, měla by se účetní snažit o vyřešení nesrovnalosti na základě řádu závazným ve společnosti, ve které pracuje. V případě, že by tento řád nedovolil vyřešit určitý problém, je nezbytně nutné řídit se těmito kroky:

- prodiskutovat závažný problém s přímým nadřízeným,
- snažit se dohodnout na konzultaci a poradenství ohledně dalšího průběhu u nezávislého poradce či oprávněné profesní organizace,
- jestliže sporný problém neustupuje i přes to, že účetní vyčerpал všechny stupně vnitřní kontroly, nezbyvá mu v případě závažného problému (např. podvodu) nic jiného, než dát výpověď a poskytnout oprávněnému představiteli společnosti informativní hlášení.

Právní předpisy či profesní standardy mohou v některých situacích vyžadovat, aby určitá významná fakta byly sděleny vnějšímu orgánu a to buď dozorčímu, či státnímu.

3.6 Co je účetní chybou

Účetní chyba představuje ve finančním účetnictví chybu, která není ve své podstatě považována za podvodnou. Chyba může být posuzována ve dvou úrovních:

- „Chyba jako takový právní akt, který má za následek nedodržení obecně platných právních předpisů a z toho vyplývající zákonný postih. Touto chybou může být například zaúčtování nezaplacení smluvní pokuty do daňově uznatelných nákladů, technické zhodnocení posouzené jako opravy či nesprávnosti v účetnictví pokutované dle zákona o účetnictví.
- Chyba je takový právní akt, který neporušuje obecně platné předpisy, ale v důsledku může představovat vyšší daňovou povinnost, než má ve skutečnosti být dle platných právních předpisů. Například zaúčtování nezaplacené smluvní pokuty do zdanitelných příjmů a zahrnout technické zhodnocení do oprav. Následkem těchto chyb pak je úbytek majetku daňového poplatníka o částku daně, která je zaplacená navíc“ (Skála, Kunešová – Skálová, 1997).

Pro obě možnosti chyb je typický skutečný či potencionální pokles majetku, což má za následek pokles zisku a snížení majetku daňového subjektu.

Účetní chyba může mít negativní dopad i na určitou osobu, což se v této souvislosti myslí profesní účetní, která spáchala škodu svému zaměstnavateli nebo objednateli. Profesní účetní je zodpovědný/á za škodu způsobenou nepozorností a to až do výše určené zákonem.

Tyto **účetní chyby** mohou být rozděleny do následujících čtyř kategorií na základě povahy chyb, které jsou vysvětlené níže:

- Chyba opomenutí – transakce, které se nezaznamenávají vůbec nebo jen částečně. Dochází k ní v době zaznamenávání původních záznamů transakcí v účetnictví nebo při účtování do hlavní účetní knihy.
- „Chyba komise – transakce, které jsou vypočteny nesprávně, což je například odečtení údajů, které by měly být přičteny, dále se k těmto chybám váže zasílání finančních prostředků na nesprávný účet, zaznamenání transakce na špatné účetní straně či transakce provedené v nesprávné výši.
- Chyba principu – účetní zápisy se provádějí na základě obecně uznávaných účetních zásad. Pokud je některý z těchto principů porušen nebo pominut, jsou chyby plynoucí z takového porušování známé jako chyby principu. U těchto chyb může dojít k nesprávné klasifikaci výdajů nebo příjmů, což bude mít velký dopad na účetní závěrku a to může mít za následek podhodnocení či nadhodnocení uvedených příjmů, aktiv či závazků apod.
- Chyba kompenzační - v případě, že se účetní dopustil/a dvou či více chyb takovým způsobem, že čistý dopad těchto chyb na debetní a kreditní stranu účtů je nulový, jsou takové chyby nazývány jako tzv. kompenzační chyby.
- Chyba duplicitní – zaúčtování jedné operace dvakrát“ [14E].

3.7 Nejčastější chyby v účetnictví

Jak již bylo řečeno v souvislosti s **účetními chybami**, považují se za účetní chyby tyto činnosti:

- „Chybné zhodnocení jasného právního úkazu, špatná interpretace materiálů k dané ekonomické transakci pro zpracování účetnictví.

- Vedení účetnictví v rozporu s platnými předpisy, především podceňování či neprovádění analytické evidence pro daňové potřeby“ (Skála, Kunešová-Skálová, 1997).

1) Chybné zhodnocení právního úkazu

„V této kategorii chyb se uskutečňují takové situace, kdy společnost špatně vyhodnotí účetní doklady, na základě kterých se prokazuje vývoj ekonomické transakce a tyto doklady zaznamená do špatné účetní transakce. Na srovnatelné úrovni se vyskytují i chyby, které vzniknou na základě nedostatku informací k rozhodnutí pro zaúčtování. Typickými příklady pro tuto kategorii chyb jsou chyby vyskytující se v oblasti fakturování, jako je absence podepsaných smluv, dále uskutečnění provedeného nákupu dlouhodobého majetku považovaný jako nákup náhradních dílů a účtovaný přímo do spotřeby materiálu, platby za předplacené služby na budoucí období účtované rovnou jako náklad a náklady na technické zhodnocení posouzené jako opravy“ (Skála, Kunešová – Skálová, 1997).

2) Vedení účetnictví v rozporu s platnými právními směnicemi

Tato skupina **účetních chyb** obsahuje porušování platných právních směrnic a to zejména v účtové třídě 5. a 6., konkrétně v těchto sférách:

- „501 – Spotřeba materiálu a 504 – Prodané zboží
- 511 – Opravy a udržování
- 512 – Cestovné
- 513 – Náklady na reprezentaci
- 518 – Ostatní služby
- 521 – Mzdové náklady
- 527 – Zákonné sociální náklady a 528 – Ostatní sociální náklady
- 530 – Daně a poplatky
- 544 – Smluvní pokuty a úroky z prodlení
- 545 – Ostatní pokuty a penále
- 546 – Odpisy pohledávek
- 549 – Manka a škody z provozní činnosti“ (Skála, Kunešová-Skálová, 1997).

3.7.1 Další významné nedostatky v účetním systému

- Absence vnitropodnikových směrnic.
- Špatně provedená inventarizace – fyzická a dokladová inventarizace.
- Čistá hodnota aktiv v chybné výši – týká se opravných položek k pohledávkám a zásobám.
- Neodepisování dlouhodobého majetku – nadhodnocení aktiv a podhodnocení nákladů. Při odepisování dlouhodobého majetku může docházet ke špatně vyčísleným nákladům v daném období a tím k porušení věrného a poctivého obrazu v účetnictví a celkově k nerespektování principů odepisování.

3.8 Vnitřní podvodné jednání – účetní podvod

Pojem podvodné jednání může mít podobu mnoho rozdílných forem. Všeobecně se podvodná jednání vyznačují pod anglickým ekvivalentem „**fraud**“. Do těchto forem podvodného jednání se řadí například různé druhy zpronevěř, daňové podvody, podvody související s insolventcemi, dále pak zneužívání mimořádných potvrzení a zpráv a spoustu jiných. Co je zde nutné zmínit je, že aby se jednalo o podvodné jednání, musí být splněny určité vlastnosti, mezi které patří především ztráty způsobené jiným osobám, eventuelně získání osobního užitku, úmysl pachatele, obelhání určité osoby a klamavé zveřejňování existujících faktů, jinak řečeno využívání falešných, nekompletních nebo jiným způsobem zavádějících údajů.

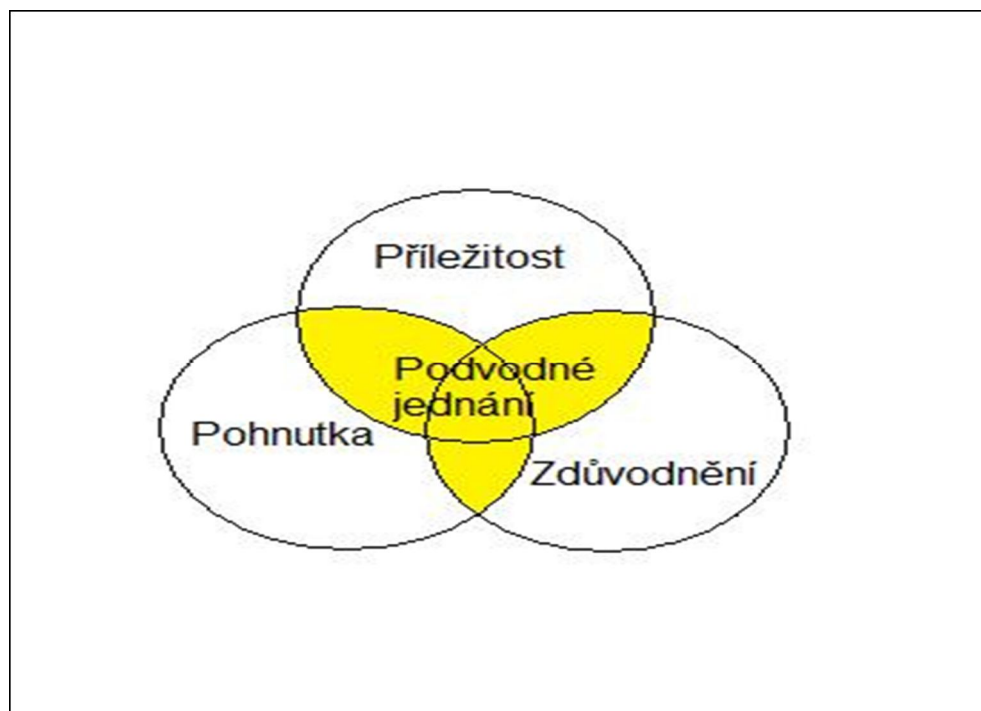
Užší pojetí **vnitřního podvodného jednání** je dle autora knihy Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců a účetních Jana Molína definováno *jako úmyslné zneužití postavení zaměstnance k získání osobního prospěchu, jež v konečném důsledku vede ke ztrátě podnikových aktiv. Vnitřní podvodná jednání* jsou podle Jana Molína *projevem nepoctivého (protiprávního) jednání zaměstnanců (popř. členů statutárních a jiných orgánů), kteří mají často dokonalou znalost vnitřních kontrolních systémů a podnikových procesů, přičemž jsou mnohdy vybaveni vysokou mírou důvěry, pravomoci a odpovědnosti.* Je tedy zřejmé, že čím vyšší má zaměstnanec rozsah pravomoci a odpovědnosti, tím vyšší bývají většinou i ztráty jeho protiprávním jednáním spáchané.

Tři významné znaky související se způsobem **podvodu**:

- „Příležitost,
- Pohnutka, stimul či tlak podvodné jednání spáchat, a
- Schopnost racionálně si podvodné jednání zdůvodnit“ (Molín, 2011).

Schéma 2: **Tři základní předpoklady pro spáchání podvodů**

Zdroj: Molín (2011),

3.9 Členění vnitřních podvodných jednání

Jak jsem již uvedla výše, podvodné jednání uvnitř společnosti obsahuje mnoho různých podob. Do těchto skupin, jež jsou diferencovány charakteristickými rysy vnitřních podvodných jednání, patří:

- „Neoprávněné nakládání s aktivy podniku,
- Zkreslování výkazů,
- Korupční jednání“ (Molín, 2011).

Co se týká neoprávněného nakládání s aktivy podniku, lze zde myslet na dvě základní formy a to především:

a) „neoprávněné nakládání s finančními prostředky a

b) neoprávněné nakládání s ostatními aktivy (především zásobami a dlouhodobým majetkem)“ (Molín, 2011).

Pokud jde o druhou skupinu vnitřního podvodného jednání **Zkreslování výkazů**, nabízí se dvě možné alternativy rozčlenění tohoto zkreslování, a to na **zkreslování účetních výkazů** a **zkreslování neúčetních informací**. U obou variant je záměrem pachatelů obelhání uživatelů těchto výkazů.

Na závěr u korupčního jednání se mnohdy určuje více jeho podob, spadají do nich tyto okruhy:

- „Úplatkářství,
- Nelegální odměny,
- Ekonomické vydírání a
- Střet zájmů“ (Molín, 2011).

3.9.1 Neoprávněné nakládání s aktivy podniku

Tato skupina **vnitřních podvodných jednání** zahrnuje nejpestřejší formy protiprávního jednání, které se dělí podle toho, jaká aktiva jsou jejich cílem. Podvodné jednání může být namířeno proti:

- Finančním prostředkům, především hotovosti či finančním prostředkům vložených na bankovních účtech,
- Ostatním hmotným popřípadě nehmotným aktivům dané společnosti, přičemž běžně se jedná o zásoby materiálu, výrobků nebo zboží a stálá aktiva, která mohou mít i nehmotnou podobu.

Co se týká první skupiny **podvodného jednání**, je zde důležité vyčlenit, v jakou dobu ke zpronevěře aktiv dochází. Pokud by k tomuto došlo už před vykazáním aktiv v účetnictví, pak by se jednalo o formu tzv. zatajování příjmů, naopak v případě, že by k tomuto problému došlo po vykazání aktiv v účetnictví, jednalo by se o formu „krádeže“ finančních prostředků či uskutečňování neoprávněných výdajů.

Stručné vymezení forem **protiprávního jednání** v oblasti neoprávněného nakládání s aktivy podniku:

- **„Zatajování příjmů**
  - Zatajování tržeb

- Zatajování úhrad pohledávek
- Překrývání pohledávek
- Zamezení upomínání pohledávek a zasílání stavů saldokontech účtů
- Podvodný odpis pohledávky nebo fiktivní poskytnutí slevy
- Zničení nebo pozměnění účetních záznamů
- **Krádež finančních prostředků**
  - Krádež v průběhu prodejních (pokladních) transakcí
  - Krádež z jiných pokladen
  - Tzv. sbírání drobečků – odcizování hotovosti po velmi malých částkách v průběhu dlouhého období.
  - Provádění zpětných operací
  - Úpravy pokladních záznamů nebo pokladních zůstatků
  - Zničení pokladních záznamů
  - Jiné formy krádeže hotovosti z pokladny
  - Krádeže peněžních prostředků určených k vložení na bankovní účty
- **Uskutečňování neoprávněných výdajů**
  - Fakturační schémata související s pořízením zboží a služeb pro vlastní potřeby zaměstnance, uskutečněním fiktivních transakcí anebo ze sice uskutečněných obchodních případů, avšak nadhodnocených. Obsahuje tři podskupiny:
    - Tzv. bílí koně – osoba, která je „nastrčena“ pro spáchání trestné činnosti z důvodu zakrytí skutečného pachatele, jenž má z této činnosti prospěch.
    - Spříznění dodavatelé
    - Uskutečňování osobních výdajů
  - Mzdová schémata mající tři formy:
    - Vyplácení mezd tzv. mrtvým duším – mrtvé duše představují osoby, kterým daný podnik vyplácí mzdu, přičemž tyto osoby ve skutečnosti pro zaměstnavatele nepracují. Může se tedy jednat jak o osoby skutečné, tak smyšlené.
    - Padělání počtu odpracovaných hodin či zvýšení mzdové sazby
    - Neoprávněné vyplácení provizí a pohyblivých složek mzdy
  - Neoprávněné náhrady výdajů může mít tyto podoby:
    - Předstírání jiných výdajů
    - Úhrada nadsazených výdajů

- Úhrada neexistujících výdajů
- Vícenásobná úhrada výdajů
- Podvodné výdaje z pokladny

Vymezení forem neoprávněného nakládání s jinými aktivy:

- Zneužití aktiv
- Prostá krádež aktiv
- Vytvoření falešné dokumentace
- Nákupní schémata – dodavatelem vyfakturována a uskutečňována příslušná plnění, avšak aktiva jim odpovídající nejsou přijata.
- Prodejní schémata – prodeje aktiv za nižší než obvyklé ceny, účtování jiného množství než skutečně dodaného atd.“(Molín, 2011).

3.9.2 Zkreslování účetních výkazů

Jestliže se všeobecně jedná o **vnitřní podvodná jednání**, je možné uvažovat o samostatné skupině, kterou je protiprávní jednání týkající se **zkreslování výkazů**. Do těchto manipulací se mohou vztahovat jak informace účetní, tak informace neúčetní v účetních výkazech. Záměrem podvodného jednání téhož činitele je především dosažení takových hodnot jednotlivých ukazatelů, jež představují lepší hodnocení zaměstnance, a to zejména hodnocení finanční.

Ačkoliv již mnohé z forem těchto manipulací byly v této diplomové práci zmíněny, dovoluji si vytyčit kompletní techniky **zkreslování účetních výkazů** související s **kreativním účetnictvím**:

- Vykazování nepravdivých výnosů
- Vykazování nákladů a výnosů ve špatném období
- Chybné ocenění aktiv
- Skrytí závazků nebo nákladů
- Nesprávné zveřejňování údajů v příloze k účetní závěrce.

V souvislosti se zkreslováním neúčetních informací lze hovořit o neoprávněných úpravách dokladů týkajících se zaměstnanců a jejich činnosti, případně jiných vnitřních a vnějších písemností.

4 METODIKA

Cílem zpracování diplomové práce je teoretické vymezení kreativního účetnictví, etiky v účetní profesi a s ní souvisejících účetních chyb a účetních podvodů v České republice. V praktické části práce je hlavním cílem tyto účetní chyby a podvody analyzovat a aplikovat na ně možné postupy a návrhy z hlediska zákonných podmínek pro Českou republiku. Práce tedy obsahuje část teoretickou a část praktickou, při čemž obě tyto části jsou tematicky zpracovány. Teoretická část plní funkci deskripční a vystupuje z odborné literatury, článků a zákonů. Prostřednictvím porovnání lze shledat jednotlivé názory autorů na danou problematiku kreativního účetnictví.

Teoretická část je výstupem použité odborné literatury, článků a zákonů a orientuje se na tyto oblasti:

- vymezení pojmu **kreativního účetnictví**,
- důvody pro používání kreativního účetnictví,
- techniky kreativního účetnictví,
- přednosti kreativního účetnictví,
- boj a prevence proti kreativnímu účetnictví,
- **etický kodex v účetní profesi** a jeho principy,
- zásady profesních účetních a jejich odpovědnost,
- hlavní činitele mající vliv na profesionální chování účetních,
- řešení etických problémů,
- vymezení pojmu **účetní chyba**,
- nejčastější chyby v účetnictví a jejich analýza,
- vymezení **vnitřního podvodného jednání** a jeho členění,
- zkreslování účetních výkazů.

Praktická část práce posuzuje účetní chyby a účetní podvody v České republice ve vztahu k praktickým poznatkům a má za úkol navrhnout možná kritéria, řešení na základě aplikovaných případů převzatých ze soudní praxe. V první části praktické práce jsou analyzovány účetní chyby, proč vznikají, kde se nejčastěji vyskytují, jak je lze opravit, co za ně hrozí a jak se proti chybám chránit. Ve druhé části práce jsou rozebírány české účetní podvody, kterých se dopustily jednotlivé subjekty, ať už se jedná o zaměstnance či vedení společností. V návaznosti na to bych ráda navrhla určitá opatření v boji proti podvodnému

jednání. V poslední části práce budou posuzovány soudní případy, týkající se protiprávního jednání, zakotvené v § 254 trestního zákoníku, konkrétně pojednávající o zkreslování účetních údajů o stavu hospodaření a jmění. Na základě aplikací právních a zákonných předpisů bych provedla jejich analýzu a posoudila tak vybrané případy.

Praktická část práce je situována do těchto okruhů:

- důvody vzniku **účetních chyb**,
- nejčastější výskyt chyb u konkrétních skupin majetku, nákladů a výnosů,
- oblasti, ve kterých auditoři nejčastěji objevují chyby,
- opravy účetních chyb,
- pokuty za výskyt účetních chyb,
- ochrana proti účetním chybám,
- praktické případy **podvodného jednání**,
- podněty a příznaky poukazující na podvodné jednání,
- návrhy opatření v boji proti podvodnému jednání,
- protiprávní jednání podle § 254 trestního zákoníku,
- případy trestněprávních činů podle § 254, jejich posouzení a možné návrhy řešení,
- shrnutí z analyzovaných případů.

Diplomová práce byla zpracována na základě těchto pramenů:

- odborná literatura,
- internetové zdroje,
- zákony,
- vlastní poznatky.

Seskupené informace jsou postupně zpracovány do příslušných kapitol, které na sebe pochopitelně navazují.

Základní části diplomové práce:

- Teoretická část
  - charakteristika důležitých pojmů
  - literární rešerše.
- Praktická část
  - analýza účetních chyb a účetních podvodů

- praktické případy zkreslování účetních výkazů, jejich posouzení a možné návrhy řešení na základě právních a jiných zákonných předpisů.

V práci jsou zachyceny přehledné a souhrnné tabulky, schémata a grafy, které poskytují čtenáři větší přehlednost, oživení a jasnou představivost. Pro sestavení diplomové práce jsem využila programů MS Word a MS Excel.

5 PRAKTICKÁ VÝCHODISKA ÚČETNÍCH CHYB A PODVODŮ V ČR

5.1 Analýza účetních chyb

Autor knihy Chyby a kontroly v účetnictví Dušek sestavil ve svém vydání prostý a všeobecný vzorec pro tyto chyby:

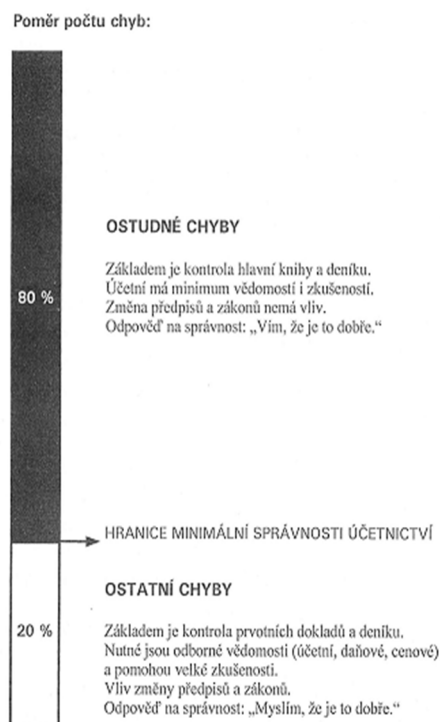
$$\text{Následek chyb} = \text{závažnost chyby} \times (\text{KDY} + \text{KDO} + \text{JAK})$$

V případě, že si chybu uvědomí sama účetní ještě před lhůtou závěrky a opraví jí, pak by byl výpočet následný - Kdy = 0, Kdo = 0, Jak = 0.

Účetnictví vyskytující se pod mírou minimální správnosti by nemělo být připuštěno, (viz. Obrázek č. 3: Poměr počtu chyb v účetnictví). V hlavní účetní knize jsou na první pohled viděny ostudné chyby. Největší podíl na tom, v jakém stavu se účetnictví nachází má samotná účetní.

Položme si otázku, jak poznáme dobrou účetní? *Správná účetní má stále tendenci něco ověřovat, vidět, poznávat, odevzdává doklady a mnohdy při těchto činnostech i slabě nadává, jak uvádí Dušek ve své publikaci.*

Obrázek 3: Poměr počtu chyb v účetnictví

Zdroj: Dušek, 2001

Abychom se nedostali do tíživé situace, především pokud se jedná o **účetní chyby**, musíme si odpovědět na několik otázek vyplývajících z poznatků teoretické části a zkušeností účetních pracovníků. Především je zapotřebí si klást tyto otázky:

- **Z jakého důvodu chyby vznikají?**
- **Kde je jejich nejčastější výskyt?**
- **Jakým způsobem je lze opravit?**
- **Co za ně hrozí?**
- **Jak je lze nejlépe předcházet?**

5.2 Důvody vzniku chyb

V samotné praxi jsem se s účetními chybami nesešla, ale na základě nastudování a zkoumání mnoho odborných literatur a článků jsem vytyčila především tyto 4 základní příčiny výskytu **účetních chyb**:

- **Nedostačující odborné vzdělání účetních a neznalost účetních předpisů** – Odborné vzdělání účetních na vyšší úrovni, které musí být dokázáno, vyvolává u zaměstnanců strach ze ztráty zaměstnání nebo jiné podoby penalizace. V samotné praxi pak tedy dochází k tomu, že pokud si zaměstnanec sám neví rady, pomoc nehledá u svého nadřízeného, ale u svých spolupracovníků, z internetových stránek nebo jiných zdrojů. Z tohoto důvodu pak často vznikají chyby, kterým by se dalo vyhnout.
- **Nedbalost účetních**
- **Nedostupnost všech informací k účetnímu případu** – Účtování účetních dokladů při absenci objednávkových listů a smluv, příkladem může být účtování na nesprávný účet).
- **Nesprávně nastavený účetní program.**

Ačkoliv se teď bavíme o účetních chybách vzniklých neúmyslným způsobem, existují i chyby úmyslného charakteru, které mohou mít za následek i účetní podvod. Tato problematika bude analyzována v dalších kapitolách praktické části práce.

5.2.1 Na co se vymlouvají účetní

Z pohledu autora knih o účetních chybách, již zmíněného Duška je vhodné se seznámit s nejčastějšími výmluvami účetních v účetní praxi, shrnul je do těchto bodů:

- *Nikdo mi nic nevysvětlí.*
- *Hodili mě do vody.*
- *To asi sám program.*
- *Nemám čas na kontrolu.*
- *To není možné, takovou chybu bych neudělala.*
- *To přece nebudu hlídat já.*
- *Takhle se to dělalo vždycky.*

Poznámka:

Jelikož jsem se s těmito chybami ještě v praxi nesetkala, nemohu posoudit, ale z hlediska praktických poznatků známých účetních a účetních odborníků mohu říci, že nejčastější obhajobou účetní při vzniklé chybě je tvrzení, že se to tak dělá od začátku společnosti, dále že to dělala účetní, která byla v podniku před ní, nemá to na starosti atd. Myslím si, že tyto výpovědi nejsou omluvitelné pro tyto chyby. Našli bychom určitě mnoho dalších omluv, se kterými se běžně v praxi můžeme setkat, ale tyto výmluvy zkrátka nejsou žádným východiskem.

5.3 Nejčastější výskyt chyb

V oblasti daňových kontrol se správci daně potýkají s chybami zaúčtování nákladů a výnosů. Další chybou je špatné členění výdajů na daňově uznatelné a neuznatelné. Při kontrolách také dochází k prověřování ohledně daňových odpočtů účetní jednotky, která dokládá sice formálně řádné doklady, ale v důkazním řízení neprojdou. Tyto kontroly jsou především soustředěny na účetní knihy, majetek, faktury a s nimi spojené dokumenty, kterými jsou smlouvy, objednávkové listy apod. Z tohoto důvodu je nutnost dbát vysoké péče na operace, které jsou vymezeny v kapitole 3.7.

5.3.1 Nejčastější výskyt chyb u dlouhodobého majetku

Je evidentní, že pořízený majetek se oceňuje pořizovací cenou, za kterou byl pořízen a s tím související náklady. Oproti tomu majetek vytvořený vlastní činností se oceňuje vlastními náklady, a to jak přímými, tak nepřímými. U bezúplatného převodu věci či za situace, kdy účetní jednotka nemůže stanovit vlastní náklady na jeho produkci, se majetek oceňuje reprodukční pořizovací cenou. Účetní jednotky mnohokrát chybují při zjištění **pořizovací**

ceny. Třeba v praxi účetní účtují náklady spojené s pořízením majetku přímo do nákladů místo na účty majetkové (04x – pořízení majetku) či na druhé straně jsou zase do pořizovací ceny promítány položky, které tam nepatří. Právě toto chybné evidování má vliv na výši nákladů a základ daně z příjmů. Nejčastější chyby vyskytující se při přezkoumání **pořizovací ceny:**

- V pořizovací ceně chybí všechny ostatní náklady související s pořízením, jedná se o kolky, znalecké posudky, doprava, montáž, provize.
- Špatné ocenění majetku ve výši vlastních nákladů, například v případě, kdy společnost neprovede aktivaci všech vlastních nákladů souvisejících se stavbou nové budovy.
- V pořizovací ceně chybí náklady, které nejsou pokládány za náklady spojené s pořízením majetku a to jsou například:
  - náklady za zaučení a proškolení zaměstnanců,
  - náklady na vybavení majetku zásobami,
  - oprava posouzena jako technické zhodnocení,
  - úroky, kurzové rozdíly, smluvní pokuty,
  - výši DPH – v případě, že má společnost nárok na jeho uplatnění.

Dále lze chybovat u dlouhodobého majetku v těchto oblastech:

- **Technické zhodnocení** – posuzováno jako oprava, což je doprovázeno zvýšením nákladů společnosti místo pomalého rozložení nákladů do dalších let v podobě odpisů. Dále také při modernizaci během roku se může chybovat a to tak, že jednotlivý majetek je modernizován při nižších částkách, které podle zákona nesplňují určenou hranici a tyto položky účtují přímo jako náklad. Zákonem stanovená hranice pro technické zhodnocení je 40 000 Kč.

Jako **praktickou ukázkou** bych uvedla společnost, která má v úmyslu modernizovat část její výrobní haly a tato modernizace probíhá v období celého roku, čili celého účetního období.

V takto koncipovaném příkladě bych navrhovala následující postup:

- Zřídit analytický účet spadající do účtové třídy 04x - Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a pořizovaný dlouhodobý finanční majetek pro pozorování celkové výše nákladů, dále
- Zřídit analytický účet v účtové třídě 5 – konkrétně 518 Technické zhodnocení.

Pokud se modernizace na konci účetního období nedotkne zákonem stanovené hranice, pak účetní jednotka tyto položky znova zaúčtuje z pořizovacího účtu 04x do

nákladů na účet Technického zhodnocení 518. V obráceném případě je o tyto položky majetek navýšen a z účtu 04x jsou tyto položky opět znova zaúčtovány na patřící majetkový účet v účtové třídě 02x - Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný.

Co se týká **odpisování dlouhodobého majetku**, nejčastějším chybováním zde může být špatný datum zařazení a začlenění majetku do odpisových skupin a z toho plynoucí špatné uplatnění daňových a účetních odpisů, dále chybná výše odpisů za situace chybně stanovené pořizovací ceny, všelijaké změny metod v průběhu odepisování. Tyto změny metod by se měly vyskytovat jen za výjimečných situací a měly by být součástí přílohy.

Závažnou a neopomenutelnou kategorií jsou také **rezervy**, respektive **rezervy na opravy dlouhodobého majetku** s dobou odepisování 5 let a více. Pokud účetní jednotka takovou rezervu tvoří, nesmí zapomínat na zákonné předpisy, ale i ty interní. Rezerva nesmí vykazovat aktivní zůstatek a informace o tvorbě rezervy musí být zveřejněny v příloze k účetní závěrce. Nejčastější chybování u tvorby rezerv je především tam, kde je tvořena rezerva na:

- udržování (vymalování kancelářských prostor) a ne na opravu majetku,
- technické zhodnocení, které se dle zákona neslučuje s předmětem tvorby (stavba půdního prostoru),
- pořízení nové investice,
- opravy probíhající každý rok.

Poslední zásadní skupinou, ve které se účetní jednotky dopouštějí chyb, jsou **opravné položky k dlouhodobému majetku**. V praxi se tyto opravné položky k dlouhodobému majetku tvoří málokdy, a z toho důvodu jsou také častokrát opomíjeny. Okamžik, kdy má společnost povinnost vytvořit opravnou položku vzniká tehdy, když zjistí, že se reálná hodnota majetku dostala pod hodnotu účetní zůstatkové ceny.

5.3.2 Nejčastější chyby vyskytující se u zásob

Ocenění zásob= pořizovací cena+ náklady spojené s pořízením

Zásoby vyrobené ve vlastní režii se oceňují vlastními náklady. Existují i výjimky nákladů, které nejsou zaúčtovány do této pořizovací ceny a jsou spojené

s pořízením, jsou to například clo a doprava. Chybami v této oblasti může být špatně provedená **inventarizace**, nebo když účetní jednotka vůbec inventuru zásob neprovádí.

Dalším nedostatkem při účtování zásob je **absence vnitřních předpisů** o účtování **přirozených úbytků, manka a přebytků** a následných **předpisů manka k úhradě zaměstnanci**. K běžným problémům se často váže účtování zásob na jednom analytickém účtu a nákladů souvisejících s pořízením na druhém účtu. Těchto nákladů se týká rozpuštění podle spotřeby zásob. Chybou může být v tomto případě situace, když účetní jednotka tyto náklady zapomene rozpustit nebo je dokonce rozpustí ve špatné výši. Také se může stát, že účetní jednotka zapomene od nákladů odúčtovat poměrnou část pořizovacích nákladů u zásob, které setrvávají v závěru účetního období na skladu, pokud je účtováno o těchto zásobách způsobem B.

V souvislosti se **zálohami na zásoby** se účtování provádí chybně v případě zaučtování na účet provozních záloh v účtové třídě 3 – 314 Poskytnuté zálohy. Nicméně se zálohy na zásoby účtují v účtové třídě 1 – účet 151 Poskytnuté zálohy na materiál.

Nejchybnější účtovou položku v oblasti zásob je **nedokončená výroba**. Do této položky patří jak **nedokončené výrobky**, tak **nedokončené výkony** a to zejména u stavebních firem. Zásoby vlastní výroby jsou tedy oceňovány vlastními náklady. Účetní jednotky nesprávně účtují pro účely ocenění, dále špatně oceňují v prodejních cenách, což je dle zákona nepřipustné. V prodejní ceně je zahrnut i kalkulovaný zisk.

Zavádějící ocenění nedokončené výroby se vyskytuje zejména u stavebních společností. U některých společností úplně chybí účtování nedokončené výroby, i když tuto povinnost musí plnit. Další společnosti zase účtují ve špatné výši nedopatřením, ale i záměrně a to z toho důvodu, že při tvorbě nedokončené výroby se může manipulovat s hospodářským výsledkem – účet 61x- Změny stavu zásob vlastní činnosti, a mnoho společností tak nemusí ohlašovat větší zisk. V souvislosti s tímto faktem můžeme hovořit o daňových únicích.

Při této problematice bych se doporučila zaměřit na sledování nákladů jednotlivých stavebních prací podle objektů a najít takový účetní program, který dovoluje účtování v jednotlivých závodech apod. Následně také je určitě nutné zmínit vymezení vnitřních účetních pravidel, aby se daly tyto náklady pro ocenění nedokončené výroby snadno pozorovat. V této oblasti jsou auditoři často zaměstnáni při výkonu jejich činnosti, protože zde hrozí velké riziko chyb.

5.3.3 Nejčastější chyby vyskytující se u pohledávek a závazků

Do této kapitoly především patří chyby týkající se tvorby **opravných položek k pohledávkám, dohadných účtů a časového rozlišení**.

Jak již bylo hovořeno v předešlých kapitolách, **účetní chybou** v této oblasti se může stát, pokud účetní jednotka vůbec nevytvoří opravnou položku či ji vytvoří u pohledávek, u kterých se opravná položka tvořit nemá. Je potřeba, aby v závěru účetního období soustředila účetní jednotka pozornost na všechny pohledávky a eventuelně opravné položky dotvořila, jak je dáno právními předpisy. V případě, že nedojde k dotvoření opravné položky, vzniká nadhodnocování pohledávek. Dalším nedostatkem při tvorbě opravných položek k pohledávkám může být skutečnost, že účetní jednotka neprovádí pravidelnou **inventarizaci** těchto položek a tím pádem danou opravnou položku nezruší, i když to udělat má atd. **Absence vnitropodnikových směrnic** k tvorbě opravných položek je také závažnou **účetní chybou**.

U **dohadných položek a časového rozlišení** se jedná o účtování nákladů a výnosů do správného období, se kterým věcně a časově souvisí. V případě, že s daným obdobím nesouvisí, je nutno tyto položky časově rozlišovat prostřednictvím účtů **38x** – Přejímané účty aktiv a pasiv. Také se zde nabízí možnost, že když by se jednalo o nevýznamné a regulérně se opakující položky, účetní jednotka může účtovat rovnou do nákladových účtů. Opět musí být předpisy týkající se dohadných účtů a časového rozlišení upraveny ve **vnitropodnikové směrnicí**. Za podmínky, že je znán účel, částka a období můžeme se bavit o časovém rozlišení, jestliže tomu tak není, jedná se o dohadnou položku. S použitím těchto dohadných položek si účetní jednotky mnohdy upravují hospodářský výsledek tak, jak si ho přejí mít.

5.3.4 Nejčastější chyby vyskytující se při účtování nákladů a výnosů

V souvislosti s problematikou účtování **nákladů a výnosů** je nutné zmínit fakt, že nejčastějšími chybami je špatné zhodnocení **daňových a nedaňových nákladů a výnosů**. Pro zjednodušení rozdělení nákladů na daňové a nedaňové je potřeba si v účetnictví určit

speciální analytické účty pro toto účtování. Například xxx800 – 501800 – materiál bez daně, 518800 – služby bez daně a pečlivě toto používání dodržovat.

Mezi nejčastěji nezaúčtované výnosy patří úroky, provize, bonusy, rozpuštění rezerv a opravných položek, kurzové rozdíly, chybí aktivace majetku vytvořený ve vlastní režii.

Mezi nejčastěji nezaúčtované náklady patří podobně jako u výnosů úroky, kurzové rozdíly, bonusy, chybí zaúčtování výdajů příštích období či nevyfakturované dodávky, nezaúčtování opravných položek a rezerv tvořených ze zákona.

Je nutné si dávat u nákladů pozor na **věcné a časové rozlišení**, a zda nemají mít náklady spíše podobu majetku či zásob. Do závažných případů může patřit třeba reklama, při níž je nutno řádně prokázat, kdy, kde a jak se tato reklama konala, dále zda byly zaúčtované služby poskytnuty, například služby zprostředkovatelů, veškeré poradenské činnosti, specializované spolupráce atd. Při analýze těchto chyb je nutno neopomenout kontrolu následujících spojitostí mezi účty:

- **504** - Prodané zboží a **604** - Tržby za zboží – rozdíl mezi těmito účty by měl zhruba zobrazovat marži,
- **541, 542** – Zůstatková cena majetku, Prodaný materiál a **641, 642** – Tržby z prodeje majetku, Tržby z prodeje materiálu – rozdíl mezi těmito účty by měl korespondovat se ziskem či ztrátou, se kterou byl majetek či materiál prodán.

Dále jak bylo popsáno v kapitole 3.7, je nutné se zaměřit na tyto účty:

- **511** – Opravy a údržby, **518** – Ostatní služby - nelze na tyto účty účtovat o technickém zhodnocení.
- **512** – Cestovné – nutnost zkontrolovat, zda se zde účtuje podle účinných předpisů.
- **544** – Smluvní pokuty a penále – pokud jsou pokuty a penále zaplacené, jedná se o **daňově uznatelný náklad**, pokud je tomu naopak, nejedná se o daňově uznatelný náklad.
- **545** – Ostatní pokuty a penále od správních orgánů (finanční úřad, celní úřad atd.) – nejedná se o daňově uznatelný náklad.
- **549** – Manka a škody - nutno analyzovat ve vztahu k daňové uznatelnosti.

Co se týká výnosových účtů, tak podobně jako u nákladů je třeba se zaměřit na věcné a časové hledisko. Chyba zde může být odhalena ve snížení výnosů, v případě, že

účetní jednotka nedisponuje s běžnou cenou při obchodování ve spřízněném vztahu. Může také docházet k podhodnocení výnosů, jestliže účetní jednotka neaktivuje vlastní náklady majetku, nedokončené výroby a služeb ve vlastní režii. Totéž jako u nákladového účtu, tak i u výnosového účtu **644** – Smluvní pokuty a penále se považují za daňově uznatelné pouze zaplacené pokuty. Velkou pozornost je také třeba dát na zaúčtované uplatněné náhrady škod u pojišťovny související s vynaloženými náklady na pojistné.

5.3.5 V jakých oblastech často auditoři nachází chyby?

- **Aktiva účetní jednotky** (dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek) – Základní chybou, se kterou se auditoři setkávají při kontrolách je opomenutí hlavní povinnosti majetek **inventarizovat**. Je zde nutné každým rokem provést inventuru dlouhodobého majetku., jak hmotného tak nehmotného. Obvyklou chybou, které se dá vyhnout řádně provedenou fyzickou inventurou, je špatný moment uvedení dlouhodobého majetku do užívání [15E].

Modelová situace:

Středisko výpočetní techniky opatřilo obchodnímu středisku nový osobní počítač. Pořízení a instalace počítače se uskutečnila před vánočními svátky. Dodavatel počítače pozdě vyfakturoval tuto dodávku, pak v účetnictví je vykazován tento účetní případ na straně MD 042 – Pořízení dlouhodobého hmotného majetku a na straně D 389 – Dohadné účty pasivní v částce 40 000 Kč. Faktem ale je, že osobní počítač je již do užívání uveden a částka 40 000 Kč nemá být zobrazena v rozvaze jako nedokončený dlouhodobý hmotný majetek, ale jako samostatná movitá věc. Tato chyba se pak dále promítne do účetních odpisů a případně odložené daně, to znamená do výsledku hospodaření a výše daňové povinnosti.

V souvislosti se zmíněnými účetními odpisy je možné, že účetní jednotka na základě vnitropodnikových směrnic začne odepisovat majetek už v měsíci pořízení, což má za následek **zkreslení výsledku hospodaření** a **absence** korekce, respektive **oprávek** v účetní rozvaze. Na to pak náhle reaguje **zvýšená daňová povinnost k dani z příjmů**.

Výše zmíněný osobní počítač, který je špatně zařazen do užívání, může účetní jednotka odepisovat pouze **daňově** a eventuelní ‘‘vyšší‘‘ daňový odpis v prvním roce odepisování nekompensuje zrušenou odčitatelnou položku, jak je často nedopatřením či záměrem představeno.

- **Fyzická a dokladová inventarizace majetku** – Dalším nedostatkem při kontrole auditem je nekvalitně provedená **inventarizace** při zjišťování skutečného stavu majetku, a zda se údaje shodují s údaji v účetnictví [15E].

Modelová situace:

Účetní jednotka dělala fyzickou inventuru dlouhodobého majetku zběžně. Inventurní komisi vůbec nezajímalo to, že v roce 2011 byl pořízen nový systém na zpracování faktur za 500 000 Kč, čili fakt, že předchozí nevyhovující systém byl uveden do užívání 1. ledna 2009 a na základě odpisového plánu činí pořizovací cena 250 000 Kč odpisována rovnoměrným způsobem po dobu 48 kalendářních měsíců.

Jak účetní jednotka chybovala?

Z této situace je zřejmé, že k 31. 12. 2011 existuje na účtu 013 hodnota 250 000 Kč, na účtu 073 se vykazuje hodnota opravek ve výši 125 000 Kč, výsledek hospodaření za účetní období 2011 obsahuje účetní odpisy ve výši 62 500 Kč. Z pohledu auditora by měl být nevyužívaný majetek vyřazen a zcela účetně odepsán. Dále je zkreslena hodnota aktiv a výsledek hospodaření. Následně chybí tyto operace:

Tabulka 4: Chybějící účetní operace na základě modelového příkladu

Účetní případ	Částka	MD	D
1. Odpis zůstatkové ceny	125 000 Kč	551	073
2. Vyřazení DNM	250 000 Kč	073	013

Zdroj: vlastní zpracování

- **Opravné položky** – Při diskuzi o problému opravných položek je třeba vzít v úvahu, že tyto opravné položky jsou mylně v odborné veřejnosti spojovány pouze s pohledávkami, neboli se zákonnými (daňovými) opravnými položkami k pohledávkám snižující základ daně z příjmů a jsou tvořeny **dle zákona o rezervách** pro zjištění základu daně z příjmů. Hodnota dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku nemusí souhlasit s údaji v účetnictví. Příčinou může být skutečnost, že účetní jednotka je vůbec nevzala v úvahu [15E].

Modelová situace:

Účetní jednotka eviduje dvě výrobní linky, první linka je využita na maximum z důvodu dvousměnného provozu, druhá linka je zapojena jen v situaci, kdy se objeví speciální poptávka po výrobcích. Je zde důležitou otázkou, jestli bude tato druhá linka rozběhnuta v letních měsících roku 2012. Obě výrobní linky byly uvedeny do provozu v lednu roku 2008 a jejich pořizovací cena byla 9 mil. Kč. Ředitel společnosti rozhodne až v květnu roku 2012, zda druhá výrobní linka nebude rozebrána a navrhnutá k prodeji. Dle předchozího odpisového plánu jsou obě výrobní linky odepisovány šest let, čili 72 kalendářních měsíců. V lednu roku 2011 byl aktualizován odpisový plán a účetní odpisy druhé linky byly sníženy na šestinu se zdůvodněním, že se linka využívá zpravidla pouze v měsících červenec a srpen.

Zůstatková cena druhé výrobní linky k rozvahovému dni nezobrazuje skutečnost, účetní stav na kartách majetku k 31. 12. 2011 je tento:

Tabulka 5: Účetní stav evidovaný na kartách majetku k 31. 12. 2011 na základě modelového příkladu

Položka	1. výrobní linka	2. výrobní linka
Pořizovací cena	9 000 000 Kč	9 000 000 Kč
Účetní oprávk	6 000 000 Kč	5 000 000 Kč
Účetní zůstatková cena	3 000 000 Kč	4 000 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Položme si otázku. **Je tato rozvaha účetní jednotky zobrazena ve správném ocenění?**

Určitě není. Pokud se zaměříme na výše uvedenou tabulku, je zde patrné, že hodnota první výrobní linky je v řádku zůstatkové ceny snížena o milion korun v porovnání s druhou výrobní linkou. Zásadní rozdíl v ocenění uvedených aktiv není správný. Účetní jednotka opomenula mimo jiné morální zastarávání druhé výrobní linky. Z praktického hlediska je velice těžké objektivně hodnotit, jestli je korektnější udělat mimořádný odpis či provést dočasnou opravu ocenění v podobě účetní opravné položky.

V této situaci je pravděpodobně vhodné zaznamenat v účetnictví **snížení hodnoty** evidovaného **majetku** pomocí **opravné položky** a to následujícím způsobem: MD 559 – Tvorba a zaúčtování opravných položek v provozní činnosti a D 092 – Opravná položka k dlouhodobému hmotnému majetku. Tato operace bude mít dopad jen na výsledek

hospodaření, a co se týká daní, tak tuto opravnou položku nelze zahrnout do daňově uznatelných nákladů.

- **Účtová třída 1 (zásoby)** – Co se týká zásob v účetnictví, nejproblémovější skupinu představují **zálohy na zásoby**, evidující se na účtech **15x**. Z toho vyplývá, že se neúčtují na účtu 314 a v rozvaze jsou vykazovány podle jejich povahy jako krátkodobé v části Poskytnuté zálohy na zásoby a dlouhodobé v části Dlouhodobé poskytnuté zálohy[15E].

Modelová situace:

Účetní jednotka poskytla svému dodavateli zálohu ve výši 4 000 000 Kč na zboží, které měla být dodána v lednu roku 2013. Následně tato společnost poskytla zálohu i dalšímu dodavateli ve formě technologického vybavení v hodnotě 3 000 000 Kč a dále poskytla zálohu i třetímu dodavateli na energetické služby ve výši 200 000 Kč.

Jelikož se jedná o **poskytnuté zálohy**, což představuje **pohledávky za dodavateli**, jsou evidovány na účtu 314, v rozvaze mají hodnotu 7 200 000 Kč v řádku Krátkodobé poskytnuté zálohy.

Nyní nastává otázka, **kdo se spletl? Účetní, která špatně spočítala pohledávky, či přestal správně fungovat program?** Pravdou není ani jedno, ani druhé tvrzení. Nedostatky tkví v **použitém účetním postupu**.

Dle správné účetní metodiky je zřejmé, že uvedené zálohy mají být evidovány na třech odlišných účtech a tedy na jiných rozvahových řádcích:

Tabulka 6: **Zachycení záloh v rozvaze na základě modelového příkladu**

Položka	Účet	Rozvaha
Záloha na dlouhodobý hmotný majetek	052	Řádek 021 (B.II.8) Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek
Záloha na zboží	151	Řádek 044 (C.II.5) Dlouhodobé poskytnuté zálohy
Záloha na energii	314	Řádek 055 (C.III.7) Krátkodobé poskytnuté zálohy

Zdroj: vlastní zpracování

Dále vyřešme otázku **oceňování** těchto **záloh**. Pohledávka společnosti je ve výši poskytnutých záloh. Špatné informace na daných účtech zapříčiní v praxi mnohdy účetní program. Ve spoustě účetních programů ve snaze podpořit při účtování DPH jsou nastaveny automatické operace týkající se nároků na odpočet daně při poskytnutých

zálohách. Pak by se tento případ účtoval: MD **343** – Daň z přidané hodnoty a D **052** – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek, MD **343** a D **151** – Dlouhodobé poskytnuté zálohy, MD **343** a D **314** – Krátkodobé poskytnuté zálohy.

Za této situace doporučuji udělat obtížné, ale potřebné opravy účtování. Obchodní partneři dluží společnosti částku 7 200 000 Kč a tato společnost má také podmíněčný závazek související s budoucím nižším nárokem na odpočet DPH. Nabízí se zde jedna z možných variant účtování a to na MD **052**, **151**, **314** a na D **349** – Vyrovnávací účet pro DPH či **379** – Jiné závazky.

- **Inventarizační rozdíly (přebytky, manka)**

Modelový příklad:

Účetní jednotka učinila fyzickou inventuru materiálu podle vnitropodnikových směrnic a to v prvním týdnu v lednu. Na základě inventarizace byly zjištěny následující inventarizační rozdíly:

Kladné (**přebytky**) – 400 000 Kč

Záporné (**manka**) – 600 000 Kč

Mateřská společnost se domáhala o uzavření účetnictví podle časového plánu a tak se nalezené rozdíly neúčtovaly s odůvodněním, že se k nim vedení společnosti nestihlo vyjádřit. Pokud nejsou známé další údaje, v účetnictví chybí tyto operace:

Tabulka 7: **Účetní operace při účtování manka a přebytků na základě modelového příkladu**

Operace	Částka	MD	D
Přebytek	400 000 Kč	112	648
Manko	600 000 Kč	549	112

Zdroj: vlastní zpracování

Účty:

112 – Materiál na skladě

549 – Manka a škody z provozní činnosti

648 – Ostatní provozní výnosy

Je evidentní, že v této situaci došlo k nadhodnocení výsledku hospodaření, to znamená, že ve výkazu zisku a ztrát chybí údaje o nákladech a výnosech. Do rozvahy jsou

zahrnutý zásoby, které neexistují a naopak schází informace o nalezeném majetku. **Zkreslení účetnictví** má také vliv na **základ daně z příjmů**. Účetní jednotka by neměla spoléhat na mírnost a laskavost daňové kontroly. Vše nasvědčuje faktu, že základ daně bude zvýšen o částku 400 000 Kč (přebytek) a manko dle dokladu nebude považováno za daňový náklad.

Dalším modelovým příkladem bude případ, kdy budeme uvažovat, že inventarizační komise objektivně a včas zhodnotila vzniklé inventarizační rozdíly. Bylo vypátráno, že přebytek ve výši 400 000 Kč vznikl nechtěným zaměněním a souhlasí s mankem ve stejné výši. Kromě toho ještě bylo schváleno, že část manka v hodnotě 200 000 Kč ve skutečnosti vznikla přirozenými úbytky do výše norem. V účetnictví je tento případ zaznamenán takto:

Tabulka 8: Zachycení přirozených úbytků u manka na základě modelového příkladu

Operace	Částka	MD	D
Přebytek	400 000 Kč	112	648
Přirozené úbytky	200 000 Kč	501	112
Manko	200 000 Kč	549	112

Zdroj: vlastní zpracování

Účty:

501 – Spotřeba materiálu

Výsledek hospodaření se nezměnil a nadále je vykazována účetní ztráta v hodnotě 200 000 Kč. Základ daně z příjmů je nulový. Z toho plyne, že účetní jednotka uspořila na dani.

Ze všech těchto modelových studií je evidentní, že nejde účetní postupy podceňovat. Auditóři při kontrolách se musí soustředit na to, v jaké kvalitě se účetnictví nachází a jak je prezentováno účetní jednotkou v účetní závěrce.

5.4 Korekce účetních chyb

Tato podkapitola je zaměřena na praktické znázornění oprav chyb v účetnictví. Zde je důležité od sebe oddělit chyby vzniklé v **běžném účetním období** a chyby vzniklé v **minulém účetním období**, tedy již uzavřeném.

5.4.1 Korekce chyb v běžném účetním období

Je pochopitelné, že lépe se opravuje chyba, která nastane v průběhu běžného účetního období nežli v již uplynulém období. Metody oprav chyb jsou popsány níže:

a) **Úplné storno** – jedná se o storno předchozího (chybného) zápisu stejným zápisem, ale se záporným znaménkem (bez vlivu obratu na příslušných účtech) a jeho nahrazení novým, správným účetním zápisem. Oba tyto zápisy se dají zároveň účtovat jediným dokladem. Mezi příklady patří třeba storno částky zaúčtované nedopatřením nebo dvakrát, zaúčtování na špatný účet či částka zachycena ve špatné výši atd [16E].

Příklad úplného storna: Účetní měla zaúčtovat předpis cestovného při vyúčtování pracovní cesty zaměstnanci ve výši 100 Kč. Místo toho ale použila špatný účet a nesprávnou částku.

Tabulka 9 : Příklad úplného storna

Operace	Částka	Účtování	Doklad
Předpis cestovného zaměstnanci - původní doklad	80 Kč	518/335	VÚD 12354/09
Storno chybného zápisu	-80 Kč	512/335	VÚD 12345/09
Předpis cestovného zaměstnanci - správný doklad	100 Kč	512/335	VÚD 12345/09

Zdroj: vlastní zpracování

Účty:

335 – Pohledávky za zaměstnanci

512 – Cestovné

518 – Ostatní služby

b) **Částečné storno** – pokud byla špatně zaúčtována vyšší částka, například snížení předchozí částky, může se oprava provést i částečným stornem, to znamená, že se nemusí hotovit úplné storno a nový záznam, ale zaúčtuje se jen ten případný rozdíl, zjednodušeně jedním účetním zápisem [16E].

Příklad částečného storna: Účetní měla za úkol zaúčtovat vyúčtování pracovní cesty zaměstnance na základě předpisu cestovného ve výši 100 Kč, bohužel svojí nepozorností zaúčtovala částku 80 Kč. Je nezbytné učinit částečné storno ve výši 20 Kč.

Tabulka 10: **Příklad částečného storna**

Operace	Částka	Účtování	Doklad
Předpis cestovného zaměstnanci - původní doklad	80 Kč	512/335	VÚD 12354/09
Částečné storno předpisu cestovného	-20 Kč	512/335	VÚD 12345/09

Zdroj: vlastní zpracování

c) **Nový účetní zápis** – v případě, že nebyl některý účetní případ původně vůbec zaúčtován, je nutné dodat nový účetní záznam[16E].

Příklad nového účetního zápisu: Účetní zapoměla zaúčtovat přijatou fakturu ve výši 15 000 Kč, avšak faktura je k dispozici a souvisí s předchozím účetním obdobím.

Tabulka 11: **Příklad nového účetního zápisu**

Operace	Částka	Účtování	Doklad
Zaúčtování faktury z roku XXXX	15 000 Kč	518/321	FAP 548/05

Zdroj: vlastní zpracování

Účty:

321 – Závazky z obchodních vztahů

d) „**Dodatečný účetní zápis**- spočívá v tom, že byla naopak zaúčtována špatně nižší částka, oprava se tak provede doplňujícím účetním zápisem“ [16E].

Tabulka 12: **Příklad dodatečného účetního zápisu**

Operace	Částka	Účtování	Doklad
Předpis cestovného zaměstnanci - původní zápis s chybnou částkou	80 Kč	512/335	VÚD 12354/09
Předpis cestovného zaměstnanci - doplňující účetní zápis	20 Kč	512/335	VÚD 12345/09

Zdroj: vlastní zpracování

Manipulace s **opravami účetních chyb** záleží na typu dokladu:

- Je zakázáno zasahovat do bankovních výpisů, v případě, že je v něm nalezena chyba. Nutné je výpis u banky reklamovat a popřípadě si obstarat nový bankovní výpis.
- Také ostatní externí doklady od jiných subjektů (například přijaté faktury) musí být většinou odevzdány zpět a opraveny jejich vyhotovitelem (chybné DPH, špatné či chybějící identifikační údaje atd.).
- V situaci, kdy vznikne chyba při zpracování pokladního dokladu, je nutné kompletní doklad stornovat a zhotovit nový.

5.4.2 Korekce chyb v minulém účetním období

Na základě vydání Účetního zpravodaje v březnu roku 2013, byl připraven článek jedním z manažerů oddělení auditové společnosti Deloitte Milanem Švecem pojednávající o novelizaci vyhlášky č. 500/2002 Sb. účinnou rokem 2013 týkající se oprav chyb v minulém účetním období a vzniku nového pojetí „**jiného výsledku hospodaření minulých let**“.

Do **jiného výsledku hospodaření minulých let** patří:

- rozdíly z důvodu změn v účetních postupech,
- opravy vzniklé na základě špatného účtování či chybějící účtování nákladů a výnosů v minulých účetních obdobích, jestliže se považují za významnou položku,
- část odložené daně [17E].

Nyní bych názorně porovnála předchozí postup účtování oprav chyb minulých let s novelizovaným postupem účtování v roce 2013, a to prostřednictvím prosté ilustrace příkladu.

Předchozí postup účtování v oblasti nákladů a výnosů

Dříve se oprava, která byla vyvolána špatným účtováním či chybějícím účtováním nákladů a výnosů minulých účetních období, prováděla za pomoci nákladových a výnosových účtů z hlediska druhu, to znamená na účtech věcně souvisejících s příslušnou transakcí. Jestliže se případná chyba z pohledu účetní závěrky považovala za **významnou**, společnost vykázala

opravu za pomoci **mimořádných nákladů** na účtu **588**, popřípadě výnosů **688**. Na úrovni této legislativy ovlivňovala daná oprava chyb výsledek hospodaření v běžném účetním období, se kterým ovšem příslušná operace časově nesouvisela.

Nový postup účtování

Zde se rozlišují dva základní aspekty:

- **Chyba významná** – oprava se musí nově provést za pomoci účtu vlastního kapitálu. Za této situace se tak promítnutí opravy chyb nezobrazí ve výsledku hospodaření v běžném účetním období.
- **Chyba nevýznamná** – oprava zapříčiněná špatným účtováním či chybějícím účtováním o nákladech a výnosech v minulých účetních obdobích se účtuje obdobně jako dosud pomocí nákladových a výnosových účtů dle druhu, to znamená na účtech, se kterými příslušná operace souvisí z věcného hlediska [17E].

V této spojitosti bych ještě vysvětlila pojetí „významná nesprávnost“ jak definoval autor článku v Účetním zpravodaji z března roku 2013 Milan Švec: *„takové nesprávné uvedení nebo neuvedení informace, jež může jednotlivě nebo kumulovaně ovlivnit rozhodování přiměřeně informovaného uživatele účetních informací“*. „Společnost musí změnit údaje za minulé účetní období a dodat k nim vysvětlení v příloze k účetní závěrce. Poté by ještě měla společnost předložit dodatečné daňové přiznání a vzít v úvahu upravený výsledek hospodaření při rozhodovacích procesech valné hromady v následujícím období“ [17E].

Ilustrační příklad:

Společnost vyrábějící hračky má účetní období, které končí 31. 12. 2013 a sestavila předběžné výkazy k 31. 12. 2013 v Kč. Rozvaha má zjednodušenou formu, nepřihlíží se k daním včetně DPH, splatné a odložené dani atd.):

Tabulka 13: **Rozvaha společnosti mezi roky 2012 a 2013**

AKTIVA			PASIVA		
	K 31. 12. 2013	K 31. 12. 2012		K 31. 12. 2013	K 31. 12. 2012
Dlouhodobý majetek	70 000 000 Kč	80 000 000 Kč	Základní kapitál	300 000 Kč	300 000 Kč
Oběžná aktiva	40 000 000 Kč	45 000 000 Kč	Nerozdělený zisk minulých let	55 000 000 Kč	50 000 000 Kč
			Výsledek hospodaření běžného účetního období	20 000 000 Kč	10 000 000 Kč
			Dohadné účty pasivní, závazky z obch. vztahů	20 000 000 Kč	25 000 000 Kč
			Ostatní cizí zdroje	14 700 000 Kč	39 700 000 Kč
Aktiva celkem	110 000 000 Kč	125 000 000 Kč	Pasiva celkem	110 000 000 Kč	125 000 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14: **Výkaz zisků a ztrát společnosti mezi roky 2012 a 2013**

	K 31. 12. 2013	K 31. 12. 2012
Výnosy	200 000 000 Kč	180 000 000 Kč
Náklady - služby	30 000 000 Kč	25 000 000 Kč
Náklady - ostatní	80 000 000 Kč	70 000 000 Kč
Výsledek hospodaření za účetní období	90 000 000 Kč	85 500 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nyní následují operace, které nejsou zobrazeny ve finančních výkazech uvedených výše. Tyto skutečnosti zjistila společnost během roku 2013:

1. V roce 2013 přijala společnost fakturu, která souvisí s rokem 2012 ve výši 4 000 Kč a týká se poštovních služeb. K 31. 12. 2012 společnost nevytvořila dohadnou položku pasivní, protože částku 4 000 Kč nepokládá za významnou.

2. Fakturu za pronájem kanceláří související s rokem 2012 ve výši 4 000 000 Kč získala společnost až v roce 2013 a k 31. 12. 2012 opět nevytvořila dohadnou položku pasivní. Nicméně je tato částka 4 mil. Kč považována společností za významnou.

Východiska:

1. Tato chyba je považována za **nevýznamnou** a zaúčtuje se klasicky jako doted', to znamená: MD 51x – Služby / D 321 – Závazky z obchodních vztahů ve výši 4 000 Kč (má se za to, že faktura není pořád zaplacená). Tato operace není začleněna do finančních výkazů z důvodu jednoduchého a přehledného zobrazení.

2. Tato chyba je považována za **významnou** a je nutné udělat tyto úpravy ve finančních výkazech:

Běžné účetní období:

Na stranu MD promítnout účet **42x** – Jiný výsledek hospodaření minulých let a na stranu D účet **321** – Závazky z obchodních vztahů (Dohadné účty pasivní) ve výši 4 mil. Kč – jestliže není ještě faktura zaplacená (pokud zaplacená je, na stranu D se musí zachytit účet **22x** – Účty v bankách).

Současně se také musí pozměnit data za srovnávané období:

Na straně MD účet **51x** – Služby a na straně D účet **321** – Závazky z obchodních vztahů (Dohadné účty pasivní) ve výši 4 mil. Kč, těmito kroky dojde ke snížení výsledku hospodaření o dané 4 mil. Kč.

Zobrazení v rozvaze a ve výkazu zisku a ztrát je následující:

Aktiva společnosti v rozvaze zůstanou na stejné úrovni jako v předchozím postupu. Položky v pasivech rozvahy se změní.

Tabulka 15: Pasiva společnosti mezi roky 2012 a 2013 po doplňujících transakcích

PASIVA		
	K 31. 12. 2013	K 31. 12. 2012
Základní kapitál	300 000 Kč	300 000 Kč
Nerozdělený zisk minulých let	55 000 000 Kč	50 000 000 Kč
Jiný výsledek hospodaření minulých let - 42x	-4 000 000 Kč	
Výsledek hospodaření běžného účetního období	20 000 000 Kč	6 000 000 Kč
Dohadné účty pasivní, závazky z obch. vztahů	24 000 000 Kč	29 000 000 Kč
Ostatní cizí zdroje, Závazky	14 700 000 Kč	39 700 000 Kč
Pasiva celkem	110 000 000 Kč	125 000 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 16: Výkaz zisků a ztrát společnosti mezi roky 2012 a 20113 po doplňujících transakcích

	K 31. 12. 2013	K 31. 12. 2012
Výnosy	200 000 000 Kč	180 000 000 Kč
Náklady - služby	30 000 000 Kč	29 000 000 Kč
Náklady - ostatní	80 000 000 Kč	70 000 000 Kč
Výsledek hospodaření za účetní období	90 000 000 Kč	81 000 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámka:

Pokud bych měla zhodnotit metodiku oprav chyb v minulém účetním období a porovnat s účetními postupy prováděných před rokem 2013, preferuji spíše účetní postupy po novelizovaném způsobu. Především je to z toho důvodu, že tyto novelizované postupy nepůsobí na výsledek hospodaření běžného roku a české účetní předpisy se tak posunují čím dál blíže k Mezinárodním účetním standardům.

5.5 Pokuty (správní delikty) hrozící za nedodržení účetních předpisů

Veškeré sankce a problematiku **protiprávního jednání** upravuje svými předpisy zákon o účetnictví v § 37 a části zvané „Správní delikty“. Od 1. ledna 2011 se rozeznávají tyto **delikty**:

- a) **Přestupky** – řeší situace protiprávního jednání účetní jednotky, která nepodniká.
- b) **Jiné správní delikty** – řeší ostatní případy protiprávního jednání ostatních účetních jednotek.

Co mají tyto dva delikty spolu společného? Přestupky a jiné správní delikty jsou postihovány stejným druhem sankce, kterou je pokuta. Výše této pokuty je závislá na hodnotě celkových aktiv. V harmonizaci s předpisy v § 20 v zákoně o účetnictví se touto hodnotou myslí *souhrn aktiv „zjištěný z rozvahy v ocenění neupraveném o položky podle § 26 ods.3 zákona o účetnictví“*, to znamená o oprávky a opravné položky. Souhrnnými aktivy pro účely stanovení pokuty se vždy rozumí aktiva „brutto“.

V souvislosti se stanovením pokut, zákon o účetnictví vymezuje horní hranice pokut ve vazbě na jednotlivé druhy protiprávního jednání a to:

- **Pokuta do výše 3 % z hodnoty celkových aktiv** – tato pokuta je udělena v případě, že účetní jednotka nesestaví úplnou účetní závěrku, neposkytne auditorovi zkontrolovat účetní závěrku či výroční zprávu, i přestože to zákon vyžaduje, neprezentuje účetní závěrku a výroční zprávu, nerespektuje úkol ukládat účetní zápisy, poskytne špatné informace v účetních zápisech či se jejich účetnictví nachází v nesprávném stavu.
- **Pokuta do výše 6 % z hodnoty celkových aktiv** – za situace, kdy účetní jednotka vůbec neúčtuje o vzniklých transakcích, nesestaví účetní závěrku či nevypracuje výroční zprávu na základě českých nebo mezinárodních standardů.

5.6 Ochrana proti účetním chybám

Samozřejmě, jak již bylo řečeno v předešlých kapitolách, je třeba předcházet vzniku chyb prostřednictvím **pravidelných interních kontrol** a respektovat **plnění podnikových a zákonných směrnic**. Zákon o účetnictví upravuje a stanovuje vedení účtového plánu, soupis účetních knih, odpisové plány, soupis číselných znaků, symbolů a zkratk využívaných v účetnictví. **Vlastní podnikové směrnice** se pak zabývají pravidly sloužící k oběhu účetních dokladů. Těmito nástroji lze lehce zamezit ztrátě účetních dokladů nebo chybnému účtování [16E].

Odpovědnost za účetní chyby nese podnikatelský subjekt bez ohledu na to, kdo má ve skutečnosti o účetnictví pečovat. Odškodnění za finanční ztráty se lze na vlastním zaměstnanci nebo externí účetní společnosti dožadovat. V případě, že byla chyba spáchána pověřeným zaměstnancem, může se účetní jednotka domluvit na pravidelných srážkách ze mzdy zaměstnance. Pokud by došlo k druhému případu, kdy by účetnictví měla na starost externí společnost, proplacení náhrad by se odvíjelo od obchodních podmínek zahrnutých ve smlouvě [16E].

Nejsnadnějším východiskem pro vyhnutí se následkům chyb, je **pojištění profesní odpovědnosti**. Na toto by měli dbát především zaměstnanci i účetní společnosti, které se starají o účetnictví, mzdy a daňovou evidenci [16E].

Podle článku, zveřejněného firmou poskytující auditorské, daňové a účetní služby a poradenství APOGEO, je důležité se řídit těmito výhodnými pravidly:

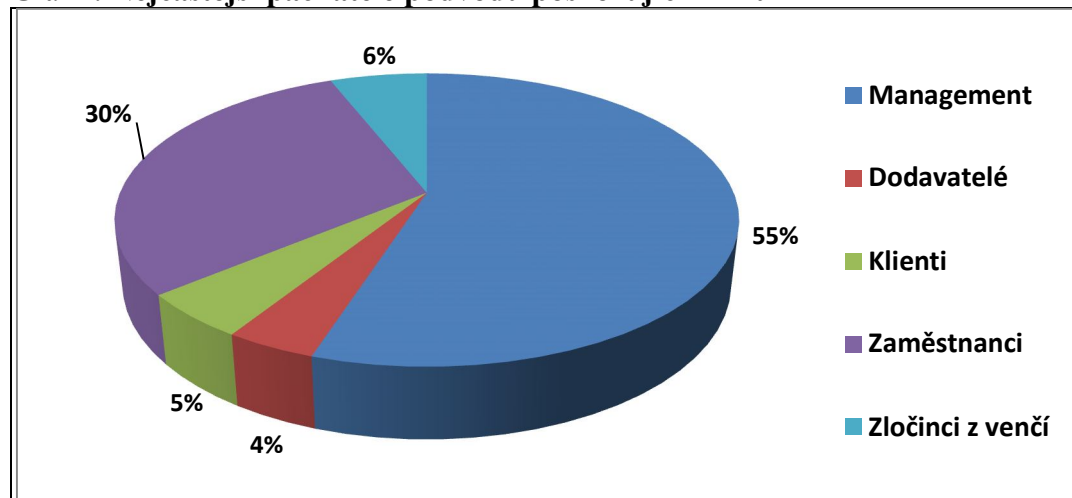
1. Kooperovat pouze s takovými účetními či externími účetními společnostmi, kteří se ve své práci dobře orientují a stále zacvičují.
2. Zařídit, aby účetní měla všechny účetní doklady a důležité údaje ke správnému zaúčtování.
3. Mít či si zajistit vytvoření interního kontrolního systému a pravidel pro vedení účetnictví.
4. Zvolit si pouze takové zaměstnance či externí účetní společnosti, které jsou pojištěni na základě pojištění profesní odpovědnosti [16E].

Auditor Hula pojednává ve své metodické směrnici o logických vazbách a křížových kontrolách a především doporučuje svými praktickými nástroji pro identifikaci chyb se zaměřit a zodpovědět si na následující otázky:

- „Je zůstatek v korunové pokladně vykázán v celých korunách?
- Odpovídají zůstatky na pokladnách na pokladní knihy a bankovní zůstatky na poslední bankovní výpisy?
- Udrží vnitřní účty 261 – Peníze na cestě a 395 – Vnitřní zúčtovací účet nulový zůstatek? Jestliže je zůstatek zachycen – je tento zůstatek vhodně dokladován?
- Vykazují účty 111 – Pořízení materiálu a 131 – Pořízení zboží nulový zůstatek k rozvahovému dni?
- Odpovídají zůstatky na účtech 112 – Materiál a 132 – Zboží skutečnému stavu zásob ve skladové evidenci k rozvahovému dni a stavu na konci roku?
- Existuje tato spojitost u pohledávek a závazků - kniha pohledávek a závazků = saldokontu = stavu v obrátovce?“[15E].

5.7 Analýza podvodů v České republice

Graf 1: Nejčastější pachatele podvodů poškozující firmu

Zdroj: internetový zdroj [18E]

V naší České republice nejsou příliš známy případy využívající technik kreativního účetnictví. V rámci podrobného výzkumu lze ale najít několik činitelů páchající řadu podvodných aktivit a to nejenom v oblasti zkreslování účetních výkazů, ale také v oblasti korupčního jednání.

Jak bylo uvedeno ve zveřejněném článku únorového vydání novin Denik.cz, etika podnikatelů se za poslední dobu absolutně nezlepšila a podnikatelé stále disponují s kouzly ve svých finančních výsledcích. Z průzkumu pravidelné ankety Komory certifikovaných účetních bylo zjištěno, že až na 21 % českých podnikatelů předpokládá letos od svých profesních účetních vylepšení svých účetních výkazů. To představuje meziročně o procento méně než v loňském roce. Potenciálně účelově upravené účetní výkazy tak může mít přibližně 200 000 společností [19E].

Množství změn v účetních výkazech týkající se zvýšení ziskovosti představuje takřka 79 % zásahů do účetních výkazů na bázi kreativního účetnictví. V loňském roce činilo umělé zvýšení ziskovosti 87,3 % těchto finančních změn [19E].

Na průzkumu v této problematice se podílelo 314 dotazovaných ze skupin členů Komory certifikovaných účetních slučující účetní a daňové odborníky i specialisty na podnikové finance. Kromě přilepšení v účetních výkazech v oblasti rentability se také často přilepšuje i ukazatel zadluženosti společnosti. Tuto zadluženost si snížilo až o 2 % více společností než tomu bylo před rokem, v souhrnu 17,5 % firem. Bohužel, napohled se

společnosti tváří jako méně zadlužené, a to až 30 000 firem registrovaných v České republice [19E].

Dále se do obvyklých úprav v účetních výkazech řadí optimalizace daňové ztráty, rozpočtových ukazatelů či zkrášlení výsledků hospodaření. V těchto třech oblastech úprav se v posledních letech na trhu zaregistrovalo jejich značné zvýšení [19E].

Poznámka:

Abych tuto situaci zhodnotila, dle mého názoru je velice obtížné proti těmto praktikám v účetních výkazech bojovat a posoudit, zda se jedná ještě o únosný čin z hlediska legislativy, či už je to v rozporu se zákonem. Podnikatelé jsou různě motivováni k těmto úpravám výsledků, ale především jim jde o dobré jméno před obchodními partnery nebo bankovními subjekty, pomocí nichž mají přístup k úvěrovému financování. Na druhé straně zase existují podnikatelé, kteří se domnívají, že jejich daňové poplatky jsou až moc vysoké, a z toho důvodu usilují o co nejmenší daňovou povinnost.

Co se týká kompletních výkazů účetní závěrky, lze částečně úmyslně zkrášlovat pouze data v rozvaze a ve výsledovce. Samotným výkazem, který nelze nijak zaměňovat a ani nějakým způsobem přilepšit je cash-flow, čili přehled o peněžních tocích. Vtipným faktem ale zůstává, že právě tento výkaz není povinnou složkou účetní závěrky podle zákona o účetnictví.

České předpisy nejsou natolik propracované a nepoužívají takové prostředky, aby předešly zkrášlování účetních výkazů v účetních závěrkách.

5.7.1 Případy podvodného jednání v praxi

➤ Účetní si za pět let přišla na 5 miliónů korun

Květen 2013 – Z článku, zveřejněného zpravodajským deníkem iDnes.cz se zjistilo, že účetní na městském úřadě v Orlové si v průběhu skoro pěti let neposílala na své účty přibližně pět miliónů korun, které náležely městu. Podle dostupných zpráv vybírala nahodilé platby, o kterých nikdo nevěděl, že přijdou. Chybějící finanční prostředky maskovala fiktivními účetními případy. Podvod byl odhalen, až když tato žena odešla na mateřskou a na její místo nastoupila jiná úřednice [20E].

➤ **Účetní zpronevěřila milióny**

Květen 2013 – Na základě důkladných kontrol na radnici a ve firmách v Bohumíně byly zjištěny velké podvody sahající až do řádů miliónů korun, zveřejnil zpravodajský portál iDnes.cz. Úřední pracovnice majetkového oddělení zpronevěřila až čtyři milióny korun. Tento podvod byl zjištěn především na základě předchozího případu jedné úřednice z Orlové, u které také došlo k zpronevěře finančních prostředků, ovšem ale v částce větší než pět miliónů korun. Z tohoto důvodu se vedení města rozhodlo prověřovat jejich oddělení na radnici a městské společnosti. Jak se nakonec zjistilo, strach byl oprávněný. Vypátralo se několik podvodů, díky kterým město přišlo o milióny korun. Mezi ně se patří podvod spáchaný již zmíněnou úřednicí majetkového oddělení, která během deseti let zpronevěřila až čtyři milióny korun. Sám manžel této úřednice, který je také zastupitelem města upozornil na tuto náhodnou skutečnost. Podle informací deníku Idnes.cz na tuto informaci narazil náhodně. Částka, která byla zaslána z účtu města na účet ženy, byla hned manželovi podezřelá. Pracovnice si bystře zasílala peníze na svůj účet. O zpronevěře už uvažovala v průběhu sestavování rozpočtu odboru, z kterého si během deseti let každoročně zasílala na svůj účet v průměru 400 000 Kč. Při měsíčních auditech pak vytvářela účelově zkreslené informace, aby vše pasovalo tak jak má [20E].

➤ **Nezákonné praktiky při hospodaření s odpady u firmy BM servis**

Květen 2013 – Zatímco se provalil případ popsany výše, zástupci vedení města Bohumín zjistili zanedlouho jednu z dalších ilegálních praktik společnosti BM servis při hospodaření s odpady. Zaměstnanci uvnitř společnosti nejspíše mnoho let kšeftovali s vytríděnými plasty. Audit zjistil, že ne všechny finanční prostředky za vytríděné plasty, které byly dodávány k dalšímu zpracování a za které měly přicházet platby, získala společnost BM servis. Pravděpodobně si někdo z těchto zaměstnanců ponechával tyto tržby pro svůj užitek. V důsledku těchto podvodů pak následovalo odvolání vedoucího odpadového hospodářství z představenstva firmy a dalšího pracovníka ze stejného úseku [20E].

➤ **Účetní ve škole prováděla podvody s mlékem**

Duben 2012 – Podle zveřejněných informací z portálu Pelhřimovského Deníku.cz došlo na Základní škole v Černovicích k velké zpronevěře v řádu až čtyř set tisíc korun. Zpočátku k zpronevěře docházelo jednou, dvakrát ročně, poté se četnost zvyšovala. Šestačtyřicetiletá účetní byla ve škole zaměstnaná od roku 1995 a byla zapojena do projektu s názvem Školní mléko, kde také měla na starost distribuci mléčných výrobků mezi žáky. Finanční prostředky, které vybrala za mléko, si ponechávala pro svůj užitek a vzniklý závazek zatajovala tím, že vystavené faktury společnosti Laktea hradila neoprávněně ze školního konta. Do případu se až zapojila nečekaně ředitelka školy v průběhu běžného přezkoumání účetnictví. Podle výpovědi ředitelky této základní školy se zjistilo, že nebyl bohužel správně nastaven vnitřní kontrolní systém [21E].

➤ **Na Znojemsku účetní okradla klienty o šest miliónů**

Listopad 2010 – Česká tisková kancelář zveřejnila článek o dvačtyřicetileté účetní obviněné z velkého podvodu, kterého se dopustila neoprávněným disponováním s cizími účty celkem 44 firem. Dohromady tyto firmy připravila o celkem 6 miliónů korun. K těmto účtům se přiblížila v rámci jejího zaměstnání. Účetní pracovala u automobilové společnosti a používáním fiktivních faktur po stotisícových částkách odčerpávala finanční prostředky z účtů klientů svého zaměstnavatele. Ženě hrozí až desetileté vězení. Měsíčně si tak tato účetní těmito praktikami vyhotovila jednu až dvě faktury a na svůj účet si pak zaslala skoro 100 tisíc korun. Z informací ze zahájeného vyšetřování se potvrdilo, že žena se obhajovala svou finanční tísní, především tím, že musí splácet dluhy svého mrtvého syna a poté, že ji k podvodu přiměly lichváři. Ani jedno ani druhé se nepotvrdilo, ale vypátralo se, že veškeré získané finanční prostředky okamžitě utrácela [22E].

➤ **Albánie nařkla společnost ČEZ z účetních intrik a podvodů**

Únor 2012 – Jak napsal deník ČT24, česká energetická společnost ČEZ byla údajně prošetřována kvůli domnělým podvodům a účetním machinacím. Její divize CEZ Shpërndarje účtovala fiktivní pokuty a faktury, aby poté mohla objasnit zvýšení cen elektřiny, napsal portál BalkanInsight. Tyto informace následně ČEZ v tiskové zprávě albánských médií popřel. Orgány začaly s vyšetřováním poté, co bývalý zaměstnanec společnosti osočil společnost z podvodných smluv s klienty a státem. CEZ Shpërndarje je

obviněna z nadsazeného účtování odběratelům elektřiny, která je distribuována od státní elektrárenské společnosti KES. Údajně prý česká společnost uložila stovky falešných pokut neexistujícím klientům, některé sankce uložila i stávajícím odběratelům, kteří o nich ovšem nevěděli. Následně pak vykázaná četná ztráta měla přinutit kontrolní úřad ERE ke zvýšení cen energií. Před pár lety byla CEZ Shpërndarje v Albánii pravidelně sankciována za to, že nedodržela ustanovení pro instalaci elektroměrů [23E].

➤ **Podezření ze stamiliónových daňových podvodů čelí sedm lidí**

Duben 2013 – Jak vyplynulo ze zpravodajského serveru Lidových novin, protikorupční policie podala návrh k obžalobě sedmi lidí, kteří měli údajně podíl na stomiliónových daňových podvodech. Podezřelým byl i bývalý manažer středočeských nemocnic. Tato skupina sedmi lidí si kvůli krácení DPH vytvořila řetězec firem, soubor smluv, faktur a pohledávek. Kriminalisté podezřívají šest osob z trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné zákonné platby, z čehož jim hrozí až deset let vězení. Poslední ze sedmičlenné skupiny pak čelí obvinění z legalizace výnosů z trestné činnosti s trestní sazbou až osm let vězení. Celkově prý obrali stát na daních o 254 miliónů korun. Z dlouhého a obtížného vyšetřování se poté zjistilo, že hlavní pořadatelé této trestné činnosti měli vést za pomoci svých lidí všechny společnosti v řetězci, přičemž krajní části řetězce měly tvořit obchodní společnosti takzvaných “**bílých koní**“. Skupina těchto pachatelů vyváděla prostřednictvím firem na okraji daně z normálně fungujících společností, které se nacházely uprostřed řetězce, u kterých uplatňovala nadměrný odpočet DPH. Společnosti byly vzájemně provázány smlouvami, postupovaly si údajně pohledávky a zápočty pohledávek. V účetnictví pak vykazovaly fiktivní faktury na díla, které pak údajně exportovaly do ciziny, ale ve skutečnosti nikdy nevytvořily [24E].

➤ **Dotační podvod v případě folklorního souboru Vysočan**

Září 2012 – Dalším ze zajímavých případů, jak píše Jihlavské listy je případ s údajnými machinacemi ve fakturách jihlavského folklorního souboru Vysočan. Město Jihlava vymáhá po tomto spolku vrácení dotací na akci Jihlavské folklorní léto za tři roky, celkem ve výši 1,2 miliónu korun. Za podvod je údajně zodpovědný předseda občanského sdružení, který má hlavní podíl na vyúčtování poskytnutých dotací, které byly poskytnuty na tříletý projekt na období 2009 až 2011 a také již byly čerpány. Při již provedených

kontrolách v roce 2013 byly v účetnictví folklorního spolku zjištěny závažné nedostatky týkající se vyúčtování dotací za rok 2010. Jednalo se o operaci zaúčtování dotace v roce 2010 za osobní dopravu od dopravní společnosti. Faktura se liší od faktur, které byly předloženy při provedené kontrole poskytovateli dotace podezřelou společností. Podle vyšetřovatelů měly faktury předložené občanským sdružením za dopravu do zahraničí jiné datумы, než na originálu faktury od dopravní společnosti. Lhůty cest na dvou fakturách vyúčtovaných občanským sdružením byly stejné s datem konání kulturní akce, na kterou se dotace poskytovala. Realita ale byla jiná. Obě cesty se ve skutečnosti konaly v jiný čas a v jednom případě i na jiné místo. Na dopravu, vymezenou ve faktuře se totiž poskytnutá dotace nevztahovala, dotace byla určena pouze pro konání kulturní akce a podezřelý muž použil dotace na jiný než stanovený účel. Škoda byla vyčíslena na 75 000 korun. Dále se ještě zjistilo, že podezřelý muž měl i údajně podíl i na dalších úpravách ve vyúčtování dotace. Například zaměňoval slovo Záhřeb na Zábřeh s použitím zmiziku apod [25E].

➤ **Zkresloval účetní výkazy masokombinátu s gangem v patách**

Září 2012 – Z informačního portálu brno.idnes.cz vyšel článek o bývalém majiteli uherskobrodské firmy Filex Lubomíru Frýželkovi, který otevřeně promluvil o situaci, která se stala předtím, než byl poslán do vězení. Komplikovaný případ zkrachovalé firmy Filex, která zpracovávala masové výrobky, už soud řešil několikrát. Filex dluží pěti desítkám firem dohromady přes 70 miliónů korun. Tehdy byl Frýželka poslán na osm let do vězení. Za vším stálo vydírání a vyhrožování likvidací jeho manželky a matky proslulým Toflovo gangem. Nyní je ve vězení za úvěrový podvod týkající se dotace pro svoji bývalou firmu a úpravy v účetnictví. K podvodům ho nutily firmy, prostřednictvím kterých žádal dotace pro svoji firmu. Ty mu totiž poradily, aby poupravil údaje v účetnictví pro získání dotací. Nato ho pak začala vyšetřovat policie a pak žádné dotace nedostal. Navíc měl na svědomí spousta dluhů, a postupně přestával hradit platby dodavatelům, tím se pak dostal do hledáčku gangu vyděračů, kteří byli napojeni na brněnskou hospodářskou kriminálku. Ti mu ovšem lhali ve spoustě věcí. Slibovali mu, že ho přestanou stíhat a pomůžou mu firmu prodat. Popořadě pak dostali jeho i jeho firmu pod kontrolu. Vyhrožováním ho nutili, aby se odprostil od svého společníka, nastrčili si do firmy své lidi a nutili ho, aby jim každý den předával všechnu hotovost, kterou dostala firma na účet. Za období od března 2007 do července 2007 se jim povedlo odvést z Filexu až 40 miliónů korun. Likvidace masokombinátu tímto však neskončila, byla propracovaná

mnohem detailněji. V září roku 2007 masokombinát vyhořel a s ním i účetnictví firmy. Škoda tenkrát činila 25 miliónů korun. Dnes již bývalý šéf masokombinátu nežije, oběsil se ve vězeňské cele [26E].

➤ **Mzdová účetní si vyplácela milióny za tzv. mrtvé duše**

Duben 2009 – Případ mzdové účetní, která si vyplácela ilegálně milióny za mrtvé duše, byl zveřejněn v deníku karlovarského regionu karlovarsko.regiony24.cz. Tato osoba byla obžalovaná z toho, že v letech 1997 až 2005 jako mzdová účetní připravila zaměstnavatele o celkovou sumu ve výši 5,06 miliónu korun. Obžalovaná vykonávala svoji činnost v jednom karlovarském sanatoriu a připravovala mnoho let falešné materiály k výplatě mezd. Finanční prostředky posílala osobám, které již dlouhou dobu v sanatoriu nepracovali, či se jednalo o naprosto vymyšlené mrtvé duše. Ve vyšetřovacím procesu pak odůvodnila, proč jednala podvodnými praktikami. Prý ji k tomu vedla těžká životní situace a strach z případné finanční krize. O metodě vyplácení mezd mrtvým duším se dozvěděla od jednoho správce počítačové sítě, který jí poradil, když se mu svěřila, že má nízký plat. Na základě pozdního líčení pak byli dotazováni všichni svědci, kteří v minulosti pracovali v sanatoriu a jejichž údaje obžalovaná zneužívala k neoprávněnému vyplácení mezd. Svědci přiznali, že absolutně netušili o zneužití svých jmen a že žádné peníze od obžalované jim nikdy nepřišly [27E].

➤ **ČD Cargo také využilo technik kreativního účetnictví**

Červenec 2009 – Jak píše týdenní internetový zpravodaj Ekonom.iHNed.cz, obrovská společnost ČD Cargo využila také technik kreativního účetnictví. Při kontrole finančních výkazů auditorem, dostalo ČD Cargo výrok s výhradou. Vyjádření v základní části výroku vyjadřuje fakt, že bylo použito kreativní účetnictví, tedy účetnictví na pomezí s předpisy, poskytující neobjektivní obraz o výkonnosti a finanční situaci společnosti. Členové představenstva mateřské společnosti v důsledku toho přikázali přepracovat účetní závěrku a pod vedením KPMG zrealizovat mimořádný audit. Ve svém stanoveném výroku z opatrnosti se auditor zaměřuje především na použité účetní metody časového rozlišení revizí a oprav železničních nákladních vozů, neboť pro praktikování této metody neshledal jednoznačnou oporu v českých právních předpisech. Na závěr celého vyhodnocení kompletní problematiky bylo rozhodnuto o přepracování účetních výkazů

společnosti ČD Cargo za účelem získat jednoznačný výrok auditora bez použití některých z technik kreativního účetnictví [28E].

5.7.2 Podněty a příznaky poukazující na protiprávní jednání

Jak již bylo řečeno v teoretické části diplomové práce, úpravy ve finančních výkazech jsou podvody konané nejčastěji středním či vyšším managementem společnosti, protože jedině tyto osoby mají přístup k účetním informacím, technologiím, řídí aktiva ve společnosti a odsouhlasují jednotlivé operace. Tudiž je obtížné tyto osoby identifikovat a vypátrat.

Podle zveřejněných informací forenzní agentury Surveillence na svých internetových stránkách, důvodů pro praktikování těchto klamavých technik ve finančních výkazech je mnoho. Především se jedná o úsilí:

- splnit očekávání vlastníků, bank, věřitelů a finančních analytiků,
- získat a udržet si výhodné úvěrové podmínky, splnit kritéria stanovená finančními institucemi na získání/prodloužení půjčky,
- splnit kritéria výkonnosti stanovená mateřskou firmou,
- splnit osobní výkonnostní kritéria na získání finanční odměny,
- uměle zvýšit cenu společnosti při očekávání její prodeje, fúze nebo akvizice
- vytvořit „nadbytečný“ zisk a přesunout jej do dalšího účetního období,
- zachovat zdání neustálého ekonomického růstu společnosti [29E].

Příznaky poukazující na protiprávní jednání:

- Prudký růst tržeb nebo neobvykle vysoký zisk v porovnání s jinými podniky ve stejném odvětví.
- Významné transakce se spřízněnými stranami, které proběhly mimo běžný obchodní styk.
- Významné, neobvyklé nebo velmi složité transakce, zejména na konci účetního období.
- Vysoký obrat u odběratelů, jejichž vlastníci nejsou známí.
- Aktiva, pasiva, příjmy nebo výdaje stanovené na základě odhadů, které lze těžko

podložit důkazy.

- Bankovní účty, dceřiné společnosti nebo operace poboček společnosti v daňových rájích, jejichž ekonomický důvod je nejasný.
- Neobvyklé změny v poměru mezi dlouhodobým majetkem a odpisy [29E].

5.7.3 ISA 240 – Postup auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky

Úmyslné zkreslování účetních výkazů, neboli podvodné účetní výkaznictví řeší mezinárodní standard **ISA 240** – Postup auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky. V tomto smyslu je podvodné účetní výkaznictví vymezeno jako výkaznictví, které zahrnuje úmyslnou nesprávnost, která se projevuje vynecháním některých částek či nezobrazení některých skutečností v účetní závěrce za účelem oklamání uživatelů účetních výkazů. Podle auditorského standardu ISA 240 je do podvodného výkaznictví zahrnuto:

- zmanipulování, zfalšování či pozměnění účetnictví nebo podkladů, podle kterých byla účetní závěrka zpracována,
- chybné uvedení některých událostí, transakcí nebo důležitých informací v účetní závěrce, případně jejich neuvedení,
- úmyslné neuplatnění účetních metod, které se vztahují k částce, klasifikaci, způsobu prezentace nebo způsobu zveřejnění [30E].

Smyslem auditorského standardu **ISA 240** je určit základní principy a postupy a také poskytnout návod ve vztahu k auditorské odpovědnosti při posuzování podvodů u auditu účetních závěrek. Kromě toho je úkolem standardu odlišit pojem **podvod** a **chyba**, dále standard vyžaduje, aby auditor vzhlížel k auditu s profesním skepticismem a byl schopen zjistit, že došlo k významné nesprávnosti v důsledku podvodu a identifikoval a zhodnotil riziko vzniku podvodu a na závěr navrhl a stanovil určité postupy při zjištění rizika podvodu [30E].

Auditor je při provádění auditu účetní závěrky a posuzování rizika podvodu nucen dodržovat zákony a nařízení, které jsou definovány standardem ISA 250 - Přihlížení k zákonům a nařízením při auditu účetní závěrky [30E].

5.7.4. Návrhy opatření v boji proti podvodnému jednání

Místní, ale i globální společnosti každoročně prodělávají v důsledku vnitřních podvodných jednání. Navíc v rámci ekonomické krize se zvýšil počet pachatelů zkreslujících své účetní výkazy a to obzvláště pro účely nižšího zdanění. V České republice mají podvody zejména dlouhodobý charakter a spadají pod nejvýznamnější podnikatelská rizika, přičemž znalost manažerů o jejich existenci je nepatrná. Možná by se zalekli při zjištění, že průměrný počet bezprostředních finančních ztrát normální společnosti činí až 5 % ročního obrátu. V porovnání s jiným druhem zločinného jednání, mívající očividný a znatelný důsledek, jedná se o nezákonnou aktivitu, která je ve vztahu k hmotným následkům skrytá, tedy utajená a těžko zjiřitelná.

Odhalit kreativní účetnictví, ať už se jedná o zkreslování či utajení účetních informací je tedy mnohdy komplikovanou a zdlouhavou cestou a vychází především z určitých pramenů. Nejčastějším je pohnutka přicházející od správců daně, tedy finančních úřadů coby dohlížejících orgánů při výběru daní, eventuálně na určité udání nebo trestní oznámení. Není možné mít pod kontrolou účetnictví každé firmy, ať už z časových či kapacitních důvodů, přesto se dají soustavně pozorovat pochybné příznaky, čímž můžou být špatné výsledky firmy trvající delší období.

V dnešní nevyzpytatelné době může podvádět skoro každý. Kdo ale k těmto podvodným praktikám má nejčastěji velmi blízko je management, dále zaměstnanci společnosti a v neposlední řadě lidé zvenčí, dodavatelé a klienti. S přihlédnutím k uvedenému pořadí pachatelů je zapotřebí si položit otázku:

Je celkové řízení rizika podvodů nastaveno takovým způsobem, aby se předcházelo nečestnému jednání každého z výše uvedených kategorií?

Bohužel tomu tak není v žádné společnosti. Velkou část podvodů není schopen systém vůbec objevit ani jim zabránit. Proto si myslím, že je důležité, aby společnosti vložily své investice do **prevence**, neboli do **opatření**, které výrazně eliminují **rizika výskytu podvodů**. Například by měly **pečlivě přezkoumávat pověst jejich obchodních partnerů** a eventuální styky mezi nimi a zaměstnanci, kromě toho **ověřovat obchodní transakce** a **pídit se po neobvyklých znacích** obchodních činností a až **mimořádně příznivých hospodářských výsledcích**.

Z toho všeho plyne, že nejpodstatnějším činitelem při dosažení příznivého výsledku v boji proti kreativnímu účetnictví je vztah vlastníků a managementu společnosti k nastolení různých opatření. Pokud ve společnostech vědí důležité osoby o hrozbách, které mohou nastat při zkreslování účetnictví, většinou usilují o jejich odstranění. Na druhé straně existují i společnosti, kde se zjevně zvyšuje odolnost proti těmto hrozbám. Podle mého názoru se to může týkat společností, které mají svou činnost založenou na striktních pravidlech, dále firem, ve kterých neexistuje žádný respekt ve vztahu k podvodům a tam, kde je patrně známo o postizích a trestech. Při učinění **opatření** pro eliminaci těchto znaků je nutno poznamenat, že riziko sice nikdy tyto opatření zcela neodstraní, avšak možným pachatelům zjevně znesnadní předpoklady pro pokus o podvod.

Právě management společnosti by si měl především uvědomit, že žádnému podniku se nepovede podvody zcela odstranit. Tak jako tak nebude ani disponovat dostatečnými finančními prostředky, za které by mohly pořídit propracovaný kontrolní a preventivní systém. Tudíž by měly uvážit, do jakých opatření budou investovat a jaký to pro ně bude mít přínos. Společnosti i tak disponují s veškerou škálou prostředků a metod, které lze aplikovat ke snížení výskytu podvodů.

Návrhy opatření v boji proti podvodům:

➤ **Zapojit nástroje na odhalování podvodů**

Tyto prostředky by měly poskytnout přísun informací jak zevnitř společnosti, tak i zvenku. Ve své podstatě by to znamenalo pečlivě identifikovat obchodní partnery, prověřit dodavatele a zaměstnance, zda nedochází ke střetu zájmů či zkontrolovat neobvyklé a podezřelé obchodní transakce v účetním systému na základě podrobného a běžného rozboru účetních informací.

V dnešní době to není nic obtížného, vezmeme-li v úvahu dostupnost početného množství volně dostupných údajů z veřejných zdrojů. Navíc je mnoho seznamů a rejstříků zadarmo, což je určitě vhodné využít. Na druhé straně si firmy mohou i připlatit za databáze, poskytující úvěrové, obchodní, marketingové či mediální informace pro zjištění reputace určitých obchodních partnerů a v neposlední řadě využití pohodlného internetového vyhledávače také zcela jistě přispěje ke zhodnocení identifikovaných osob. Sama si myslím, že je velice podstatné hodnotit informace na základě času, protože jedine

tak lze zjistit, jaká společnost byla v minulosti, jak prosperovala, v čem spočívaly její problémy a proč, zkrátka pozorovat známky neobvyklých aktivit.

➤ **Zlepšit jednání na úroveň etických požadavků**

Jak vyplývá z většiny průzkumů, pachatelé podvodů také nejčastěji bývají zaměstnanci. Kupodivu jsou to bezúhonní zaměstnanci, kteří doposud neměli se zákonem žádné problémy a jednali dle předpisů. Tyto osoby se mohou vyznačovat hojnými zkušenostmi v oblasti podnikání, dlouhodobou pozicí ve společnosti, velice dobrými znalostmi podnikových systémů, vysokou důvěryhodností od vlastníka společnosti i managementu. Obvykle také tito zaměstnanci vybudovali určitou síť kontaktů a známostí, služeb a protislužeb. Na základě těchto atributů mají už k uskutečnění podvodu velmi blízkou cestu, postačí jim k tomu vědět o slabém místě kontrolního systému. Jestliže se tedy rozhodnout podvod spáchat, nemají k tomu žádnou překážku. Proto je podle mého názoru velmi důležité, aby společnost motivovala své pracovníky k etickému jednání a snižovala tak stimuly možných pachatelů pro podvod. Není se pak čemu divit, když společnost nedisponuje určitými zásadami a principy v oblasti etiky. Obtížná je pak cesta pachatele odhalit a zadržet.

V případech podvodů analyzovaných v předchozích kapitolách, kdy i jedna účetní dokázala výrazně poškodit dlouhodobě dobrou pověst společnosti je zřejmé, že opravdové etické jednání zde nabývá smyslu. Je pochopitelné, že vlastníci a akcionáři budou neustále usilovat o to, aby management svými aktivitami šířil etickou kulturu a chování ve společnosti. V dnešní době se předpokládá, že management společnosti jde určitým příkladem, co se týká etického chování, zaměstnancům na nižších stupních. Protože v případě, že se nebude chovat eticky management společnosti, rozvine se toto chování do celé společnosti a etické principy nebudou brát zaměstnanci v potaz.

➤ **Zavést etický kodex a pravidelně proškolení celou firmu**

Do jednoho z opatření, které by mělo vliv na snížení výskytu podvodů, bych zařadila určité nastavení měřítek očekávaného etického chování zaměstnanců, a to například v podobě etického kodexu a pravidelného proškolení celé společnosti k jeho znalosti.

Spousta českých podniků má uvnitř zakotvené směrnice vymezující etické chování. To je sice hezké, ale znalost a dodržování těchto směrnic je už obtížnější. Myslím si, že zaměstnanci, kteří se ještě doposud neseťkali s podvodným jednáním, si jen těžko mohou představit, jak se podvod projeví, jeho znaky a následky. Podobně na tom mohou být i kariérní podvodníci, kteří třeba dospívali za nedostatečných sociálních podmínek. Každý člověk má jinak seřazené hodnoty a zásady, tudíž jejich porušení může chápat jinak. V mnohých případech ani nemusí cítit, že dochází k jejich porušení. Z tohoto důvodu si myslím, že by měla každá společnost seskupit své hodnoty, zásadní principy a očekávaná chování do písemné formy, tzv. etického kodexu společnosti, který se může vyskytovat v mnoha podobách. Hlavní je, aby byl pro každého srozumitelný a nebyl složitý. Podstatnou věcí sice je jeho vytvoření, ale ještě podstatnější je to, aby si kodex každý zaměstnanec přečetl, porozumněl mu a seznámil se s ním v praxi. Právě tyto tři věci tvoří základní jádro celého problému.

➤ **Zjistit a vyhodnotit pravděpodobnosti rizik výskytu podvodů**

V boji proti nepoctivému jednání je určitě nejpodstatnější zprvu rozpoznat situaci, to znamená objevit ve společnosti slabé stránky a podvodná schémata, které společnosti nejvíce poškozuje. U každé společnosti se najdou. Vesměs mohu konstatovat, že největší riziko vzniká u těch společností, kde se pravidelně otáčejí peněžní prostředky a majetek, to znamená při realizaci určitých obchodů, nákupů a také při zásobování. Standardně se může jednat o podvody při zpracování faktur, také zpronevěra majetku, střety zájmů a manipulace na základě výběrového řízení.

Myslím si, že pokud management společnosti zjistí a vyhodnotí rizika podvodů tam, kde si myslí, že se s největší pravděpodobností bude podvádět a zhodnotí, jaká může být odezva těchto podvodů a která schémata mohou pravděpodobně vzniknout, má nakročeno k nejúčinnějšímu způsobu předejít velkým škodám společnosti. V rámci těchto kroků by měl pak management zpracovat určitý plán prověřování a rozhodnout se pro nejúčinnější metody pro jejich odhalování a vyšetřování. Dle mého názoru by určitě nebylo špatné si zhotovit takovou mapu rizik, na základě které by bylo zjištěno, kde se nachází slabá místa kontrolního systému a dále pak na tomto podkladě stanovit ochranná opatření k jejich odstranění.

➤ **Zpřísnit dodržování pravidelného vzdělávání zaměstnanců**

Bohužel v oblasti vzdělávání svých zaměstnanců jsou často české společnosti pozadu. Společnosti by hlavně měly usilovat o to, aby byla uvnitř taková kultura, kde všichni zaměstnanci budou mít přístup k etickým principům. Podle mého mínění by se firmy měli starat o to, aby byli zaměstnanci seznámeni s principy etického chování, dále bych jim rozhodně nastínila určité příklady očekávaných východisek a nastavila komunikaci a oznamování nečestného chování. Myslím si, že v dnešní době je zapotřebí a až nutnost, aby management pečoval o pravidelné vzdělávání svých zaměstnanců v oblasti rozpoznání jednotlivých podvodných činností a nepoctivého jednání v rámci společnosti.

➤ **Zavést ohlašovací systém jako signál hrozícího podvodu**

Myslím si, že jeden z bezkonkurenčně nejlepších způsobů, jak odhalit nepoctivé jednání je zavést jakýsi systém, který bude přijímat informace od zaměstnanců. Tyto informace by se samozřejmě měly týkat podezření určitého pachatele a jeho podvodného jednání. Ohlašovací systém by měl mít podobu jakési etické linky, nebo systému, do kterého by se oznamovaly nepoctivé, podvodné a další nelegální aktivity. Je však zapotřebí, aby společnost zaručila těm, kteří by do systému nahlásili podezření, určitou ochranu. Pro důvěryhodnost zaměstnanců by určitě také bylo nutné tento systém či linku publikovat.

➤ **Zkvalitnit činnost policie o odborníky ze skupin ekonomů a účetních**

Co se týká zlepšení činnosti policie, která v rámci vyšetřování podvodů navazuje na aktivity finančních úřadů, od nichž impuls přichází je podle mého názoru na základě praktických studií důležité kvalitativně zlepšit policejní personální obsazení o zkušené ekonomy a účetní. Právě tyto osoby by mohly přispět k těžko odhalitelným účetním podvodům. Bylo by dobré zorganizovat kurzy účetnictví pro policisty, na kterých by se řešily vzorové případy účetních podvodů na základě dlouhodobého vzdělávání v boji proti zkreslování účetnictví. Na druhé straně je velmi obtížné při nevedení či skrytí účetnictví, veškeré nutné doklady nalézt. Z toho vyplývá fakt, že je kreativní účetnictví velmi komplikovaná disciplína, v níž stojí policie ve velké defenzivě, především tam, kdy podvody mají na svědomí tzv. pachatele bílých límečků. Pachatelé bílých límečků dokonale dokáží skrýt účetní triky i před účetními experty a používají nebo objevují další finty zkreslování účetnictví.

Je nutné zmínit, že v porovnání s jinými zeměmi, například Amerikou, jsou české podvody z hlediska zkreslování účetnictví pojímány spíše v podobě utajení či nevedení účetnictví, popřípadě manipulace zkreslování výkazů směrem „dolů“.

➤ **Zpřísnit trestní sazbu při účetních deliktech**

V souvislosti s trestním postihem při zkreslování účetnictví bych navrhla zpřísnit trestní sazbu obecně za nevedení, skrytí či zničení účetnictví, jelikož je nyní tento paragraf v trestním zákoníku pro pachatele značně výhodnější. Pachatel tak má motivaci ke zničení písemností a dokumentů tím, že unikne obvinění ze striktnějšího daňového podvodu nebo z krácení daňové povinnosti.

Co plyne závěrem:

I v hospodářské činnosti společností každodenně vyplouvají na povrch nové typy podvodných jednání a jejich pachatelé se podvolují existujícímu kontrolnímu systému. Bohužel je to nekonečná bitva, ve které poněkud nestačí jednorázově zapojit kontrolní opatření a striktní omezení. Kladného výsledku lze dosáhnout pouze vytrvalostí, nýbrž i snahou managementu a zaměstnanců odhalovat nečestné chování a zdokonalovat prevenci uvnitř své společnosti. Faktem je, že žádná opatření riziko podvodů zcela neodstraní, ale určitě značně zkomplikuje záměrný pokus o podvod možného pachatele. Také drobné a neobtěžné preventivní systémy mohou koneckonců pachatele odvrátit od úmyslného podvodného činu.

6 ZKRESLOVÁNÍ ÚČETNICTVÍ Z HLEDISKA PROTI PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ A MOŽNÉ NÁVRHY ŘEŠENÍ

V legislativě trestního zákoníku, konkrétně v § 254 je zakotvena právní úprava týkající se „Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění“. Nyní se k tomuto trestnému činu váže tato definice:

„§ 254“

„(1) Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady změní, zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají, a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti, kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje, nebo kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního rejstříku, nadačního rejstříku, rejstříku obecně

prospěšných společností nebo rejstříku společenství vlastníků jednotek nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.“

V souvislosti se zkreslováním účetních údajů o stavu hospodaření a majetku bude v této kapitole pojednáno o úmyslných protiprávních jednáních pachatelů poskytujících lživé, neúplné či zatažené informace o účetnictví ve vazbě na účetní podvody.

6.1 Případy trestněprávních činů vztahujících se k § 254 trestního zákoníku a posouzení právního rozhodnutí

Tato část kapitoly bude věnována významným případům vztahujících se k § 254 trestního zákoníku a jejich analýze. Na základě poskytnutých informací z informačních systémů a elektronických databází judikatury se soustředím na vybrané případy protiprávního jednání souvisejích s různými pohledy na zkreslování účetnictví v českém právním řádu a soudní praxi. Tyto případy působí z velké části na jednotlivé subjekty obchodního práva, avšak i na účetní pracovníky, kteří se mohou s blízkými postupy během svého zaměstnání stěratvat.

Nejprve bude zvolený soudní případ upraven a zkrácen tak, aby souvisel pouze se zkreslováním účetnictví. Následně bude rozvržen na pět úseků:

- **Vývoj případu**
- **Proces dovolání**
- **Jak vidí případ Nejvyšší soud**
- **Shrnutí případu**

Na úplný závěr bude provedeno posouzení případu, jak z hlediska právního, tak ekonomického a eventuální návrhy vlastního řešení v rámci právních norem České republiky.

Případ 5Tdo 408/2013-22 – ZKRESLENÉ ÚČETNICTVÍ PACHATELE A PRINCIP SUBSIDIARITY TRESTNÍ REPRESÉ [1J]

Vývoj případu:

Okresní soud Ústí nad Labem v březnu 2012 obvinil pana L. R. z trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění na základě § 254 odst. 1 trestního zákona. **Obviněný L. R., jako jednatel společnosti, po dobu od 1. 1. 2008 do 1. 3. 2011 v místě sídla**

společnosti LR Consulting spol s.r.o. v Ústí nad Labem nevedl řádně účetní výkazy, především účetní deník, hlavní knihu ani ostatní doklady potřebné k účetnictví. S tím související příslušná daňová přiznání vůbec nepodával, i přesto, že na něj Finanční úřad nejednou apeloval, dále nepřebíral poštu z datové schránky, což mělo vliv na správné vyměření daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků jmenované společnosti za roky 2008 až 2010. Obviněný byl odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu šest měsíců. Dále obviněnému soud uložil zákaz vykonávání funkce statutárního orgánu nebo člena statutárního orgánu na dobu tří let. Obviněný L. R. podal proti soudnímu rozsudku mimořádný opravný prostředek, tzv. dovolání k Nejvyššímu soudu.

Proces dovolání:

Obviněný uvedl prostřednictvím svého advokáta, že neměl v původním soudním řízení svého obhájce, na kterého měl mít dle zákona právo a jako laik potřeboval v daném složitém případě odbornou pomoc. K důvodu dovolání používal obviněný argumenty, že nebyl přítomen na hlavním líčení a tvrdil, že požádal o jeho odročení. Právě z tohoto důvodu navrhoval doplnit dokazování již v odvolacím řízení, ale jeho návrh neobstál. **Nesprávné právní posouzení věci** viděl obviněný v nedostatečném prověření skutečného stavu věci. Obviněný již dával policejním institucím svoje **účetní a daňové evidence**, ale ty ho odmítli. Prostřednictvím **zásady subsidiarity trestní represe** pokládal za neúměrný postih podle trestního práva za to, že jenom nevedl řádně účetnictví, ale ne vůbec. Obviněný chtěl také upozornit na to, že soudy v daném případě se opíraly o presumpci viny a důkladně neprověřily jeho obhajobu. Následně obviněný žádal o propuštění na svobodu do konce dovolacího řízení a požadoval, aby soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu.

Jak vidí případ Nejvyšší soud?

Z pohledu Nejvyššího státního zástupce nevznikla povinnost obžalovanému obhájce na jeho žádost poskytnout. Další dovolací důvod nebyl též naplněn, a to především proto, že nalézací soud se rozhodl uskutečnit poslední hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného na základě jeho telefonické omluvy, přičemž se opíral o obsah úředního záznamu pracovnice soudu, který byl sepsán při telefonickém hovoru s obviněným. Je zcela evidentní, že pokud by se bral v úvahu výrok o vině a daná část odůvodnění obou napadených rozhodnutí, zjistilo by se, že obviněný opravdu nevedl řádně účetní evidenci, přestože to byla jeho povinnost. Dále mu chyběly kontrolní doklady pro plnění daňové povinnosti, v dalším sledovaném období nevedl žádnou

evidenci a daňová přiznání vůbec nepodával. Nejvyšší soud tak neuznal obviněného dovolání, a to na základě toho, že neshledal naplněným ani jeden z použitých dovolacích důvodů.

Shrnutí případu:

Tento případ, jakožto protiprávní jednání subjektu z hlediska zkreslování účetních údajů o stavu hospodaření a jmění je zakotven v § 254 trestního zákoníku, a dle podstatné části rozhodnutí Nejvyššího soudu se k němu váže tato stěžejní právní věta:

„K zásadě subsidiarity trestní represe u přečinu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 Tr.zákoníku.“

„Jestliže správce daně považoval následné doložení požadovaných dokladů a vysvětlení daňového subjektu (pachatele) za dostačující, a nikde ve své zprávě nekonstatoval a ani nepotvrdil, že by u kontrolované společnosti shledal takové skutečnosti, které by jej vedly k závěru o „ohrožení včasného a řádného vyměření daně“ ve smyslu § 254 odst. 1 TZ (ve znění účinném od 1. 1. 2010), musí orgány činné v trestním řízení bedlivě posoudit, zda zde není namíste použití zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 TZ (ve znění účinném od 1. 1. 2010).“

Posouzení případu a možné návrhy řešení v rámci právních norem:

Co se týká zásady subsidiarity trestní represe, jakožto prostředku *ultima ratio* u tohoto případu, nejprve by měly být použity nástroje občanského a obchodního práva (pokuty, zákazy činnosti atd.). Dále pak v případě, že by některý z těchto nástrojů nepomohl, navrhovala bych použít prostředky trestního práva. Jak vyplynulo z tohoto případu, absence účetní a daňové evidence ještě není důkazem toho, že samotné nevedení evidencí ohrožuje řádné vyměření daně a tím ohrožení majetkových práv České republiky. U orgánů vykonávající činnost v trestní správě, zejména policie, státní zastupitelství a soudy je tedy nutné, aby zhodnotili, zda není vhodnějším řešením použít tzv. *zásadu subsidiarity trestní represe* a zda nejde k veřejnému zájmu dojít vhodnějším způsobem, tedy např. na základě správního (přestupkového) práva, občanského nebo obchodního práva. Ze skutkových okolností případu a předešlých rozsudků jsem se nedozvěděla, že by se jednalo o ohrožení majetkových práv. Z tohoto důvodu by měly soudy při dokazování směřovat i k tomu aspektu, jelikož samotné nevedení účetnictví, i když uvědomělé, ještě nemusí mít za následek trestný čin, ale třeba jen pouze přestupek.

Pro tento případ je typické, že nižší i Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí opřel o znalecký posudek z účetního odvětví a dle mého názoru tak činil z toho důvodu, že ani

samotní soudci většinou nemají dostatečné znalosti z ekonomického a účetního oboru. Výsledek úplného soudního řízení většinou tak ve své podstatě podléhá odbornému znaleckému zhodnocení účetnictví.

Přikláním se k názoru a rozhodnutí soudu, učinila bych tak též na základě právní jurisdikce. Určitě by tento případ nemusel mít za následek trestní postih, kdyby měl pachatel veškerou účetní dokumentaci u sebe a předložil ji příslušným orgánům. I když se tak pak stalo a obviněný předložil složky s dokumenty, zjistilo se, že se doklady týkaly roku 2008 a co ještě, nebyly kompletní. Sice argumentoval tím, že vedl účetnictví tak, jak nejlépe mohl a byl si vědom, že není dle nároků finančního úřadu správné, ale přece neznalost zákona neomlouvá. Už pro tento fakt, že se obviněný vymlouval na to, že není odborník na vedení účetnictví a dále ještě navíc k tomu předložil zastaralé a neúplné důkazy, bych posoudila obhajobu jako zcela nevěrohodnou.

Případ 5 Tdo 239/2012 – ZKRESLENÉ ÚČETNICTVÍ PACHATELE A TRESTNÍ ODPOVĚDNOST DAŇOVÉHO PORADCE [2J]

Vývoj případu:

Okresní soud v Opavě v červnu 2011 obvinil pana M. K. z trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění dle § 254 odst. 1 trestního zákoníku. **Obviněný se dopustil činy spočívajících v řádném nevedení účetních a daňových evidencí, přičemž navíc ještě popíral odpovědnost za vedení účetnictví obchodní společnosti MAPROTET s. r. o. a tvrdil, že veškeré účetní a daňové doklady a záznamy zpracovával jeho daňový poradce, tudíž veškerou odpovědnost měl nést právě on.** Na základě těchto přestupků byl obviněnému nastolen trest odnětí svobody na dobu 4 měsíců s tím, že výkon trestu bude podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku. Obviněný M. K. podal proti soudnímu rozsudku odvolání s tím, že rozsudek soudu je podle něho nedůvodný.

Proces dovolání:

Obviněný M. K. podal v prosinci 2011 za pomoci svého obhájce proti prvnímu usnesení odvolacího soudu dovolání. **M. K. zdůvodňoval křivé obvinění především tím, že mu nižší soudy neprokázaly zavinění na základě úmyslného jednání. Dále obviněný popřel odpovědnost za účetnictví obchodní společnosti MAPROTET s.r.o., protože podle jeho slov mu kompletně zpracovával účetnictví jeho daňový poradce na základě kvalifikovaného vzdělání a prokazoval veškerou součinnost s ním. Obviněný ve svém**

dovolání zdůraznil, že soudy nepostupovaly v souladu s pravidlem *in dubio pro reo*, respektive se zásadou, která ukládá povinnost soudu rozhodovat ve prospěch obviněného, v případě, že o jeho vině existují pochybnosti, které nelze eliminovat. Následná námitka se týkala toho, že soud nemá dostatek skutkových podkladů pro naplnění znaku "ohrozí tak majetková práva jiného a včasné a řádné vyměření daně", neboť pohledávka svědka V. A. nemohla být zaplacená. Nižší soudy dle názoru obviněného nedodržely také princip subsidiarity trestní represe. Nakonec svého dovolání tedy obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a poručil případ znovu projednat a rozhodnout bez jakéhokoli určení soudu zabývající se tímto případem.

Jak vidí případ Nejvyšší soud?

Podle názoru nejvyššího státního zástupce ohledně znaku ohrožení majetkových práv jiného, obviněný nejen, že neposkytoval nezbytnou součinnost daňovému poradci, když mu nepředkládal veškeré potřebné doklady pro vedení účetnictví, ale také v období let 2006 až 2008 nezakládá do obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Ostravě účetní závěrky obchodní společnosti, kde konal funkci jednatele. V této spojitosti státní zástupkyně poznamenala, že majetkovými právy se zde myslí všechna práva vztahující se k majetku a vyplývající nejen z vlastnictví věci, ale i ze závazkových právních vztahů. Co se týká zásady subsidiarity trestní represe, vyjádřila se státní zástupkyně k tomuto bodu tak, že zkoumané jednání a přístup obviněného totiž překročil rámec občanskoprávních nebo jiných soukromoprávních vztahů a obviněný svým jednáním nerespektoval zájem zaopatřený trestním zákoníkem. Na závěr svého vyjádření státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud neakceptoval dovolání obviněného, a to z důvodu zjevně nepodstatného.

Shrnutí případu:

Jak vyplývá z popisu skutku obsaženého ve výroku o vině v rozsudku soudu, je evidentní, že znaku ohrožení majetkových práv jiného se obviněný přece jen dopustil. Obviněný svým činem a jednáním ohrozil majetková práva jiného, tj. označeného věřitele V. A., který měl za obchodní společností MAPROTET spol. s.r.o. pohledávku. Zároveň pro naplnění tohoto znaku není rozhodující, zda pohledávka mohla být skutečně splněna nebo nikoli. Trestný čin zkrusování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 trestního zákoníku je totiž ohrožovacím přečinem, a tak se nevyžaduje, aby bylo naplněno úplně zmaření určitého majetkového práva. K trestní odpovědnosti stačí, když věřitel jako vlastník majetkového práva ve formě pohledávky měl obtížný přístup k jejímu vymáhání a

uspokojení. K tomu se pak váže i takové jednání obviněného, kterým zkomplikoval schopnost zjištění stavu majetku obchodní společnosti pod kterou se představoval jako její jednatel, pokud v rozkolu se zákonem nevedl účetnictví a tudíž do něho nezaznamenával tržby, zásoby materialu, výrobků a jiného zboží, nevedl skladovou evidenci zboží a neprováděl inventarizace veškerého majetku společnosti a jejich závazků.

Co se týká výpovědi obviněného v otázce vedení účetnictví jeho kvalifikovaným daňovým poradcem, jemuž prý poskytoval veškerou součinnost při zpracování účetnictví, je tato věc rozporuplná. V této spojitosti se lze opřít o názor Nejvyššího soudu, podle něhož v případě, že pachatel jako jednatel neposkytne obchodní společnosti příslušnou součinnost třetí osobě (např. účetnímu, daňovému poradci), s nímž uzavřel smlouvu o vedení účetnictví (např. tím, že tomuto daňovému poradci zavčas nepředkládá veškeré nezbytně nutné doklady a nevede předepsané evidence na základě svých zákonných povinností), dosvědčuje takové jednání o zavinění alespoň v podobě nepřímého úmyslu. Zároveň je bezvýznamnou okolností to, že pachatel sám opravdu nevede účetnictví společnosti, a na základě popsaného stavu je nepřípustné hledat zavinění i u osoby daňového poradce, pokud ve vztahu ke svému postavení a bez příslušné součinnosti pachatele nemohl ovlivnit poskytnutí určitých účetních dokladů a ani se žádným způsobem nepodílel na obchodní činnosti společnosti.

Posouzení případu a možné návrhy řešení v rámci právních norem:

Jak je spatřeno z tohoto případu, vyvstává zde otázka, kdo je odpovědný za zkreslování účetnictví obchodní společnosti. Obviněný M. K. či sám daňový poradce? Při analýze odpovědnosti za zkreslování údajů v účetnictví se v této trestní kauze především hodnotí podklady, které daná účetní jednotka má povinnost předložit buď daňovému poradci či externí účetní, kteří pak zpracovávají příslušné podklady a písemnosti a nemají možnost si potvrdit jejich správnost a to, zda jsou veškeré doklady kompletní. Podle mého názoru je tedy u tohoto případu zcela nutné, aby účetní subjekt poskytoval daňovému poradci součinnost, což tak nebylo. V případě, že by bylo účetnictví poskytnuto v neúplné podobě, nesprávné nebo podvodně upravené, nelze odpovědnost přesunout na zpracující subjekt, který pouze zpracovává to, co mu účetní subjekt poskytl. Daňový poradce či externí účetní by nesla odpovědnost pouze tehdy, pokud by byla součástí podnikatelského subjektu a o zkreslování údajů v účetnictví věděla či se na účetních praktikách podílela. Podnikatel je tedy odpovědný za to, co předá účetnímu či poradci, a jestliže nedojde ke špatnému zpracování, pak za špatné podklady je odpovědný on sám. Samozřejmě to

neznamená, že se účetní či poradce vzdávají odpovědnosti za své výsledky činnosti, ale odpovídají za metodu a způsob zpracování, ne za samotnou náplň účetnictví.

Mimo jiné musím podotknout, že je zapotřebí vzít v úvahu důležitost znaleckého posudku v ekonomické oblasti, na základě kterého byly soudy a orgány činné v trestním řízení schopni posoudit, zda se jednalo o zkreslování účetnictví v tomto případě. Právě tato trestní činnost je dle mého názoru velice komplikovaná a obsáhlá. Při jejím odhalování se na ní podílí týmy specialistů s rozsáhlými příslušnými znalostmi v oblasti ekonomické a účetní. Co se týká mého názoru na posouzení celé situace, soudy dobře zhodnotily danou věc i s přihlédnutím k trestnímu zákoníku o trestní odpovědnosti účetních.

Myslím si, že spousta podnikatelů v České republice v takto podobných případech by byla schopna poukazovat právě na tento jev cizí odpovědnosti za vedení účetnictví. V první řadě by si měly především uvědomit a nastudovat, kdo je za co zodpovědný a jestli náhodou právě oni nebrání například správnému vyměření daně a jiným zákonným povinnostem. Ano, pachatel mohl znát perfektně zákon, ale bohužel díky tomu, že se chtěl zbavit finančních povinností, argumentoval na základě lží, které ho poslaly svými výpovědmi za mříže. Rozhodnutí o trestu odnětí svobody Nejvyššího soudu je dle mého názoru přiměřený.

Případ 5 Tdo 174/2009 podle § 254 – ZKRESLENÉ ÚČETNICTVÍ PACHATELE – ZATAJENÍ ÚČETNÍCH DOKLADŮ [3J]

Vývoj případu:

Okresní soud v Olomouci v únoru 2008 obvinil R. H. z trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 trestního zákoníku (ve znění účinném do 31. 12. 2009, od 1. 1. 2010 podle § 254 odst. 1 TZ) **Obviněný se činu dopustil tím způsobem, že v přesně nezjištěné době po dni 21. 6. 2005 jako statutární orgán společnosti R. J., s. r. o. zničil nebo zatajil všechny účetní knihy, zápisy a ostatní doklady patřící do této obchodní společnosti. Doklady měly podávat informace o stavu hospodaření a majetku či sloužit k jejich kontrole a obviněný R. H. je měl jako jednatel společnosti vést a ukládat do archivu, jak vyplývá z jeho zákonné povinnosti. Tyto doklady si obviněný ponechával ve svém držení, přičemž mu vznikala povinnost řádného vedení účetnictví. Obviněný tak svým jednáním zabránil řádnému vyměření**

daně z přidané hodnoty za období 2002 až 2006 a daně z příjmů právnických osob za období 2002 až 2003, neboť poté, co Finanční úřad v Olomouci v roli správce daně odstartoval ohledně těchto daní daňové kontroly u obchodní společnosti R. J. s. r. o. a vytýkáci řízení a obviněného vyzval též k odstranění pochybností k podaným daňovým přiznáním za měsíc leden-březen 2006, obviněný provedl účelové převedení obchodních podílů ve jmenované obchodní společnosti. Přímo obviněný zaopatřil, aby byl dne 3. 3. 2006 převeden obchodní podíl v obchodní společnosti R. J. s. r. o., ve výši 100 % z jeho bratra J. H. na M. V., kterého obviněný vůbec neznal a nikdy se s ním nepotkal. Nato dne 30. 8. 2006 se obviněný dožadoval odvolání z funkce statutárního orgánu označené společností, přičemž novému jednateři M. V. ve skutečnosti neposkytl žádné účetní doklady této společnosti. Tímto způsobem tak obviněný znepřístupnil účetnictví společnosti R. J. s. r. o. a znemožnil tak Finančnímu úřadu vypátrat na základě daňových řízení skutečný skutkový stav. Za tyto přestupky byl obviněný R. H. odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 1 roku, jehož výkon trestu mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu v délce 18 měsíců. Dále byl obviněnému ještě uložen trest zákazu činnosti ve funkci statutárního orgánu v obchodních společnostech v trvání 2 let. Proti rozsudku Okresního soudu v Olomouci se obviněný odvolal.

Proces dovolání:

Proti tomuto rozhodnutí Krajského soudu se obviněný R. H. odvolal za pomoci svých obhájců. Obviněný zejména zpochybňuje skutková zjištění, ke kterým soudy došly, a neuznává, že by se svým jednáním dopustil zákonných znaků trestného činu zkrasování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 trestního zákoníku. Dle obviněného nezabezpečily soudy uspokojivé důkazy k prokázání jeho viny, především jestliže se jedná o dobu, kdy ztratil občanský průkaz svědek M. V. Na základě provedeného dokazování je dle názoru obviněného zjevné, že nemohl splnit subjektivní stránku zmíněného trestného činu a že jednal jen z nedbalosti. Dále obviněný apeloval na to, že skutková věta ve výroku o vině v rozsudku prvního stupně se neopírá o provedené dokazování, přičemž obviněný údajně poskytl novému jednateři všechny účetní doklady. Na závěr zdůraznil, že v totožné skutkové větě jsou zobrazeny dvě možnosti objektivní stránky trestného činu v podobě zničení nebo zatejení účetních záznamů a že jsou špatné i závěry soudů o jeho podnětu ke spáchání hodnoceného skutku ve formě úmyslu. Obviněný zakončil podané dovolání návrhem, aby Nejvyšší

soud zrušil napadené rozhodnutí Krajského soudu a nařídil tento případ opětovně prodiskutovat a rozhodnout.

Jak vidí případ Nejvyšší soud?

Nejvyšší státní zástupkyně se k tomuto dovolání vyjádřila úsudkem, který spočíval v tom, že obviněný ve svém dovolání použil námitky, které byly založeny jen na diskusi se skutkovými zjištěními a s provedenými důkazy. Dále státní zástupkyně připomněla, že takové dovolací námitky nejsou způsobilé naplnit dovolací důvod, jak vyplývá z trestního řádu. Dovolacímu důvodu obviněného podle názoru státní zástupkyně neodpovídaly ani námitky obviněného, kterými zpochybnil existenci svého zavinění a dále je přesvědčena, že obviněný se těmito námitkami vzpírá proti způsobu hodnocení důkazů, z nichž soudy vystupovaly při hodnocení subjektivní stránky trestného činu, za který byl obviněný stíhán a odsouzen. Na závěr svého posudku navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl podané odvolání obviněného R. H.. Nejvyšší soud neshledal výše uvedené důvody obviněného jako opodstatnělé, proto odmítl dovolání obviněného jako zjevně neodpodstatnělé

Shrnutí případu:

V této trestní kauze byl řešen případ, kdy obviněný zatajil účetnictví obchodní společnosti R. J., s. r. o., a tím pádem tak znemožnil Finančnímu úřadu zjistit skutkový stav v daňových řízeních při včasné a řádné vyměření daně z přidané hodnoty a daně z příjmů právnických osob za období vytyčené ve výroku o vině v usnesení soudu. Uvedené dovolací výhrady obviněného, které souvisí se správností a úplností těchto rozhodných skutkových zjištění, nejsou zahrnuté do rozsahu dovolacího důvodu podle ustanovení a Nejvyšší soud k nim nemohl nikterak přihlížet. Dále je nutné zdůraznit, že pro spáchání trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 trestního zákoníku se mimo jiné vyžaduje, aby pachatel zničil, poškodil, učinil neupotřebitelnými nebo zatajil účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole a aby tím ohrozil majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně.

Jak vyplývá z posuzované věci a s ním souvisejícím rozsudkem, je možné u obviněného R. H. spolehlivě dokázat jeho úmysl zatajit příslušné účetní doklady a ohrozit tím včasné a řádné vyměření daňové povinnosti, což správně soudy posoudily. Obviněný musel vědět, že z nedostupných účetních dokladů nemůže být řádně a věrohodně zjištěna

výše daňové povinnosti, která zatěžovala obchodní společnost R. J., s. r. o. O úmyslu obviněného skrýt účetnictví uvedené společnosti tedy dosvědčuje nejen jeho jednání spočívající v zajištění převodu obchodního podílu jeho bratra ve společnosti na svědka M.V. aniž by mu obviněný řádně poskytl účetnictví, tak i další jednání obviněného orientované k ukončení funkce statutárního orgánu. Právě z tohoto důvodu lze vyloučit výpověď obviněného o tom, že se jednalo o zavinění z nedbalosti, nikoli o trestný čin.

Jako statutární orgán společnosti měl obviněný zákonnou povinnost opatřit řádné vedení nařízené evidence a účetnictví, vést seznam společníků a oznamovat společníkům záležitosti ve společnosti s ručením omezeným. Pokud byl jednatel z funkce sesazen, měl povinnost poskytnout nebo zajistit předání účetnictví novému jednatele nebo jinému jednatele, pokud jich měla společnost více. Dále pak už po odvolání z funkce jednatele neměl obviněný právo manipulovat s účetnictvím společnosti, tudíž s jejím majetkem. Ukrytí či zničení veškerých účetních knih, zápisů a dalších dokladů posoudily soudy jako zatajení účetnictví. Považuje se za to takové jednání obviněného, kterým vůči kontrolním či daňovým institucím zastíral, že vůbec anebo částečně nemá k dispozici účetnictví nebo jiné podobné doklady.

Posouzení případu a možné návrhy řešení v rámci právních norem:

Z tohoto případu je patrné, že Nejvyšší soud se zabýval otázkou zatajení či zničení účetních dokladů potřebných pro řádnou účetní a daňovou evidenci. Zároveň tak řeší povinnost jednatele, jako statutárního orgánu tyto doklady předkládat. Berme teď v úvahu, že k účetnictví může mít přístup i jiný subjekt, než statutární orgán, i když to není patrně častým jevem. Důležitá zde není formální funkce v rámci společnosti, ale příležitost a možnost pachatele se dostat k účetnictví a dalším spisům nebo účetním dokladům. Tudíž pachatelem může být nejspíše jeden ze zaměstnanců společnosti, který se objevuje v pozici, kdy má volný přístup k účetnictví a zároveň vykonává odpovědnost za správnost a úplnost účetnictví, což může představovat například funkce samostatné účetní, specialisty na výpočetní techniku z firemního oddělení apod. Nicméně tímto bych chtěla poukázat na druhou nejčastější skupinu pachatelů poškozující svým podvodným jednáním společnost, tj. zaměstnanci. Podle mého názoru je nutné pokaždé jednotlivě prokazovat, do jaké míry a v rámci jakého postupu měla určitá osoba podíl na účetnictví, jaké konala konkrétní kroky a jakou nesla odpovědnost v rámci celé společnosti. Ovšem není možné se vzdát odpovědnosti pouze z toho důvodu, že dané osobě nepříslušelo postavení statutárního orgánu v rámci příslušné právnické osoby a že pracovní výkon nebyl přímo vymezen

v pracovní smlouvě. Samozřejmě, že nejčastějšími pachateli v oblasti zkreslování účetních výkazů je především management, který má snadný přístup k účetním dokumentacím, jak je zjevné z tohoto případu, ale určitě velkou pozornost je třeba orientovat také na zaměstnance společnosti.

Co se týká rozhodnutí soudu, zdá se mi až příliš krátká doba odsouzení pachatele za to, že nejméně celé 4 roky skrýval účetnictví firmy, tudíž nepodával daňová přiznání a ani nijak nezveřejňoval účetní závěrku. Poté, když se tento podvod zjistil, jednal opět pachatel neuvěřitelným způsobem na základě lži převedením obchodních podílů společnosti na vymyšleného M. V., aby nemohl být zjištěn opravdový stav svých daňových restů. Nejen, že bych obviněného navrhla obvinít z řádného nevedení účetnictví a skrývání účetních záznamů po dobu nejméně 4 let, ale také za další klamavé aktivity v době, kdy už se na jeho podvody přišlo. Celou situaci bych řešila delší dobou výkonu trestu odnětí svobody.

6.2 Celkové shrnutí z analyzovaných případů protiprávního jednání dle § 254 tr.zákoníku

Ve své hlavní podstatě se všechny analyzované případy protiprávního jednání týkaly především zkreslování účetních výkazů, jakožto trestněprávního přečinu. Jak již vyplývá ze všech třech případů, dovolání uvedených obžalovaných soudy zamítly. Nicméně je třeba nahlédnout na tuto věc i z druhé stránky. V případě, že by naopak obžalovaní ve svém dovolání uspěli, tedy byli by zbaveni viny za nevedení účetních knih či zkreslování účetnictví a to z toho důvodu, že obžalovanému nebyla údajně poskytnuta právní obhajoba u odvolacího soudu, jak ve svém dovolání většinou uvádějí, navrhovala bych, aby soud rozhodující o dovolání, buď sám rozhodl a otevřel případ, nebo pokud je to možné předal věc na nižší instanci (odvolací soud), aby bylo rozhodnuto při správném procesním postupu. To znamená, aby měl obžalovaný k dispozici svého obhájce a pravděpodobně by dostal trest.

Dále ve smyslu zkreslování účetnictví hovořil Nejvyšší soud jako o ohrožovacím deliktu a posoudil princip subsidiarity trestní represe vůči dalším, slabším alternativám jiných oblastí právního řádu.

Rozhodovací činnost soudů při zkreslování účetnictví je mnohdy spojena s problémem ohrožení majetkových práv nebo výběru daňových poplatků, avšak i tento problém musí být podle Nejvyššího soudu dostatečně dokázán, samotné konstatování tohoto dodatku nestačí.

Ve vyšetřovacím procesu, nýbrž i v soudním řízení jsou pak podstatné znalecké posudky z ekonomického a účetního odvětví, neboť soudy ani orgány činné v trestním řízení obvykle nemají dostatek příslušných znalostí a vědomostí a z tohoto důvodu jsou pak případy mnohdy složité a obsáhlé.

7 ZÁVĚR

Kreativní účetnictví se řadí do kategorie podvodů, při nichž dochází k falšování účetních informací a především samotných účetních výkazů. Organizace se těmito výkazy prezentují a předkládají je konkrétním uživatelům pro budoucí ekonomická rozhodnutí. Za nejčastější pachatele zkreslování účetnictví je považován management podniku, který usiluje o dokonalejší vzhled společnosti a dosažení svých cílů, a to na úkor klamavých informací všech uživatelů účetních výkazů.

Úkolem účetních výkazů je poskytovat věrný a poctivý obraz o finanční pozici, efektivitě a schopnosti vytvářet peněžní toky společnosti. Nicméně management podniku prostřednictvím všelijakých technik kreativního účetnictví tuto úlohu finančních výkazů neplní. Popsat a rozebrat tyto techniky podvodného jednání a ukázat je na praktických příkladech v rámci České republiky bylo jedním z mých cílů diplomové práce. V souvislosti s účetními podvody byly též kapitoly práce věnovány účetním chybám, které se v některých případech s účetními podvody prolínají. Hlavním a nejdůležitějším cílem práce bylo tedy provést rozbor účetních chyb a účetních podvodů vyskytujících se v české praxi a v návaznosti na to učinit analýzu a možné návrhy řešení protiprávního jednání na základě případových studií.

Rozsah a téma diplomové práce je velice rozvinuté a neexistuje příliš odborných literatur, kde by problematika kreativního účetnictví byla kompletně popsána. Proto jsem při seskupování informací využila převážně internetové zdroje, ze kterých jsem vytěžila mnoho důležitých poznatků.

Jsem si vědoma té skutečnosti, že ne pokaždé jsem ve své diplomové práci vyzorovala jádro problému. Je to hlavně kvůli nedostačujícím praktickým zkušenostem a nepříliš rozsáhlými teoretickými znalostmi. Na druhé straně jsem přesvědčena, že náplň práce, věnující se charakteristice kreativního účetnictví, účetním chybám a podvodům společně s příslušnými tabulkami a schémata čtenáře upoutá a obohatí je o tyto nové znalosti.

Nyní bych ráda podala celkový přehled o diplomové práci, vycházející z jednotlivých částí práce a provedla diskusi, jestli splňuje práce cíl, který byl uveden v úvodu. V první části, která pojednává o kreativním účetnictví, byly zachyceny jeho definice, tak jak je kreativní účetnictví vnímáno různými autory zabývající se touto problematikou a jeho klasifikace, coby jev neustále se vyskytující v nynější ekonomické

sféře. Poté jsem čtenáře seznámila s důvody používání kreativního účetnictví, především co vede pachatele k těmto praktikám a ve kterých vrstvách ekonomického prostředí ho lze spatřit. Tato část zachycuje pojetí zkreslování účetních výkazů, která je důležitá pro smysl této práce, neboť úspěšné určení problému může usnadnit postupy zabraňující těmto nekalým praktikám. Kreativní, neboli tvořivé účetnictví bych tedy nazvala jako takové chování, které má za následek převrat byt' i jediné účetní položky v účetních výkazech a neztotožňuje se se skutečností. To znamená, že veškerá účetní částka na účtech by měla odrážet základní ekonomickou situaci, která tyto účetní položky ovlivňuje, nikoli pouze správné vyjádření částky v náležité podobě.

V další podkapitole popisují projevy kreativního účetnictví a konkrétní techniky hry s čísly ve finančních výkazech. V tomto oddíle by měla být zodpovězena otázka, proč vůbec účastníci kreativního účetnictví do hry s čísly vstupují, jelikož právě volba některých taktik může hodně napovědět o pachateli, čímž se usnadní cesta při dalším pátrání a odhalování podvodů. Nicméně jsem se snažila vytyčit základní techniky kreativního účetnictví, jejichž znalostí a informovaností lze snáze problém identifikovat. V souhrnu této části je ovšem nutno dodat, že počet kreativních technik a strategií aplikujících ke zkreslování účetních výkazů je opravdu celá řada, což bohužel poskytuje jejich aktérům značnou příležitost pro kouzlení s čísly a zachycení zkreslených informací.

Na závěr kapitoly o kreativním účetnictví jsem uvedla přínosy a nevýhody z praktikování kreativního účetnictví a jakými postupy lze proti kreativnímu účetnictví bojovat, popřípadě se před ním chránit.

Další částí teoretického úseku práce bylo poskytnout čtenáři kompletní pohled na účetní etiku. Momentálně se s tímto pojmem můžeme setkávat stále častěji, a to především právě ve spojení s účetními podvody. Vždy po jejich zjištění se mnohdy hovoří o nezbytnosti vytvořit etické prostředí, respektive sepsat etický kodex profesních účetních, jehož důležitost stále roste. Pokud by došlo k porušení kodexu, byl by účetní potrestán sankcí. Nejdůležitějšími principy etického kodexu jsou vykonávání činností v rámci profesionality a zodpovědnosti, bezúhonnost a objektivní jednání. Nutné je se řídit zákony, zachovávat si důvěru a nepřiklánět se ke střetu zájmů.

Vymezení pojmu účetních chyb, které mají značnou spojitost s účetními podvody, je zachyceno v závěru rešerše. Bohužel mnoho autorů v odborných literaturách se touto problematikou nezabývá či jde již o zastaralé publikace a odborné články účetních

společností. Závěrem je pohovořeno o vnitřních podvodných jednáních, respektive podvodech, ve kterých je zakotveno právě zkreslování účetních výkazů.

Praktická část práce věnuje pozornost kompletní analýze účetních chyb a podvodů vyskytujících se v České republice. Při zpracování práce jsem vycházela z volně dostupných informací publikací, zahrnující i informace zjištěných z osobních zkušeností mých známých účetních pracovníků či ze speciálních seminářů účetnictví během mého vysokoškolského studia.

V prvé řadě jsem se soustředila na příčiny vzniku chyb, jejich běžný výskyt, postupy při jejich korekci, pokuty či sankce za ně hrozící a na jejich předcházení. Účetní chyby jsou nejčastěji následkem nedostačujících odborných znalostí, mylných informací či nedbalostí účetních. V praxi se též objevují chyby, které jsou příčinou nedostupnosti všech informací k účetnímu případu či chyby vzniklé špatně nastaveným účetním programem. Nejvýraznější skupinou v oblasti výskytu účetních chyb je dlouhodobý majetek, konkrétně špatné určení pořizovací ceny, špatně stanovená odpisová skupina a posléze špatné vymezení odpisů, zařazení technického zhodnocení do oprav. Co se týká zásob, pohledávek a závazků, nákladů a výnosů i zde jsou obvykle zjištěny účetní chyby. U zásob se jedná zejména o nedokončenou výrobu, která není mnohdy vůbec zaúčtována, což směřuje k eventuálním daňovým únikům. U pohledávek a závazků tkví problém účetních chyb především v nesprávné tvorbě opravných položek, chybějícím zachycení dohadných položek či časového rozlišení. V oblasti nákladů a výnosů lze spatřovat chyby v jejich nezaúčtování, zejména do souvisejícího účetního období či špatné posouzení daňových a nedaňových nákladů a výnosů. Z toho vyplývá, že všechny uvedené chyby mohou působit na věrný a poctivý obraz účetnictví, výsledek hospodaření a z toho vzniklou daňovou povinnost účetní organizace.

V dalších částech praktické práce jsem se orientovala na konkrétní případy podvodného jednání v České republice, týkajících se zkreslování účetních výkazů. Bohužel i přes veškeré zákonné předpisy, ustanovení a zveřejňování účetních podvodů je velmi těžké na podvody přijít. Jak vyplývá z uvedených případů zahrnující podvodné jednání v ČR, je až zarážející, do jak vysokých částek se mohou podvody vyšplhat a jak vzrůstá jejich četnost oproti předchozím rokům. Toto určitě dobrou pověst naší zemi neudělá. Nicméně z analyzovaných případů je patrné, že nejčastějšími aktéry podvodných manipulací jsou právě zmiňovaní manažeři podniku či zaměstnanci – především účetní. Dá se to vyložit tím, že právě tyto osoby mají přístup k veškerým účetním operacím, čímž pak

je pro ně spáchání podvodu snažší. Podvody jsou páčány ve všech odvětvích, ať už se jedná o základní školy či velké energetické společnosti. Konkrétně nejvíce účetních podvodů lze sledovat u fiktivních účetních operací, fiktivních faktur, vylepšení účetních výkazů z důvodu poskytnutí dotací, falešných smluv, ukládání falešných pokut neexistujícím klientům, výplat mezd neexistujícím osobám atd. V podmínkách České republiky při prevenci proti podvodům bych určitě zapracovala na zlepšení jednání, především zaměstnanců na úroveň etických požadavků, dále bych v opravdu každém podniku navrhovala zavést etický kodex a pravidelně celou společnost proškolovat, zapojit propracovanější nástroje na odhalování podvodů, zjistit a vyhodnotit určité pravděpodobnosti výskytu podvodů v dané společnosti, dbát na neustálé vzdělávání zaměstnanců v oblasti etického chování, zavést určitý ohlašovací systém jako znamení hrozícího podvodu, zdokonalit činnost policejních orgánů o účetní a ekonomické specialisty a v neposlední řadě bych doporučila zpřísnit trestní sazbu při účetních přestupcích.

V závěru celé práce jsem vyzdvihla skutečné soudní případové studie zkreslování účetních výkazů, na základě kterých jsem provedla analýzu, která se opírala o právní předpisy, respektive trestní zákoník. K tomu jsem využila jak své, tak odborné znalosti specialistů, s nimiž jsem také tyto případy částečně konzultovala. Z částí případových studií lze vyvodit některé podstatné závěry. U každého případu je řešena identifikace pachatele této trestné činnosti. Byl záměrně vybrán i případ týkající se odpovědnosti účetního a jeho vztah k prezentovaným dokumentům, dále byla řešena otázka subjektivního zavinění, znak zatajení účetnictví, ohrožení majetkových práv ve vztahu k další osobě, pojem princip subsidiarity trestní represe v rámci právního státu atd. Na závěr každého případu jsem se snažila vytyčit vše podstatné a svůj vlastní pohled na věc. Taktéž je nutno upozornit na skutečnost, že podstatnou úlohu v soudním řízení plní znalecké posudky k účetním výkazům, které obeznámí soud nebo orgány činné v trestním řízení s tím, zda je účetnictví vedeno správně a úplně a zda zobrazuje věrný a poctivý obraz hospodaření. Jsem toho názoru, že k výraznému zabránění trestných činností zkreslování účetnictví v České republice může dojít při zvýšení ekonomického vzdělávání vyšetřujících osob, zákonných změnách, větším obsazení policejních složek a pečlivé součinnosti s dalšími státními organizacemi, například finančními úřady.

Vzhledem k tomu, že účetní podvody jen tak z účetní a finanční sféry nezmizí, věřím, že za pomoci znalosti technik, následků a možného odhalení se dokáže náš stát

s tímto problémem „poprat“ a předejít tak dalším účetním podvodům, ba dokonce šokujícím bankrotům velkých společností.

8 SUMMARY

The aim of diploma thesis is analysis of creative accounting - accounting error and accounting fraud in terms of Czech Republic. The purpose of the analysis has been research and application of the most common accounting errors in practice and methods of correction and prevention. The same has been applied to accounting frauds and were designed measures for action in the fight against accounting frauds. The next part has been analyzed selected judicial cases regarding distortion of accounting, their assessment and suggestions for solutions within the legislation.

Theoretical part of thesis qualify creative accounting – basic terms, reasons to use creative accounting, creative accounting techniques, advantages and disadvantages of creative accounting, symptoms and protection against creative accounting. Next part of theoretical thesis describes ethical behavior in the accounting profession and explains the term of accounting error and accounting fraud.

The occurrence of creative accounting is increasing year by year. As is follow from finding in the work, the most common causes of creative accounting are business managers or employees themselves. These people have easy access to all accounting operations, thereby facilitating their way to commit fraud. From actual surveys and case studies is found that most frauds occurs at fictitious accounting operations, fictitious invoices, own failure to keep accounting and hiding accounting. Unfortunately, this problem will not go away completely, but I believe that with the help of these techniques, consequences and possible detection will prevent it.

Keywords: creative accounting, accounting error, accounting fraud

9 PŘEHLED LITERATURY A ZDROJŮ

Literatura:

- [1] KOVANICOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví : Světový koncept*. 4. Praha : Polygon, 2003. 536 s. ISBN 80-7273-090-8.
- [2] MÜLLEROVÁ, Libuše. *Auditing pro manažery : anebo proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. Praha : ASPI, 2007. 136 s. ISBN 978-80-7357-308-9.
- [3] SKÁLA, M.; KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, J. Nejčastější účetní a daňové chyby. Praha : Codex Bohemia s. r. o., 1997. ISBN 80-85963-37-X, s. 184
- [4] MOLÍN, Jan. *Protiprávní jednání z pohledu profesní odpovědnosti auditorů, daňových poradců*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-600-4.
- [5] DUŠEK, J. Chyby a kontroly v účetnictví. 3. aktualizované vydání. Praha: GRADA Publishing, spol. s r.o., 2001. 96 s. ISBN 80-247-0018-2.

KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

PLEMLOVÁ, Michaela. *Kreativní účetnictví ve vazbě na účetní podvody. Analýza mezi a možností kreativního účetnictví*. 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta.

Internetové zdroje:

- [1E] Creative Accounting: Literature review on creative accounting: Fair value measurement on property, plant and equipment and investment property Read more: <http://www.ukdissertations.com/dissertations/finance/creative-accounting.php#ixzz2bGn5MJiO>. [online]. [cit. 2013-08-07]. Dostupné z: <http://www.ukdissertations.com/dissertations/finance/creative-accounting.php>
- [2E] MULFORD, Charles a Eugene COMISKEY. The financial numbers game: Detecting Creative Accounting Practices. [online]. 2002, s. 407 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: http://www.untagsmd.ac.id/files/Perpustakaan_Digital_1/ACCOUNTING%20The%20Financial%20Numbers%20Game%20Detecting%20Creative%20Accounting%20Practices.pdf
- [3E] SYED ZULFIQAR ALI SHAH, SAFDAR BUT a YASIR BIN TARIQ. Use or Abuse of Creative Accounting Techniques. [online]. 2011, s. 536 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.ijtef.org/papers/161-A20010.pdf>

- [4E] What is window dressing in accounting?. [online].2012, s. 1 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.accountingtools.com/questions-and-answers/what-is-window-dressing-in-accounting.html>
- [5E] Definition of 'Big Bath'. [online]. s. 1 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/b/bigbath.asp>
- [6E] What Does "Big Bath" Mean?. [online]. s. 1 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://www.wisegeek.com/what-does-big-bath-mean.htm>
- [7E] What is window dressing in accounting?. [online].2011, s. 1 [cit. 2013-08-06]. Dostupné z: <http://simplestudies.com/what-is-window-dressing-in-accounting.html>
- [8E] ANN OBRINGER, Lee. How Cooking the Books Works. [online]. [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.howstuffworks.com/cooking-books4.htm>
- [9E] DRAY, Sarah. How to Prevent Creative Accounting. [online]. [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: http://www.ehow.com/how_4450645_prevent-creative-accounting.html
- [10E]. How to Prevent Creative Accounting. [online]. [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.wikihow.com/Prevent-Creative-Accounting>
- [11E] LACOMA, Tyler. Definition of Ethics in Accounting. [online]. [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: http://www.ehow.com/about_6502717_definition-ethics-accounting.html
- [12E] JINDŘICHOVSKÁ, Irena. Různé pohledy na podnikovou etiku. [online]. 2011 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://jindrichovska.blog.vsem.cz/2011/06/23/ruzne-pohledy-na-podnikovou-etiku/>
- [13E] ETICKÝ KODEX PRO AUDITORY A ÚYETNÍ ZNALCE. [online]. [cit. 2013-08-07]. Dostupné z: [http://www.kacr.cz/file/43/02_-_eticky_kodex_2010___A4%20\(2\).pdf](http://www.kacr.cz/file/43/02_-_eticky_kodex_2010___A4%20(2).pdf)
- [14E] Errors in Accounting. [online]. [cit. 2013-08-07]. Dostupné z: <http://dilipchandra12.hubpages.com/hub/Errors-in-Accounting>
- [15E] HULA, Jiří. Nejčastější chyby zjištěné při auditu účetních závěrek. [online]. 2013 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: [http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d41227v52038-nejcastejsi-chyby-zjistene-pri-auditu-ucetnich-zaverek/?search_query=\\$index=1214](http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d41227v52038-nejcastejsi-chyby-zjistene-pri-auditu-ucetnich-zaverek/?search_query=$index=1214)
- [16E] Jak si poradit s chybami v účetnictví. [online].2009 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.apogeo.cz/aktuality/jak-si-poradit-s-chybami-v-ucetnictvi-723/>

- [17E] ŠVEC, Milan. Účetní zpravodaj. [online]. 2013, s. 8 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: https://www.deloitte.com/assets/Dcom-CzechRepublic/Local%20Assets/Documents/Accounting%20News/2013/Accounting_news_cz_1303.pdf
- [18E] Jaké podvody vaší firmě hrozí? A od koho?. [online].2004 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/podnikani/16806-jake-podvody-vasi-firme-hrozi-a-od-koho>
- [19E] Pětina podnikatelů očekává od účetních vylepšení závěrky. [online].2013 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://m.denik.cz/denik/c/petina-podnikatelu-ocekava-od-ucetnich-vylepseni-zaverky-20130213.html>
- [20E] Úřednice zpronevěřila miliony. A podvodů bylo víc, zjistili v Bohumíně. [online].2013 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: http://ostrava.idnes.cz/kontroly-v-bohuminske-radnici-odkryly-milionove-podvody-pmq-/ostrava-zpravy.aspx?c=A130522_133958_ostrava-zpravy_ama
- [21E] Školní účetní si na podvodech s mlékem přišla na 400 tisíc. [online].2012 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://pelhrimovsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/skolni-ucetni-si-na-podvodech-s-mlekem-prisla-na-400-tisic.html>
- [22E] Účetní ze Znojemska okradla klienty o šest milionů. [online]. 2010 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/regiony/jihomoravsky/clanek.phtml?id=682316>
- [23E] Albánie obvinila ČEZ z účetních machinací a podvodů. [online]. 2012 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/164288-albanie-obvinila-cez-z-ucetnich-machinaci-a-podvodu/>
- [24E] Policie podezírá sedm lidí ze stamilionových daňových podvodů. [online]. 2013 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/policie-podezira-sedm-lidi-ze-stamilionovych-danovych-podvodu-p78-/zpravy-domov.aspx?c=A130417_124145_ln_domov_vsv
- [25E] NOVICKÁ, Klára a Jiří VARHANÍK. V případě Vysočan sděleno podezření z dotačního podvodu. [online]. 2012 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://sportoveckrajevysocina.cz/clanek11416-v-pripadu-vysocan-sdeleno-podezreni-z-dotacniho-podvodu.html>
- [26E] TAUŠOVÁ, Zuzana. K podvodům mě nutil Toflův gang, tvrdí šéf zkrachovalého masokombinátu. [online]. 2012 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z:

<http://www.modernibrno.cz/aktualita/K-podvodum-me-nutil-Tofluv-gang-tvrdi-sef-zkrachovaleho-masokombinatu-8442/>

[27E] Plzeňský krajský soud projednává případ mzdové účetní, která si vyplatila miliony za mrtvé duše. [online]. 2009 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: http://karlovarsko.regiony24.cz/clanek/clanek.aspx?id_clanku=52850

[28E] ALFÖLDI ŠPERKEROVÁ, Marcela. Ekonom: ČD Cargo použilo kreativní účetnictví. [online]. 2009 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-37864090-ekonom-cd-cargo-pouzilo-kreativni-ucetnictvi>

[29E] SURVEILLIGENCE. Falšování finančních výkazů: Co znamená falšování finančních výkazů?. [online]. 2011 [cit. 2013-08-08]. Dostupné z: <http://www.surveilligence.com/cz/sluzby/odhalovani-podvodu/falsovani-financnich-vykazu.html>

[30E] KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. Mezinárodní auditorský standard ISA 240 - Postup auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky [online]. [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/data/Methodika/Auditing/ISA/ISA240.pdf>

[31E] LUKÁŠOVÁ, Miriam. Jak správně účtovat zásoby? Podívejte na podrobný návod. [online]. 2012 [cit. 2013-08-21]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/jak-spravne-uctovat-zasoby-podivejte-na-podrobny-navod/>

JUDIKATURA:

[1J] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2013, sp. zn. 5 Tdo 408/2013

[2J] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012. Sp. zn. 5 Tdo 239/2012

[3J] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, Sp. zn. 5 Tdo 174/2009

Zákony:

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

10 SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A SCHÉMAT

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Odměny managementu a finančních pozic při praktikování kreativního účetnictví..	6
Tabulka 2: Důvody pro window dressing.....	15
Tabulka 3: Společné označení pro finanční hry s čísly	17
Tabulka 4: Chybějící účetní operace na základě modelového příkladu	48
Tabulka 5: Účetní stav evidovaný na kartách majetku k 31. 12. 2011 na základě modelového příkladu	49
Tabulka 6: Zachycení záloh v rozvaze na základě modelového příkladu	50
Tabulka 7: Účetní operace při účtování manka a přebytků na základě modelového příkladu...	51
Tabulka 8: Zachycení přirozených úbytků u manka na základě modelového příkladu	52
Tabulka 9 : Příklad úplného storna.....	53
Tabulka 10: Příklad částečného storna	54
Tabulka 11: Příklad nového účetního zápisu	54
Tabulka 12: Příklad dodatečného účetního zápisu	54
Tabulka 13: Rozvaha společnosti mezi roky 2012 a 2013	57
Tabulka 14: Výkaz zisků a ztrát společnosti mezi roky 2012 a 2013	57
Tabulka 15: Pasiva společnosti mezi roky 2012 a 2013 po doplňujících transakcích	58
Tabulka 16: Výkaz zisků a ztrát společnosti mezi roky 2012 a 20113 po doplňujících transakcích	58

Seznam schémat a obrázků:

Schéma 1: Model podvojného systému při zápisu transakcí a událostí	9
Schéma 2: Tři základní předpoklady pro spáchání podvodů	32
Obrázek 3: Poměr počtu chyb v účetnictví	39

Seznam grafů:

Graf 1: Nejčastější pachatele podvodů poškozující firmu	62
---	----

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Vyhláška č. 500/2002 Sb., Příloha č. 4 - Směrná účtová osnova

Příloha č. 2: Účtování zásob způsobem A a B

Přílohy:

Příloha č. 1

Vyhláška č. 500/2002 Sb., Příloha č. 4

Směrná účtová osnova

Účtová třída 0 – Dlouhodobý majetek

01 – Dlouhodobý nehmotný majetek

02 – Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný

03 – Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný

04 – Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a pořizovaný dlouhodobý finanční majetek

05 - Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek

06 – Dlouhodobý finanční majetek

07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku

08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku

09 – Opravné položky k dlouhodobému majetku

Účtová třída 1 – Zásoby

11 – Materiál

12 – Zásoby vlastní výroby

13 – Zboží

15 - Poskytnuté zálohy na zásoby

19 – Opravné položky k zásobám

Účtová třída 2 – Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry

21 – Peníze

22 – Účty v bankách

23 – Krátkodobé bankovní úvěry

24 – Krátkodobé finanční výpomoci

25 – Krátkodobé cenné papíry a podíly a pořizovaný krátkodobý finanční majetek

26 – Převody mezi finančními účty

29 – Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

Účtová třída 3 – Zúčtovací vztahy

31 – Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)

32 – Závazky (krátkodobé)

33 – Zúčtování se zaměstnanci a institucemi

34 – Zúčtování daní a dotací

35 – Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a za členy družstva

36 – Závazky ke společníkům, k účastníkům sdružení a ke členům družstva

37 – Jiné pohledávky a závazky

38 – Přejícné účty aktiv a pasiv

39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

Účtová třída 4 – Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

41 – Základní kapitál a kapitálové fondy

42 – Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku a převedené výsledky hospodaření

43 – Výsledek hospodaření

45 – Rezervy

46 – Dlouhodobé bankovní úvěry

47 – Dlouhodobé závazky

48 – Odložený daňový závazek a pohledávka

49 – Individuální podnikatel

Účtová třída 5 – Náklady

50 – Spotřebované nákupy

51 – Služby

52 – Osobní náklady

53 – Daně a poplatky

54 – Jiné provozní náklady

55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti

56 – Finanční náklady

57 – Rezervy a opravné položky ve finanční oblasti

58 – Mimořádné náklady

59 – Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů

Účtová třída 6 – Výnosy

60 – Tržby za vlastní výkony a zboží

61 – Změny stavu zásob vlastní činnosti

62 – Aktivace

64 – Jiné provozní výnosy

66 – Finanční výnosy

68 – Mimořádné výnosy

69 – Převodové účty

Účtová třída 7 – Závěrkové a podrozvahové účty

70 – Účty rozvahné

71 – Účet zisků a ztrát

75 až 79 – Podrozvahové účty

Účtové třídy 8 a 9 – Vnitropodnikové účetnictví

Příloha č. 2

Účtování zásob způsobem A a B

Varianta A

Text	MD	D
Faktura za nakoupený materiál DPH	111 AE 343	321
Faktura za nakoupení zboží DPH	131 AE 343	321
Faktura pojištění nakoupeného zboží	131 AE	321
Vnitropodniková faktura za dopravu materiálu	111 AE	622
Převzetí materiálu na sklad – příjemka	112 AE	111
Převzetí zboží na sklad – příjemka	132 AE	111
Výdej materiálu do výroby	501	112
Úbytek zboží při prodeji	504	132
Náklady související s pořízením materiálu – převod	112 AE	111 AE
Náklad související s pořízením zboží – převod	132 AE	131 AE
Rozpuštění pořizovacích nákladů na materiál k vyskladněnému materiálu	501	112 AE
Prodej materiálu	542	112 AE
Manka na materiálu – přirození úbytek (vnitřní směrnice)	501	112 AE
Přebytek zjištěný inventarizací	112	648
Zúčtování nevykaturovaných dodávek materiálu	112	389
Zúčtování materiálu na cestě	119	321
Přírůstek nedokončené výroby	121	611
Úbytek nedokončené výroby	611	121
Převod z nedokončené výroby do polotovarů vlastní výroby – postup I	611	121
Převod z nedokončené výroby do polotovarů vlastní výroby – postup II	122	121
Převod z nedokončené výroby do výrobků – postup I	123	613
Převod z nedokončené výroby do výrobků – postup II	123	121
Prodej výrobků	613	123

Varianta B

Text	MD	D
Faktura za nakoupený materiál DPH	501 AE 343	321
Faktura za nakoupení zboží DPH	504 AE 343	321
Clo za materiál	501 AE	321
Zaúčtování počátečního stavu do nákladů – materiál	501 AE	112 AE
Zaúčtování počátečního stavu do nákladů – zboží	504 AE	132 AE
Zaúčtování nového zůstatku zásob zjištěného inventarizací – materiál	112 AE	501 AE
Zaúčtování nového zůstatku zásob zjištěného inventarizací – zboží	132 AE	504 AE
Úprava nového zůstatku o vedlejší náklady – materiál	112 AE	201 AE
Převod počátečních stavů účtů k 31.12. hotové výroby	613	123
Stav zásob zjištěných inventarizací – hotové výroby	123	613

Zdroj: internetový zdroj [31E]

AE – analytická evidence

- **způsob A** – veškeré nákupy a spotřeba zásob jsou evidovány na majetkových účtech: 111, 112, 131,132
- **způsob B** – v průběhu roku se neúčtuje na majetkových účtech, ale veškeré nákupy se účtují přímo do spotřeby 501, 504. Při uzavírání účetních knih se počáteční stav zásob na skladě k 1.1. jednorázově zaúčtuje do nákladů a stav zásob zjištěný inventurou k 31. 12. se zaúčtuje jako nový zůstatek zásob se souvztažným zápisem ve prospěch nákladových účtů na straně Dal 501,504.